

**«ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**« ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԳՐԱՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑ**

Երևան-2026 թ.

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի (այսուհետ՝ ՀԱԱՀ, ՄՈՒՀ, բուհ, համալսարան) ինստիտուցիոնալ հավատարմագրումն իրականացվել է հաստատության կողմից ներկայացրած դիմումին համաձայն: Ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման գործընթացը համակարգվում և իրականացվում է «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի (ՈԱԱԿ) կողմից: Իր գործողություններում ՈԱԱԿ-ն առաջնորդվել է «ՀՀ կառավարության 2011թ.-ի հունիսի 30-ի N978-Ն որոշմամբ հաստատված ՀՀ մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների և դրանց մասնագիտությունների պետական հավատարմագրման» կարգով և 2011 թվականի հունիսի 30-ին հաստատված «ՀՀ մասնագիտական կրթության հավատարմագրման չափանիշները հաստատելու մասին» N959-Ն որոշմամբ: Փորձաքննությունն իրականացրել է «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի փորձագիտական խմբի ձևավորման կարգ»-ի պահանջներին համապատասխան ձևավորված անկախ փորձագիտական խումբը, որը բաղկացած է 4 տեղացի և 1 միջազգային փորձագետներից: Ինստիտուցիոնալ հավատարմագրումը միտված է ոչ միայն որակի ապահովման արտաքին գնահատմանը, այլև հաստատության կառավարման և կրթական ծրագրերի որակի շարունակական բարելավմանը: Հետևաբար տեղացի և միջազգային փորձագետների առջև դրված էր երկու խնդիր.

1. իրականացնել ինստիտուցիոնալ կարողությունների փորձաքննություն՝ ՀՀ պետական հավատարմագրման չափանիշներին համապատասխան,
2. որակի բարելավման նպատակով՝ իրականացնել փորձագիտական գնահատում միջազգային զարգացումներին համապատասխանելու և Բարձրագույն կրթության եվրոպական տարածք (ԵԲԿՏ) ինտեգրվելու տեսանկյունից:

Սույն Զեկույցը պարունակում է ՀԱԱՀ-ի ինստիտուցիոնալ կարողությունների փորձագիտական գնահատման արդյունքները՝ ըստ ՀՀ մասնագիտական կրթության հավատարմագրման չափանիշների և միջազգային փորձագետի գործընկերային դիտարկումները ԵԲԿՏ ինտեգրվելու տեսանկյունից:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ	2
ԳԱՀԱՏՄԱՆ ԱՄՓՈՓՈՒՄ	4
ԳՈՐԾԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ՝ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻՆ ՄՈՒՀ-Ի ԻՆՏԵԳՐՎԵԼՈՒ ՏԵՍԱՆԿՑՈՒՆԻՑ	15
ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ԿԱԶՄԸ	18
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ	18
ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ ԸՍՏ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ	21
ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՒՀ-Ի ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ	21
I. ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ	23
II. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄՆ ՈՒ ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ	27
III. ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ	39
IV. ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ	51
V. ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱՕԺԱՆԴԱԿ ԿԱԶՄԸ	59
VI. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ	67
VII. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ	74
VIII. ՀԱՄԱՐԱԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ	82
IX. ԱՐՏԱՔԻՆ ԿԱՊԵՐԸ ԵՎ ՄԻՋԱԶԳԱՅՆԱՑՈՒՄԸ	87
X. ՈՐԱԿԻ ՆԵՐՔԻՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ	92
ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ՝ ԸՍՏ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ	100
ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ	101
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ	101
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՅՑԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԸ	103
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՎԱԾ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՑԱՆԿ	105
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՎԱԾ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ	107
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. ՄՈՒՀ-Ի ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ	108
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6. ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ	108

ԳԱՀԱՏՄԱՆ ԱՍՓՈՓՈՒՄ

ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԿԱՐԴՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ՝ ԸՍՏ ՀՀ ՄԱՄՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների փորձաքննությունն իրականացվել է «Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն» հիմնադրամի փորձագիտական խմբի ձևավորման կարգ»-ի պահանջներին համապատասխան ձևավորված անկախ փորձագետների խմբի կողմից: Գնահատումը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 30-ի N 959-Ն որոշմամբ հաստատված ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման 10 չափանիշներով:

Գնահատում իրականացնելիս փորձագիտական խումբը հաշվի է առել, որ «Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան» հիմնադրամը իրավաբանական կարգավիճակ ունեցող կրթական և գիտահետազոտական ինքնավար բարձրագույն ուսումնական հաստատություն է, որը ռազմավարական նշանակություն ունի ՀՀ համար: Փորձագիտական խումբը հաշվի է առել նաև այն հանգամանքը, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանն արդեն երրորդ անգամ է անցնում հավատարմագրման գործընթաց, ունեցել է նախորդ հավատարմագրման գործընթացի արդյունքում կազմված թերությունների վերացման ծրագիր:

ՀԱԱՀ-ի ռազմավարական տեսլականը միտված է ագրոպարենային ոլորտի արդիականացմանը և աշխատաշուկայի պահանջներին համահունչ ագրոտեխնոլոգիական ուղղությունների զարգացմանը: Բուհը կարևորել է կիրառական ուսուցման տարրերի ներդրումը և ոլորտային կապերի ամրապնդումը: Սակայն ռազմավարական նպատակների իրագործման գործընթացում առկա են մեթոդաբանական և բովանդակային բացեր՝ մասնավորապես՝ ռազմավարական առաջնահերթությունների և կրթական գործընթացների միջև թույլ փոխկապակցվածության, ԳԱՑ-երի ոչ թիրախային բնույթի, ինչպես նաև տվյալահեն և արդյունքահենք կառավարման մոտեցումների անկատարության մասով:

Համալսարանն ունի կանոնակարգված կառավարման համակարգ և ագրոտեխնոլոգիական զարգացման հստակ տեսլական, սակայն դեռևս չի ապահովում լիարժեք երաշխիքներ ռազմավարական նպատակների իրագործելիության համար: Սա պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ պլանավորումը բավարար չափով հենված չէ ֆինանսական ռեսուրսների հաշվարկման, պատճառահետևանքային վերլուծությունների և ռիսկերի գնահատման վրա, ինչպես նաև հաշվետվողականության համակարգի նկարագրական բնույթով և տվյալահեն կառավարման գործընթացների անկատարությամբ: Չնայած տարբեր գործընթացներում շահակիցների ներգրավման ֆորմալ հնարավորություններին, մասնակցային կառավարումն ու կոլեգիալությունը դեռևս արմատավորված մշակույթ չեն: Մի շարք գործընթացների կարգավորման համար ներդրված փաստաթղթերի և որակի ապահովման գործիքների ազդեցությունը մեծապես չափելի չէ, քանի որ ՊԻԳԲ շրջափուլը և արդյունավետության գնահատումը լիարժեք չեն

իրականացվում: Նկատելի է միջազգային համագործակցության լայն շրջանակ ունեցող աշխատակիցների և դրամաշնորհային ծրագրերի դրական ազդեցությունը բուհի ռեսուրսային բազայի արդիականացման հարցում, սակայն համընթաց զարգացման տեսանկյունից առաջնային է մնում ինստիտուցիոնալ և շարունակական մեխանիզմների հետևողական գործածումը:

Որակի մշակույթի տարածմանն ուղղված գործընթացները ՀԱԱՀ-ում շուրջ 10 տարվա վաղեմություն ունեն, և բուհի կողմից մշակված հիմնարար փաստաթղթերն ու ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման փորձը դրական հիմքեր են ստեղծել որակի ապահովման համակարգի կայացման համար: Այժմ էլ բուհը կարևորում է այս գործընթացները, տրամադրում է անհրաժեշտ ռեսուրսներ, իրականացնում բազմաբնույթ հարցումներ ու քննարկումներ, որոնք թույլ են տալիս վեր հանել լոկալ բնույթի խնդիրներ: Սակայն, այս ամենով հանդերձ, որակի ապահովման համակարգը և դրա իրավական հիմքերը վերանայման ու արդիականացման խիստ անհրաժեշտություն ունեն, քանի որ նկատելի է գործընթացների որոշակի դանդաղում և խզում փաստացի զարգացումներից: Հետազոտությունների իրականացման մեթոդաբանությունն ու վերլուծական մեխանիզմներն անկատար են, ինչը թույլ չի տալիս իրականացնել համակողմանի պատճառահետևանքային վերլուծություններ և որակի ապահովման համակարգը դարձնել կառավարչական որոշումների կայացման հիմնական շարժիչ ուժ:

Վերոնշյալի արդյունքում փորձագիտական խումբը եզրակացնում է, որ չնայած համալսարանը ՌԾ է մշակել, որդեգրել է արդիական տեսլական և աշխատանքներ է իրականացրել որակի ապահովման համակարգի գործունեության ուղղությամբ, սակայն դեռևս տվյալահեն կառավարման գործընթացներում, ռազմավարական պլանավորման և իրականացման փոխկապակցման հարցերում լուրջ բարեփոխումների կարիք կա:

ՀԱԱՀ-ն որդեգրել է կրթական ծրագրերի արդիականացման դրական դինամիկա՝ հատուկ շեշտադրելով ճշգրիտ գյուղատնտեսության և ագրոտեխնոլոգիական ուղղությունների զարգացումը, ինչպես նաև գործատուների գործունեության ներգրավումը բարելավման գործընթացներում: Կրթական ծրագրերում գործնական բաղադրիչի ընդլայնմանն ուղղված քայլերը և իրականացվող ներքին ու արտաքին աուդիտները վկայում են որակի բարձրացմանն ուղղված պատրաստակամության մասին: Այդուհանդերձ, ռազմավարական որոշումները, մասնավորապես՝ մագիստրոսական ծրագրերի տևողության կրճատումը, դեռևս ամբողջությամբ չեն ուղեկցվում ուսումնառության կազմակերպման համարժեք նոր մոտեցումներով, ինչը ռիսկեր է ստեղծում վերջնարդյունքների լիարժեք ձևավորման համար: Դասավանդման մեթոդների ոչ բավարար տարբերակվածությունը բակալավրիատի և մագիստրատուրայի միջև, ինչպես նաև լաբորատոր բաղադրիչի իրականացման սահմանափակումները խոչընդոտում են հետազոտահեն և ուսանողակենտրոն միջավայրի կայացմանը: Սահմանափակվում է ուսանողակենտրոն միջավայրի ձևավորումը և վտանգում ուսումնառության վերջնարդյունքների լիարժեք ձեռքբերումը: Հատկապես մագիստրոսական մակարդակում բացակայում է հստակ տարբերակվածությունը բակալավրիատից՝ հետազոտական և վերլուծական բաղադրիչների թուլության պատճառով: Թեև իրականացվում են ներքին աուդիտներ, սակայն կրթական գործընթացի մշտադիտարկման մեխանիզմները դեռևս չեն ապահովում խորքային տվյալահեն

վերլուծություններ: Ուստի համալսարանի համար առաջնահերթ է դառնում մշտադիտարկման արդյունքների հիման վրա խորքային բովանդակային փոփոխությունների իրականացումը՝ ապահովելու շնորհվող որակավորումների ակադեմիական արժանահավատությունը:

Համալսարանն ապահովված է որակյալ պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնաօժանդակ կազմով, ինչը հիմնարար նախադրյալ է կրթական ծրագրերի կայուն իրականացման համար: Կարևոր է բուհի որդեգրած քաղաքականությունը՝ ուղղված անձնակազմի երիտասարդացմանը և արտադրական ոլորտի առաջատար մասնագետների ներգրավմանը, ինչը նպաստում է կրթական միջավայրի արդիականացմանն ու գործնական ուղղվածության ուժեղացմանը: Միջազգային վերապատրաստումների և գիտահետազոտական ակտիվության շարունակական խթանումը վկայում է դասախոսների մասնագիտական կատարելագործմանն ուղղված ինստիտուցիոնալ հանձնառության մասին: Այդուհանդերձ, դասախոսական կազմի գնահատման և վերապատրաստումների արդյունավետության մշտադիտարկման մեխանիզմները դեռևս կարիք ունեն առավել համակարգային և բովանդակային (մասնագիտական) զարգացման՝ ապահովելու դասավանդման որակի և կրթական վերջնարդյունքների լիարժեք համապատասխանությունը: Կադրային պոտենցիալի կառավարման հետագա բարելավումը և նորարարական ուղղություններում մասնագիտական ռեզերվի ձևավորումը թույլ կտան էլ ավելի ամրապնդել բուհի մրցակցային առավելությունները և երաշխավորել կրթական ծրագրերի երկարաժամկետ զարգացումը:

Համալսարանը վերջին տարիներին իրականացրել է ռեսուրսային միջավայրի լայնածավալ և տեսանելի արդիականացում՝ հաջողությամբ ներգրավելով արտաքին ֆինանսական միջոցներ լաբորատոր և տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքների զարգացման համար: Այս դրական զարգացումները զգալիորեն ընդլայնել են կիրառական ուսուցման հնարավորությունները և ձևավորել ոլորտի պահանջներին համապատասխան ժամանակակից միջավայր: Թվային կառավարման համակարգերի ներդրումը ևս դրական է վարչական գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանն ուղղված: Ստեղծված ենթակառուցվածքների արդյունավետ օգտագործումը որոշ դեպքերում սահմանափակվում է սպառվող նյութերի և համապատասխան մասնագիտական կադրերի անբավարարությամբ, ինչը դժվարացնում է գործնական աշխատանքների շարունակական իրականացումը: Չնայած հաստատությունն ապահովում է ընթացիկ ֆինանսական կայունություն, ռեսուրսների զարգացման և պահպանման գործընթացներում դեռևս նկատվում է արտաքին աղբյուրներից զգալի կախվածության ռիսկ: Միաժամանակ, բավարար չափով չի ներկայացվում, թե ինչպես են կատարված ներդրումները և օգտագործված ռեսուրսներն ազդում կրթական արդյունքների բարելավման վրա: Ուստի նպատակահարմար է կատարելագործել ռեսուրսների պլանավորման, օգտագործման և արդյունքների գնահատման մեխանիզմները՝ կրթության որակի վրա դրանց ազդեցությունն առավել տեսանելի և չափելի դարձնելու համար¹:

¹ Պարբերությունը խմբագրվել է հաստատության դիտարկումների հիման վրա:

Վերոնշյալը նկատի ունենալով՝ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ չնայած համալսարանը բավականին քայլեր է իրականացրել ուղղված որակավորումների արժանահավատ շնորհման երաշխիքների ստեղծմանը, այդուհանդերձ դեռևս բավականին անելիքներ կան:

ՀԱԱՀ-ն ակտիվ քայլեր է ձեռնարկում ուսանողների հավաքագրման և ագրարային կրթության տեսանելիության բարձրացման ուղղությամբ՝ կիրառելով մասնագիտական կողմնորոշման բազմազան մեխանիզմներ և պետական աջակցության գործիքներ, ինչը նպաստել է դիմորդների թվի աճին: Ուսանողների կրթական կարիքների վերհանման մեխանիզմների և աջակցող ծառայությունների առկայությունը նպաստում է ուսումնական միջավայրի բարելավմանը: Միաժամանակ, մագիստրոսական ծրագրերի ընդունելության քաղաքականության անկատարությունը, երկրորդ հերթով սովորողների համար ռեսուրսների և վարչական ծառայությունների ոչ լիարժեք հասանելիությունը որոշակի մարտահրավերներ են ստեղծում: Նկատելի է շրջանավարտների զբաղվածության մշտադիտարկման համակարգի թույլ ինստիտուցիոնալացումը և միասնական տվյալների բազայի բացակայությունը, ինչը սահմանափակում է կրթական ծրագրերի ոլորտային ազդեցության երկարաժամկետ գնահատումը:

Համալսարանը ՌԾ մակարդակում կարևորում է հետազոտական ուղղությունների զարգացումը: Նկատելի է գիտական ուղղությամբ պետական ներդրումների և քաղաքականությունների դրական ազդեցությունը, ինչը նպաստել է միջազգային հրապարակումների քանակական աճին և գիտական կազմի շարժունությանը: Սակայն գիտական գործունեությունը դեռևս չի հանդիսանում բուհի զարգացման շարժիչ ուժ և կրում է իրավիճակային բնույթ՝ խիստ կախված լինելով արտաքին դոնորների հայեցողությունից, իսկ համալսարանի սեփական հետազոտական օրակարգի ինստիտուցիոնալացումն ու դրա ռազմավարական խնդիրների հետ հստակ կապակցումը դեռևս լիարժեք արտահայտված չեն²: Խնդրահարույց է հետազոտական արդյունքների ցածր կիրառական ազդեցությունը ագրոպարենային ոլորտի իրական խնդիրների լուծման վրա, ինչպես նաև գիտական կենտրոնների գործունեության գնահատման չափելի մեխանիզմների անկատարությունը: Հետազոտական բաղադրիչի ինտեգրումը կրթական ծրագրերում մնում է հատվածային, իսկ գործող ֆինանսական մոտեցումները վտանգում են «գիտնական-դասախոս» կապը՝ մեկուսացնելով լավագույն հետազոտողներին ուսումնական գործընթացից: Ուստի անհրաժեշտ է արմատապես վերանայել հետազոտական քաղաքականությունը՝ այն իրական տնտեսական կարիքներին և կրթական վերջնարդյունքներին համապատասխանեցնելու նպատակով:

Համալսարանն ակտիվ քայլեր է ձեռնարկում հասարակության հետ կապի ամրապնդման և հանրային թափանցիկության ապահովման ուղղությամբ՝ արդյունավետորեն օգտագործելով սոցիալական հարթակները, պաշտոնական կայքէջը և թվայնացված համակարգերը: ՀԱԱՀ-ն ունի հաշվետվողականության հստակ կառուցվածք, սակայն ներկայացվող տեղեկատվությունը հիմնականում նկարագրական է՝ առանց ռազմավարական նպատակների հետ կապի և որակական վերլուծությունների: Բուհն ունի մեծ ներուժ և հաջողված փորձ գիտելիքի առևտրայնացման ու խորհրդատվական

² Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

ծառայությունների մատուցման ոլորտում, ինչը նպաստում է գիտություն-արտադրություն կապի ամրապնդմանը: Այդուհանդերձ, հասարակության հետ հետադարձ կապի համակարգված վերլուծության բացակայությունը և օտար լեզուներով տեղեկատվության սակավությունը սահմանափակում են բուհի միջազգային տեսանելիությունը: Ուստի անհրաժեշտ է զարգացնել հասարակական պատասխանատվության առավել համակարգված քաղաքականություն և բարելավել հաշվետվողականության վերլուծական բաղադրիչը:

ՀԱԱՀ-ն միջազգայնացումը դիտարկում է որպես համալսարանի զարգացման առանցքային ռազմավարական գործիք՝ ցուցաբերելով նպատակային մոտեցում միջազգային ծրագրերը կրթական բովանդակության արդիականացմանը և նյութատեխնիկական բազայի հարստացմանը ծառայեցնելու հարցում: Դրական է, որ այս գործընթացներում ներգրավված են նաև մարզային մասնաճյուղերն ու քոլեջը, ինչը նպաստում է միջազգայնացման ներուժի համաչափ բաշխմանը: Այդուհանդերձ, միջազգային համագործակցությունների ազդեցության գնահատումը դեռևս հիմնված է քանակական ցուցանիշների վրա և կարիք ունի առավել արդյունքահենք ու համակարգված մեխանիզմների ներդրման: Չնայած արձանագրված հաջողություններին, շահակիցների օտար լեզուների իմացության ոչ բավարար մակարդակը շարունակում է մնալ հիմնական սահմանափակող գործոնը: Ուստի համալսարանի համար առաջնահերթություն է դառնում օտար լեզուների զարգացման առավել կանոնակարգված քաղաքականության և խթանող մեխանիզմների ձևավորումը՝ միջազգային համագործակցությունների ներուժը կայուն և ներառական կերպով իրացնելու նպատակով:

Ելնելով վերոնշյալից՝ փորձագիտական խումբը եզրակացնում է, որ համալսարանը բավականին գործընթացներ է իրականացնում հաստատության զարգացման ուղղությամբ, այս առումով հատկանշական է հատկապես միջազգային համագործակցությունների և ծրագրերի ազդեցությունը, միաժամանակ դեռևս բավականին անելիքներ կան:

Ուժեղ կողմեր

1. Համալսարանի առաքելության և ագրոպարենային ոլորտի զարգացման ուղղվածության միջև առկա փոխկապակցվածությունը,
2. Որոշ կրթական ծրագրերում գործնական և արտադրական բաղադրիչների արդյունավետ իրականացումը,
3. Արտադրական ոլորտի ներկայացուցիչների ներգրավումը կրթական գործընթացներում,
4. Դասախոսական կազմի երիտասարդացման ուղղությամբ իրականացվող քայլերը,
5. Կիրառական և հետազոտական աշխատանքներին ուսանողների առանձին մասնակցության լավ փորձի առկայությունը,
6. Որակի ապահովման ներքին համակարգի և ընթացակարգերի առկայությունը,
7. Գիտահետազոտական գործընթացների զարգացման համար մարդկային պոտենցիալի առկայությունն ու գործունեության ակտիվացման միտումը,

8. Միջազգային համագործակցությունների և ակադեմիական կապերի ընդլայնումը և դրական ազդեցությունը համալսարանի տարբեր ուղղությունների վրա,
9. Մասնագիտացված գիտական կենտրոնների և լաբորատորիաների առկայությունը,
10. Ներքին և արտաքին աուդիտների իրականացման փորձը:

Թույլ կողմեր

1. Արդյունքահեն կառավարման գործիքակազմի ներդրման անբավարար մակարդակ, որակի կառավարման հիմնական սկզբունքի (ՊԻԳԲ) ոչ ամբողջական արմատավորում, կառավարչական մշակույթում և շրջափուլի բաղադրիչների միջև փոխկապակցվածության պակաս,
2. Կառավարման գործընթացներում տվյալահեն վերլուծությունների և արդյունքահեն պլանավորման սահմանափակ կիրառությունը,
3. Գիտահետազոտական ուղղությամբ համալսարանի նպատակների, հետազոտական օրակարգի և զարգացման քաղաքականության ոչ բավարար հստակություն, ինչպես նաև դրանց միջև ինստիտուցիոնալ և ռազմավարական փոխկապակցվածության ոչ բավարար ապահովվածություն,³
4. Գիտական արդյունքների սահմանափակ ինտեգրումը կրթական ծրագրերում և դասավանդման գործընթացում,
5. Գնահատման համակարգում ուսումնառության բոլոր վերջնարդյունքների, մասնավորապես գործնական, վերլուծական և հետազոտական կարողությունների ոչ լիարժեք գնահատումը,
6. Ուսանողների ուսումնառության արդյունքների ձեռքբերման անհամաչափությունը տարբեր կրթական ծրագրերում,
7. Գործնական և լաբորատոր ուսուցման իրականացման անհամաչափությունը տարբեր ծրագրերում,
8. Մագիստրոսական կրթական ծրագրերի ընդունելության գործընթացում մասնագիտական մուտքային պահանջների բացակայությունը,
9. Դասախոսական կազմի ծերացման միտումները և առանձին ուղղություններում կադրային ռիսկերի առկայությունը,
10. Հաշվետվությունների առավելապես նկարագրական և ոչ բավարար վերլուծական բնույթը:

Խորհրդատվություններ

Առաքելությունը և նպատակները

1. Մշակել ճանապարհային քարտեզ և հստակորեն իրականացնել ագրոտեխնոլոգիական զարգացման ռազմավարական առաջնահերթությունների փուլային և համակարգված ինստիտուցիոնալացումը՝ դրանք աստիճանաբար ինտեգրելով կրթական ծրագրերի, դասավանդման, գնահատման և ակադեմիական անձնակազմի զարգացման գործընթացներում:

³ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

2. Վերանայել ռազմավարական ծրագրում սահմանված գործունեության առանցքային ցուցանիշները՝ ներդնելով հստակ չափելի, թիրախային և արդյունքահենք գնահատման չափորոշիչներ:
3. Ապահովել գիտահետազոտական բաղադրիչի առավել հստակ արտացոլումը բուհի առաքելության, ռազմավարական նպատակների և կրթական գործընթացների շրջանակում՝ խթանելով ոլորտային նորարարությունների և կիրառական գիտելիքի ձևավորումը:

Կառավարումն ու վարչարարությունը

4. Ապահովել տեսլականի և գործառնական մակարդակի լիարժեք փոխկապակցվածություն՝ մշակելով հստակ պլան-ժամանակացույց, որոնք կներառեն չափելի ԳԱՑ-եր, պատասխանատուներ և անհրաժեշտ ֆինանսական ռեսուրսների հստակ հաշվարկներ:
5. Զարգացնել մասնակցային կառավարման մշակույթը՝ անցնելով շահակիցների ֆորմալ ներկայացվածությունից դեպի բովանդակային ներգրավվածություն և ապահովելով որոշումների կայացման թափանցիկությունն ու հետադարձ կապի կայուն մեխանիզմները:
6. Ներդնել ստորաբաժանումների և կրթական ծրագրերի գործունեության գնահատման արդյունավետության հստակ ցուցանիշներ՝ ապահովելով համալսարանի բոլոր կառուցվածքային միավորների համաչափ զարգացումն ու հաշվետվողականության վերլուծական բնույթը:
7. Կատարելագործել ռիսկերի բացահայտման և գնահատման համակարգը՝ արտաքին և ներքին մարտահրավերների (ֆինանսական, ժողովրդագրական, ոլորտային և այլն) վերլուծությունները դարձնելով ռազմավարական որոշումների կայացման, վերապլանավորման և կառավարման գործընթացների հիմնավորման կարևոր հիմք:
8. Ապահովել վարչարարության իրականացումը ՊԻԳԲ շրջափուլի ամբողջական տրամաբանությամբ՝ իրականացնելով ներդրված քաղաքականությունների և ընթացակարգերի կիրառման արդյունավետության ու ազդեցության պարբերական գնահատում:
9. Արդիականացնել տեղեկատվության հավաքագրման և հրապարակման մեխանիզմները՝ ապահովելով հանրությանը տրամադրվող տվյալների թարմությունը, օբյեկտիվությունն ու վերլուծական խորությունը:

Մասնագիտության կրթական ծրագրերը

10. Մշակել և ներդնել դասավանդման ու գնահատման վերջնարդյունքահեն միասնական մոտեցումներ, որոնք կապահովեն ոչ միայն տեսական գիտելիքների, այլև գործնական, վերլուծական, նախագծային և հետազոտական կարողությունների ձևավորումն ու գնահատումը բոլոր կրթական ծրագրերում:
11. Ապահովել գործնական, լաբորատոր և թվային ուսուցման լիարժեք իրականացումը՝ համապատասխան նյութատեխնիկական բազայի, հումքի, մասնագիտացված ծրագրային

ապահովումների և սիմուլյացիոն միջավայրերի համակարգված կիրառման միջոցով, (հատկապես հեռակա ուսուցման համակարգում սովորողների համար):

12. Վերանայել մագիստրոսական կրթության կազմակերպման մոտեցումները՝ ապահովելով բակալավրիական և մագիստրոսական մակարդակների հստակ տարբերակվածությունը, ինչպես նաև մագիստրոսական աստիճանին բնորոշ խորացված և հետազոտահեն ուսումնառության պահանջների իրականացումը:
13. Բարելավել կրթական ծրագրերի մշտադիտարկման և որակի ապահովման գործընթացները՝ դրանք հիմնավորելով ուսումնառության վերջնարդյունքների ձեռքբերման, ուսանողների կարողությունների ձևավորման և կրթական ծրագրերի արդյունավետության տվյալահեն ու պարբերական գնահատման վրա:

Ուսանողները

14. Վերանայել մագիստրոսական կրթական ծրագրերի ընդունելության քաղաքականությունը՝ սահմանելով հստակ մուտքային պահանջներ և մասնագիտական պատրաստվածության գնահատման մեխանիզմներ, որոնք կապահովեն ծրագրերի ուսումնառության վերջնարդյունքների և շնորհվող որակավորումների արժանահավաստությունը:
15. Ձևավորել շրջանավարտների զբաղվածության և մասնագիտական հետագծի շարունակական մշտադիտարկման համակարգ՝ ստեղծելով միասնական և պարբերաբար թարմացվող տվյալների բազա, ինչը հնարավորություն կտա գնահատելու կրթական ծրագրերի արդյունավետությունը, աշխատաշուկայի համապատասխանությունը և ագրարային ոլորտում իրականացվող պետական ներդրումների արդյունքային ազդեցությունը:
16. Ապահովել ուսանողների կրթական, վարչական և լաբորատոր ռեսուրսների հավասար հասանելիությունը՝ հատկապես մագիստրատուրայի երկրորդ հերթով սովորող ուսանողների համար՝ վերանայելով ծառայությունների կազմակերպման և ենթակառուցվածքների հասանելիության մոտեցումները:
17. Բարելավել ուսանողների հաճախումների հաշվառման և ուսումնական կարգապահության վերահսկման գործընթացները՝ ապահովելով միասնական մոտեցումների կիրառումը և բացակայությունների պատճառների համակարգված վերլուծությունը:

Պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնաօժանդակ կազմը

18. Ձևավորել դասախոսական կազմի գնահատման առավել համակարգային և արդյունքահեն մեխանիզմներ՝ գնահատման գործընթացներում ապահովելով նաև բովանդակային և մասնագիտական բաղադրիչների լիարժեք դիտարկումը, ինչպես նաև մասնագիտական դասալսումների իրականացումը համապատասխան ոլորտի մասնագետների ներգրավմամբ:
19. Մշակել դասախոսական կազմի մասնագիտական զարգացման կարիքների պարբերական վերհանման, վերապատրաստումների պլանավորման և դրանց

արդյունավետության գնահատման միասնական համակարգ՝ ապահովելով վերապատրաստումների հասանելիության առավել հավասար բաշխում:

20. Ձևավորել դասախոսական կազմի երկարաժամկետ զարգացման և կադրային ռեզերվի ապահովման քաղաքականություն՝ հատկապես բարձր տարիքային շեմ ունեցող և նորարարական մասնագիտական ուղղությունների համար, ներառյալ երիտասարդ դասախոսների պահպանման և մենթորության մեխանիզմները:
21. Ապահովել նոր և տեխնոլոգիական ուղղվածություն ունեցող կրթական ծրագրերի իրականացումը համապատասխան մասնագիտական և թվային կարողություններ ունեցող դասախոսական կազմով և անհրաժեշտ ենթակառուցվածքային միջավայրով՝ կրթական ծրագրերի կայունությունն ու ուսումնառության վերջնարդյունքների լիարժեք ապահովումը երաշխավորելու նպատակով:

Հետազոտությունն ու զարգացումը

22. Ներդնել համալսարանի երկարաժամկետ և ինքնավար գիտահետազոտական քաղաքականություն՝ հստակ սահմանելով գիտական առաջնահերթությունները և դրանց կապը Հայաստանի Հանրապետության ագրոպարենային և տնտեսական զարգացման կարիքների հետ:
23. Ներդնել գիտահետազոտական գործունեության արդյունքահեն կառավարման և գնահատման համակարգ՝ սահմանելով գիտական կենտրոնների և հետազոտական ծրագրերի արդյունավետության չափելի ցուցիչներ:
24. Զարգացնել ներքին գիտական դրամաշնորհների և ինստիտուցիոնալ հետազոտական ծրագրերի համակարգը՝ նվազեցնելու գիտահետազոտական գործունեության կախվածությունը արտաքին ֆինանսավորումից:
25. Ապահովել գիտահետազոտական գործունեության և կրթական գործընթացների համակարգային ինտեգրումը՝ հետազոտությունների արդյունքները կապելով կրթական ծրագրերի արդիականացման, ուսումնառության վերջնարդյունքների և ուսանողների մասնագիտական կարողությունների ձևավորման հետ:

Ենթակառուցվածքը և ռեսուրսները

26. Ներդնել ռեսուրսների արդյունավետության գնահատման համակարգային մեխանիզմներ՝ դրանք կապելով ուսանողների ուսումնառության վերջնարդյունքների, գործնական հմտությունների և մասնագիտական կարողությունների ձևավորման հետ:
27. Ապահովել լաբորատոր և գործնական միջավայրերի լիարժեք և շարունակական շահագործման համար անհրաժեշտ սպառվող նյութերի, հումքի, անվտանգության պայմանների և մասնագիտացված մարդկային ռեսուրսների հասանելիությունը:
28. Ընդլայնել էլեկտրոնային ուսուցման և թվային հարթակների կիրառումը՝ դրանք ինտեգրելով ուսումնական գործընթացի գնահատման, հետադարձ կապի և ինտերակտիվ ուսուցման բաղադրիչներին:
29. Մշակել կրթական ծրագրերի ռեսուրսատարության, ինքնարժեքի և ֆինանսական արդյունավետության գնահատման առավել համակարգված մոտեցումներ՝ ռեսուրսների

բաշխումը կապելով կրթական ծրագրերի նպատակների և զարգացման առաջնահերթությունների հետ:

Հասարակական պատասխանատվությունը

30. Վերափոխել ներքին և արտաքին հաշվետվողականության ձևաչափերը՝ ներդնելով վերլուծական բաղադրիչներ և պատճառահետևանքային կապեր, որոնք ուղղակի կերպով կարողադառնան նաև բուհի ռազմավարական նպատակների իրականացման արդյունավետության հարցին:
31. Ընդլայնել պաշտոնական կայքի օտարալեզու բովանդակությունը՝ ներառելով ոչ միայն ընդհանուր տեղեկատվություն, այլև հիմնական ընթացակարգերն ու հաշվետվությունները, ինչը կբարձրացնի բուհի միջազգային թափանցիկությունն ու գրավչությունը:
32. Ներդնել հասարակության կողմից ստացվող հարցումների և արձագանքների համակարգված վերլուծության մեխանիզմներ՝ բացահայտելու հանրային կարիքները և դրանք օգտագործելու բուհի ծառայությունների բարելավման նպատակով:
33. Ապահովել սոցիալական հարթակներում (Instagram, Youtube, Linkedin) բուհի գործունեության պարբերական և համակարգված լուսաբանումը՝ նպատակ ունենալով ընդլայնել շահակիցների ներգրավվածությունը և նպաստել ագրարային կրթության հանրայնացմանը:

Արտաքին կապերը և միջազգայնացումը

34. Մշակել և ներդնել միջազգայնացման գործընթացների արդյունքահենք պլանավորման և գնահատման համակարգ՝ սահմանելով ոչ միայն քանակական, այլև որակական և ազդեցության ցուցանիշներ, որոնք հնարավորություն կտան գնահատելու միջազգային համագործակցությունների ազդեցությունը կրթական ծրագրերի, հետազոտական գործունեության, դասավանդման որակի և համալսարանի մրցունակության զարգացման վրա:
35. Ձևավորել օտար լեզուների կարողությունների զարգացման համակարգային քաղաքականություն՝ ներդնելով լեզվական կարողությունների գնահատման օբյեկտիվ գործիքներ, նպատակային վերապատրաստումներ և միջազգային ծրագրերում շահակիցների լայն ներգրավվածությունը խթանող մեխանիզմներ՝ ապահովելով միջազգայնացման գործընթացների առավել արդյունավետ իրականացումը:

Որակի ապահովումը

36. Արդիականացնել որակի ապահովման ներքին համակարգի իրավական և մեթոդական հիմքերը՝ դրանք լիարժեքորեն համապատասխանեցնելով բուհում իրականացվող փաստացի գործընթացներին և միջազգային արդի չափանիշներին:
37. Հզորացնել որակի ապահովման գործընթացների վերլուծական բաղադրիչը՝ անցում կատարելով տվյալների նկարագրական ներկայացումից դեպի պատճառահետևանքային և համադրական վերլուծությունների՝ ապահովելով վեր հանված խնդիրների հիման վրա կայացնել հիմնավորված կառավարչական որոշումներ:

38. Ապահովել որակի կառավարման ՊԻԳԲ շրջափուլի ամբողջականությունը (մասնավորաբար՝ ներդնելով արձանագրված խնդիրների լուծմանն ուղղված համակարգային մեխանիզմներ և պարբերաբար գնահատելով իրականացված բարելավումների ազդեցությունը):
39. Կատարելագործել հանրային հաշվետվողականության և թափանցիկության մեխանիզմները՝ ապահովելով որակի գնահատման արդյունքների պարբերական և բազմալեզու հրապարակումը, ինչպես նաև գնահատելով այդ տեղեկատվության հասանելիությունն ու օգտակարությունը շահակիցների համար:

Արմենուհի Սարգսյան

Փորձագիտական խմբի ղեկավար

30-ը հունիսի 2026թ.

**ԳՈՐԾՆԿԵՐԱՅԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ՝ ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ
ՏԱՐԱԾՔԻՆ ՄՈՒՀ-Ի ԻՆՏԵԳՐՎԵԼՈՒ ՏԵՍԱՆԿՑՈՒՆԻՑ**

Միջազգայնացում

Հաստատությունը ցուցաբերում է միջազգայնացման համակարգված և հետևողականորեն ընդլայնվող մոտեցում, որը հիմնված է պաշտոնական քաղաքականության, Միջազգային կապերի դեպարտամենտի (ՄԿԴ) մասնագիտացված գործունեության և միջազգային ծրագրերին ակտիվ մասնակցության վրա: Միջազգայնացումն ընկալվում է որպես հաստատության առանցքային առաջնահերթություն, ինչն արտացոլված է համալսարանի առաքելության մեջ, ռազմավարական ծրագրերում (2020–2024 թթ. և 2024 թ. թարմացված քաղաքականություն), ինչպես նաև ՄԿԴ-ի տարեկան գործառնական գործողությունների պլաններում և կառավարման մարմիններին ներկայացվող երկամյա հաշվետվություններում, որոնք վկայում են կանոնակարգված և վերահսկվող գործընթացի մասին: Ջանքերն ուղղորդվում են հետևյալ մեխանիզմներով.

- Միջազգային կապերի դեպարտամենտի (ՄԿԴ) կառավարման մասնագիտացված կառուցվածք՝ հստակ սահմանված պատասխանատվություններով:
- Կանոնակարգված ընթացակարգեր և նորմատիվային դաշտ, ներառյալ միջազգայնացման և միջազգային ծրագրերին մասնակցության քաղաքականությունը:
- Պլանավորման և մոնիտորինգի համակարգված փուլային գործընթաց, որտեղ ՄԿԴ-ի տարեկան գործողությունների պլանները հիմնված են ռազմավարական առաջնահերթությունների վրա:
- Սերտ ինտեգրում միջազգային ծրագրերին և ցանցերին, հատկապես եվրոպական շրջանակային նախագծերին (օրինակ՝ Erasmus+, Horizon Europe):
- Միջազգայնացման գործիքակազմի աստիճանական դիվերսիֆիկացում, ներառյալ շարժունությունը, համատեղ ծրագրերը, միջազգային հավատարմագրումը և մասնակցությունը համաշխարհային վարկանիշավորման գործընթացներին:

Այս տարիների ընթացքում ՄՈՒՀ-ը հետևողական քայլեր է իրականացրել միջազգային կապերի զարգացման ուղղությամբ, որոնք տվել են շոշափելի արդյունքներ և նպաստել համալսարանի ընդհանուր ինստիտուցիոնալ զարգացմանը: Միջազգային համագործակցությունը նպաստել է շարժունության հնարավորությունների ընդլայնմանը, միջազգային փորձի ներմուծմանը և ակադեմիական գործընթացների արդիականացմանը: Միաժամանակ, համալսարանը դեռևս ունի որոշ ուղղությունների զարգացման խնդիր: Մասնավորապես, լեզվական հմտությունների սահմանափակումները շարունակում են ազդել միջազգային ծրագրերին և շարժունությանը մասնակցության հնարավորությունների վրա, իսկ համագործակցությունները հիմնականում կենտրոնացած են եվրոպական գործընկերների հետ՝ պայմանավորված ֆինանսավորման հնարավորություններով:

Ընդհանուր առմամբ, հաստատությունը դեպի ավելի համակարգային և ինստիտուցիոնալացված մոտեցումների անցման փուլում է: Միջազգային կապերի դեպարտամենտը աստիճանաբար ստանձնում է նախագծերի համակարգման և նոր

նախաձեռնությունների մշակման ավելի ակտիվ դեր: Միաժամանակ, միջազգայնացումն ավելի տեսանելի է դառնում ակադեմիական գործընթացներում՝ օտար լեզուներով դասընթացների, կրկնակի դիպլոմների և միջազգային փորձի ինտեգրման միջոցով:

Հետազոտություն

Փորձագիտական այցի ընթացքում պարզ դարձավ, որ համալսարանում դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման գործընթացների վերլուծությունն ու ուսումնասիրությունը ներկայումս իրականացվում են հիմնականում որակի ապահովման գործընթացների շրջանակում և առավելապես ուղղված են մոնիթորինգին, հաշվետվողականությանը և հետադարձ կապի ապահովմանն ու զարգացմանը: Թեև համալսարանում առկա են կրթական գործընթացների գնահատման որոշ մեխանիզմներ, դասավանդման և գնահատման մեթոդների արդյունավետության համակարգված, տվյալաչափ և հետազոտական ուսումնասիրությունը դեռևս բավարար չափով զարգացած չէ:

Եվրոպական բարձրագույն կրթության համակարգերում(նաև Ֆրանսիայում), զարգանում է այն մոտեցումը, ըստ որի դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման գործընթացները դիտարկվում են ոչ միայն որպես որակի ապահովման վարչական գործառնություն, այլ նաև որպես ակադեմիական զարգացման և կիրառական հետազոտության կարևոր ուղղություն: Ֆրանսիական որոշ ագրարային և մասնագիտական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների փորձը ցույց է տալիս, որ համալսարաններում ձևավորվում են միջդիսցիպլինար աշխատանքային խմբեր, կրթական զարգացման կենտրոններ կամ հետազոտական նախաձեռնություններ, որոնք ուսումնասիրում են կրթական գործընթացներում առաջացող խնդիրները և աջակցում դրանց լուծմանն ապացուցահեն մոտեցումների հիման վրա: Նման մոտեցումը հատկապես կարևոր է ագրարային կրթության ոլորտում, որտեղ դասավանդման և գնահատման մեթոդները պետք է արտացոլեն ոլորտի գործնական բնույթը, արագ փոփոխվող տեխնոլոգիական միջավայրը, կայուն զարգացման մարտահրավերները և աշխատաշուկայի փոփոխվող պահանջները: Այս առումով կարևոր է, որպեսզի համալսարանը կարողանա համակարգված կերպով ուսումնասիրել, թե որքանով են կիրառվող դասավանդման և գնահատման մեթոդները նպաստում գործնական կարողությունների, վերլուծական մտածողության և մասնագիտական կոմպետենցիաների ձևավորմանը:

Այս տեսանկյունից նպատակահարմար է համալսարանում աստիճանաբար ձևավորել մասնագիտական և միջդիսցիպլինար աշխատանքային հետազոտական խմբեր, որոնք կգրադվեն դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման գործընթացների ուսումնասիրությամբ և մեթոդաբանական զարգացման աջակցությամբ: Կարևոր է, որ նման գործընթացներում ներգրավվեն՝

- ագրարային ոլորտի մասնագետներ, դասախոսներ,
- կրթության և մանկավարժության ոլորտի փորձագետներ,
- ուսումնառության արդյունքների և գնահատման վերլուծությամբ զբաղվող մասնագետներ,
- կրթական տեխնոլոգիաների ներկայացուցիչներ,

- ինչպես նաև ուսանողներ, ոլորտի առաջատար գործատուներ:
- Նման հետազոտական խմբերի գործունեությունը կարող է նպաստել՝
- դասավանդման մեթոդների արդյունավետության ուսումնասիրությանը,
 - գնահատման մեխանիզմների համապատասխանության վերլուծությանը,
 - ուսանողների ուսումնառության դժվարությունների բացահայտմանը,
 - գործնական ուսուցման և դաշտային պրակտիկայի արդյունավետության գնահատմանը,
 - ուսանողակենտրոն և կարողությունների վրա հիմնված մոտեցումների զարգացմանը,
 - ինչպես նաև դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանական ուղեցույցների և ռազմավարությունների մշակմանը:

Այսպիսի հետազոտական խմբերի աշխատանքը կարող է նպաստել համալսարանում ապացուցահեն դասավանդման (evidence-informed teaching) և շարունակական բարելավման մշակույթի ձևավորմանը, որտեղ կրթական գործընթացների զարգացումը հիմնվում է ոչ միայն վարչական գնահատումների կամ ընթացակարգային որակի ապահովման մեխանիզմների, այլ նաև համակարգված մասնագիտական վերլուծությունների, հետազոտական տվյալների և ոլորտային փորձի վրա: Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանը երկրի համար ունի առանձնահատուկ ռազմավարական նշանակություն՝ հաշվի առնելով, որ համալսարանը Հայաստանի Հանրապետությունում ագրարային բարձրագույն կրթության և մասնագիտական գիտելիքի ձևավորման առանցքային և փաստացի եզակի մասնագիտացված հաստատությունն է: Այս պայմաններում համալսարանի վրա դրված է ոչ միայն մասնագետների պատրաստման, այլև **ագրարային կրթության զարգացման ուղղությունները ձևավորելու պատասխանատվություն:** Այս համատեքստում նպատակահարմար է համարվում համալսարանում կենտրոնացված մասնագիտական և միջդիսցիպլինար հետազոտական խմբերի կամ կրթական զարգացման հարթակների ձևավորումը, որոնք համակարգված կերպով կուսումնասիրեն ագրարային կրթության ոլորտում դասավանդման, ուսումնառության և գնահատման առանձնահատկությունները և կաջակցեն տվյալ ոլորտի համար ժամանակակից կրթական մոտեցումների մշակմանը: Նման խմբերը կարող են դառնալ համալսարանում ագրարային կրթության ոլորտում դասավանդման և ուսումնառության (agro-oriented teaching and learning) զարգացման հիմնական ակադեմիական և մեթոդաբանական շարժիչ ուժը՝ ապահովելով, որ կրթական գործընթացները ձևավորվեն ոչ միայն ավանդական փորձի կամ վարչական մոտեցումների, այլև ոլորտային հետազոտությունների, տվյալահեն վերլուծությունների և ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումների հիման վրա:

Միաժամանակ նման խմբերը կարող են աջակցել, որպեսզի համալսարանում կիրառվող դասավանդման և գնահատման մեթոդները համապատասխանեն ինչպես միջազգային ակադեմիական միտումներին և ուսանողակենտրոն կրթության սկզբունքներին, այնպես էլ Հայաստանի ագրարային ոլորտի զարգացման ռազմավարական առաջնահերթություններին, տեխնոլոգիական փոփոխություններին և աշխատաշուկայի իրական պահանջներին:

ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ԿԱԶՄԸ

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի (այսուհետ՝ ՀԱԱՀ) ինստիտուցիոնալ կարողությունների արտաքին գնահատումն իրականացվել է հետևյալ փորձագիտական խմբի կողմից.

- **Արմենուհի Սարգսյան**- Շիրակի պետական համալսարանի Մաթեմատիկայի, ֆիզիկայի և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ամբիոնի դոցենտ, առաջատար գիտաշխատող, փորձագիտական խմբի ղեկավար,
- **Հեղինե Գևորգյան**- ԵՊՀ Կենսաբանության ֆակուլտետի Կենսաբանության գիտահետազոտական ինստիտուտի գիտաշխատող, Կենսաքիմիայի, մանրէաբանության և կենսատեխնոլոգիայի ամբիոնի ասիստենտ, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու, փորձագիտական խմբի անդամ
- **Վահան Կոբեղյան**- ՃՀՀԱՀ Ջրային համակարգերի, հիդրոտեխնիկայի և հիդրոէներգետիկայի ամբիոնի վարիչ, փորձագիտական խմբի անդամ
- **Լյուդմիլ Բոնոմ**- Կլերմոն Օվերն համալսարանի, բույսերի մոլեկուլային ֆիզիոլոգիա հետազոտական խմբի ղեկավար, պրոֆեսոր, փորձագիտական խմբի միջազգային անդամ,
- **Խաչիկ Ավետիսյան**-Հայաստանում Ֆրանսիական համալսարանի ուսանող, ուսանող-փորձագետ:

Փորձագիտական խմբի կազմը համաձայնեցվել է ուսումնական հաստատության հետ: Փորձագիտական խմբի աշխատանքները համակարգել է ՈԱԱԿ Ինստիտուցիոնալ և ծրագրային հավատարմագրման բաժնի մասնագետ՝ **Անահիտ Տերտերյանը**: Թարգմանությունը կատարել է Վալերի Բրյուսովի անվան պետական համալսարանի դասախոս՝ **Վարդանուշ Բաղդասարյանը**: Փորձագիտական խմբի բոլոր անդամները և քարտուղարությունը ստորագրել են գաղտնիության և անկախության հայտարարագրեր:

ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՅԷԸ

Դիմում պետական հավատարմագրման համար

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանը ինստիտուցիոնալ հավատարմագրում անցնելու համար 2025 թվականի հունիսի 13-ին ներկայացրել է սահմանված ձևաչափի դիմում-հայտ՝ լիցենզիայի և հրամանների կրկնօրինակներով: ՈԱԱԿ-ի քարտուղարությունն ուսումնասիրել է դիմում հայտում ներկայացված տվյալները և կից փաստաթղթերը: Դիմում-հայտի ընդունման մասին որոշման կայացումից հետո 16-ը հուլիսի 2025թ. Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի և ՈԱԱԿ-ի միջև կնքվել է պայմանագիր: Կազմվել և հաստատվել է հավատարմագրման գործընթացի իրականացման ժամանակացույցը:

Ինքնավերլուծություն

ՈԱԱԿ-ի համակարգողն ուսումնասիրել է ինքնավերլուծության զեկույցը՝ ՈԱԱԿ-ի պահանջներին համապատասխանությունը ստուգելու նպատակով: Ինքնավերլուծությունը հետ է վերադարձվել հաստատություն՝ սահմանված պահանջներին

չբավարարելու պատճառով: Խնդիրների շտկումից հետո հաստատությունը ներկայացրել է վերանայված ինքնավերլուծությունը, որը համապատասխանել է սահմանված միասնական ձևաչափին, առկա են եղել համապատասխան հիմքերը և ձևաչափով պահանջվող հավելվածները: Այնուհետև ինքնավերլուծությունն ու կից փաստաթղթերի փաթեթը, համալսարանի կողմից լրացված էլեկտրոնային հարցաշարը տրամադրվել են փորձագիտական խմբին, որի կազմը նախօրոք համաձայնեցվել է ՀԱԱՀ-ի հետ և հաստատվել ՈԱԱԿ-ի տնօրենի հրամանով:

Նախապատրաստական փուլ

Փորձագիտական խումբը, ուսումնասիրելով ՄՈՒՀ-ի ինքնավերլուծությունը և ուղեկցող փաստաթղթերի փաթեթը, իրականացրել է նախնական գնահատում՝ ըստ ձևաչափի պատրաստելով լրացուցիչ ուսումնասիրման ենթակա անհրաժեշտ փաստաթղթերի, ինչպես նաև խնդիրների և հարցերի ցանկը՝ նշելով համապատասխան ստորաբաժանումները կամ թիրախային խմբերը: Նախնական գնահատման ընթացքում փորձագիտական խմբի անդամները իրականացրել են նաև դասալսումներ: Այնուհետև փորձագիտական խումբն ամփոփել է նախնական գնահատման արդյունքները և կազմել փորձագիտական այցի պլան-ժամանակացույց:

Առաջնորդվելով Փորձաքննության իրականացման ձեռնարկով՝ ժամանակացույցում ներառվել են փորձագետների կողմից նախատեսվող հանդիպումները բոլոր խմբերի հետ, բաց և փակ հանդիպումներ, փաստաթղթերի ուսումնասիրություն և այլն:

Նախնական այց

2026 թվականի մարտի 24-ին Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանում տեղի է ունեցել հանդիպում համալսարանի ղեկավար կազմի հետ: Հանդիպման ժամանակ քննարկվել և համաձայնեցվել է փորձագիտական այցի ժամանակացույցը, ներկայացվել է ուսումնասիրության ենթակա լրացուցիչ փաստաթղթերի ցանկը, քննարկվել և փոխհամաձայնեցված որոշումներ են կայացվել փորձագիտական այցի կազմակերպչական, տեխնիկական, տեղեկատվական հարցերի, հանդիպումների մասնակիցների վարքագծի և էթիկայի նորմերի վերաբերյալ: Քննարկվել են ֆոկուս խմբային հանդիպումների և փորձագիտական խմբի աշխատանքի համար նախատեսված պայմանները:

Փորձագիտական զեկույց

Փորձագիտական խումբը նախնական գնահատումն իրականացրել է համալսարանի լրացրած էլեկտրոնային հարցաշարի, ներկայացրած ինքնավերլուծության, դրան կից փաստաթղթերի ուսումնասիրության, իրականացված դասալսումների, փորձագիտական այցի դիտարկումների հիման վրա՝ պարբերաբար կազմակերպվող քննարկումների արդյունքում: Քննարկումներից հետո դուրս բերված դիտարկումների հիման վրա փորձագիտական խումբը և ՈԱԱԿ-ի համակարգողը պատրաստել են փորձագիտական զեկույցի նախնական տարբերակը: Միջազգային փորձագետը

պատրաստել է նաև գործընկերային գնահատման վերաբերյալ առանձին կարծիք: Փաստաթղթերը թարգմանվել և տրամադրվել են փորձագիտական խմբին: Գործընկերային գնահատման կարծիքն ամբողջությամբ ներառվել է զեկույցի տեքստում: Փորձագիտական խմբի անդամների հաստատումից հետո նախնական զեկույցը տրամադրվել է համալսարանին 15-ը մայիսի 2026թ.: Ձեկույցի նախնական տարբերակի վերաբերյալ բուհն իր արձագանքն ուղարկել է ՈԱԱԿ 30.05.2026թ.-ին: ՈԱԱԿ-ը հաստատության ղիտարկումները տրամադրել է փորձագետներին: 17.06.2026թ.-ին ՈԱԱԿ-ը կազմակերպել է հաստատության և փորձագիտական խմբի հանդիպում, որի ժամանակ քննարկվել են ներկայացված ղիտարկումները փորձագիտական նախնական զեկույցի վերաբերյալ: Հաշվի առնելով հաստատության ղիտարկումները՝ փորձագիտական խումբը կազմել է փորձագիտական զեկույցի վերջնական տարբերակը:

Անահիտ Տերտերյան
Փորձագիտական խմբի համակարգող

30-ը հունիսի 2026թ.

ՆԱՀԱՏՈՒՄ ԸՍՏ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ

ՀԱՄԱՌՈՏ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՒՀ-Ի ՎԵՐԱԲԵՐՑԱԼ

Պատմություն. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 1994թ. հուլիսի 7-ի որոշման համաձայն՝ Հայկական գյուղատնտեսական և Երևանի անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտների բազայի վրա կազմավորվեց Հայկական գյուղատնտեսական ակադեմիան, որը հետագայում Կառավարության 2005թ. սեպտեմբերի 15-ի թիվ 1597 որոշմամբ վերանվանվեց Հայաստանի պետական ագրարային համալսարան: 2012 թ-ի հուլիսի 14-ի թիվ 872 որոշմամբ վերանվանվեց Հայաստանի ագգային ագրարային համալսարան (այսուհետ ՀԱԱՀ): 2018 թվականից համալսարանը գտնվում է ինստիտուցիոնալ և բովանդակային բարեփոխումների ակտիվ փուլում:

Կրթական ծրագրեր- ՀԱԱՀ-ն կրթությունը կազմակերպում է [52 կրթական ծրագրերով](#), որոնցից 19 բակալավրիական, 24 մագիստրոսական և 9 ասպիրանտական կրթական ծրագրեր: ՄՈՒՀ-ն ունի ինչպես առկա, այնպես էլ հեռակա ուսուցման կրթական ծրագրեր: Ընդհանուր ուսանողական համակազմը կազմում է 2520 ուսանող: ՀԱԱՀ-ում աշխատում է 527 դասախոս, որոնցից 289-ը (54.83%) հիմնական աշխատողներ են, իսկ գիտական աստիճան ունի դասախոսական կազմի 58.8%-ը: Վերջին տարիներին համալսարանը երիտասարդացման նպատակով ներգրավել է 48 երիտասարդ դասախոս: Վերջին տարիներին ՀԱԱՀ-ում իրականացվել են ռեսուրսային բազայի լայնածավալ արդիականացման աշխատանքներ, որոնց արդյունքում 2018–2026 թվականներին ստեղծվել է ավելի քան 60 նոր լաբորատորիա, ենթակառուցվածք և ռեսուրսային հարթակ: Համալսարանը միջազգային ծրագրերի և նվիրատվությունների միջոցով զարգացրել է ժամանակակից ռեսուրսային բազա՝ ստեղծելով խելացի ջերմատներ, օրգանական գյուղատնտեսության, ագրոդրոնների, սննդամթերքի որակի վերահսկման և այլ նորարարական լաբորատորիաներ: Միաժամանակ թվայնացվել է ավելի քան 4000 գրադարանային և գիտական նյութ, ներդրվել են էլեկտրոնային կառավարման և ուսուցման համակարգեր: Սակայն փորձագիտական խումբը արձանագրել է, որ առկա ռեսուրսների ներուժը ոչ բոլոր ուղղություններով է լիարժեք օգտագործվում՝ մասնագիտական մարդկային ռեսուրսների և սպառվող նյութերի սահմանափակության պատճառով: Նշվել է նաև, որ որոշ լաբորատորիաներում անվտանգության պայմանները և գործնական աշխատանքների կազմակերպումը դեռևս ամբողջությամբ չեն համապատասխանում ժամանակակից պահանջներին:

Որակի ապահովում. ՀԱԱՀ-ում գործում է որակի ապահովման ներքին համակարգ, որի հիմքում 2012 թվականին հաստատված որակի ապահովման ձեռնարկն ու համապատասխան քաղաքականություններն են: Համալսարանը կիրառում է որակի գնահատման տարբեր մեխանիզմներ՝ հարցումներ, ֆոկուս խմբեր, դասալսումներ և շահակիցների ներգրավում, սակայն արձանագրվել է, որ վերլուծական բաղադրիչը դեռևս սահմանափակ է, իսկ բազմաթիվ փաստաթղթեր երկար տարիներ չեն վերանայվել: Որակի ապահովման գործընթացները համակարգվում են ՀԱԱՀ որակի գնահատման և ապահովման կենտրոնի կողմից, որը համագործակցում է նաև միջազգային ծրագրերի և

արտաքին գործընկերների հետ: Փորձագիտական խումբը եզրակացրել է, որ համալսարանը հիմնականում բավարարում է չափանիշ 10-ի պահանջները, սակայն անհրաժեշտ է առավել համակարգված դարձնել որակի կառավարման, տվյալների վերլուծության և բարելավումների մշտադիտարկման գործընթացները:

Միջազգայնացում. Միջազգայնացումը դիտարկվում է որպես ՄՈՒՀ-ի ռազմավարական առաջնահերթություն՝ ուղղված կրթական ծրագրերի բենչմարքինգին, ուսումնական միջավայրի արդիականացմանը և դասախոսական կազմի շարժունության ընդլայնմանը: Միջազգային ծրագրերին մասնակցությունը նպաստում է կրթական գործընթացների արդիականացմանը և միջազգային փորձի ինտեգրմանը: ՄՈՒՀ-ում հետազոտական գործունեությունը աստիճանաբար կապվում է կրթական ծրագրերի, դասախոսական կազմի և ռեսուրսների զարգացման հետ՝ նպաստելով դասավանդման և գնահատման գործընթացների տվյալահեն բարելավմանը: Այս համատեքստում կարևորվում է միջդիսցիպլինար հետազոտական խմբերի ձևավորումը և ապացույցահեն կրթական մշակույթի զարգացումը:

Աղբյուր. վերոնշյալ տիրույթներում փաստերի դուրս բերման աղբյուր են հանդիսանում ՄՈՒՀ-ի կողմից տրամադրված փաստաթղթերը (օր՝ ինքնավերլուծություն, ռազմավարական ծրագիր, ժամանակացույց, ստորաբաժանումների պլաններ, հայեցակարգեր և այլն):

I. ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ

Չափանիշը: Մասնագիտական ուսումնական հաստատության (այսուհետ՝ ՄՈՒՀ) վարած քաղաքականությունն ու ծավալած գործունեությունը համապատասխանում են հաստատության որդեգրած առաքելությանը, որը համահունչ է ՀՀ կրթության որակավորումների ազգային շրջանակին:

Փաստեր

ա. ՄՈՒՀ-ն ունի նպատակներն ու խնդիրներն արտացոլող հստակ ձևակերպված առաքելություն, որը համահունչ է ՈԱՇ-ին:

ՀԱԱՀ-ի առաքելությունը սահմանված է 2020–2024 թթ. ռազմավարական պլանում, ինչպես նաև ամրագրված է 2026–2030 թթ. ռազմավարական ծրագրի նախագծում: ՄՈՒՀ-ի առաքելությունն է՝ պատրաստել մասնագիտական հմտություններով և ոլորտի շահակիցների հետ համագործակցությամբ երկրի ագրոպարենային համակարգը զարգացնելու ունակ ագրոտեխնոլոգիական ուղղվածությամբ մասնագետներ: Անհրաժեշտ է նշել, որ ՄՈՒՀ-ը ՀՀ-ում ունի կարևոր ռազմավարական նշանակություն գյուղատնտեսության զարգացման տեսանկյունից, քանի որ այն ագրոպարենային ուղղություններով մասնագետներ պատրաստող հիմնական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունն է:

Համալսարանի տեսալականն է՝ դառնալ ստեղծարարությամբ և նորարարություններով առաջնորդվող ագրոտեխնոլոգիական ուսումնագիտական գերազանցության կենտրոն՝ խթանելով գյուղատնտեսական կրթության, գիտության, խորհրդատվության և արտադրության ներդաշնակ փախհամագործակցությունը: ՀԱԱՀ-ը իրականացնում է կրթական գործունեություն ՈԱՇ-ի 3-8 (վարժարան, քոլեջ և բուհ) մակարդակներում: Բարձրագույն կրթության մակարդակում ՀԱԱՀ-ն իրականացնում է 40 կրթական ծրագիր՝ ներառելով նաև ագրոտեխնոլոգիական ուղղվածությամբ մասնագիտություններ, որոնք ունեն մեծ պահանջարկ ՀՀ-ում և դիտարկվում են որպես զարգացող ոլորտ:

Անհրաժեշտ է նշել, որ կրթական ծրագրերը ագրոտեխնոլոգիական ուղղությամբ զարգացնելու նպատակով ՄՈՒՀ-ը վերջին տարիներին ձեռնարկել է մի շարք քայլեր՝ ուղղված ինչպես համապատասխան նյութատեխնիկական և լաբորատոր ռեսուրսների համալրմանը, այնպես էլ նոր կրթական ծրագրերի (օրինակ՝ «Ճշգրիտ գյուղատնտեսություն») ներդրմանը: Միևնույն ժամանակ, աշխատաշուկայի պահանջներին կրթությունն առավել համապատասխանեցնելու նպատակով համալսարանում ներդրվել է աշխատանքային կիսամյակի մոդելը, որի շրջանակում ուսանողները մեկ կիսամյակ անցնում են մասնագիտական պրակտիկա գործատու կազմակերպություններում: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը նշում է, որ համալսարանի ղեկավարության կողմից ձևակերպված ագրոտեխնոլոգիական զարգացման տեսլականը դեռևս ամբողջությամբ չի արտացոլվում բոլոր կրթական ծրագրերի բովանդակության մեջ: Մասնավորապես՝ նկատելի է, որ տեխնոլոգիական մոտեցումների համակարգված ներդրումն ու տարածումը կրթական ծրագրերի բովանդակության, դասավանդման և գնահատման մեթոդների, ինչպես նաև

դասախոսական անձնակազմի մասնագիտական զարգացման գործընթացներում դեռևս ամբողջապես ապահովված չէ: Արդյունքում՝ ուսումնական գործընթացում շարունակում են գերակշռել ավանդական մոտեցումները, իսկ ագրոտեխնոլոգիական և նորարարական բաղադրիչների կիրառությունը տարբեր կրթական ծրագրերում դրսևորվում է ոչ համաչափ մակարդակով: Բացի այդ, բուհը դեռևս գտնվում է բարեփոխումների արդյունքների համակարգման և գնահատման փուլում, և առկա չեն բավարար վերլուծական տվյալներ՝ գնահատելու, թե իրականացված փոփոխությունները որքանով են նպաստել շրջանավարտների զբաղվածության բարձրացմանը, ինչպես նաև ագրոտեխնոլոգիական զարգացմանն ու նորարարությունների խթանմանը:

ՄՈՒՀ-ը 2024–2026 թթ. ռազմավարական ծրագիր չի ունեցել և տվյալ ժամանակահատվածում առաջնորդվել է կարճաժամկետ գործառնական պլանով: Ռազմավարական ծրագրի բացակայության հիմնական պատճառը պայմանավորված է եղել կառավարման անկայունությամբ, մասնավորապես՝ 2023 թ. դեկտեմբերից մինչև 2025 թ. ապրիլ ընկած ժամանակահատվածում ընտրված ռեկտորի բացակայությամբ: Նոր ռեկտորի ընտրությունից հետո բուհը նախաձեռնել է ռազմավարական նոր ծրագրի մշակումը: Փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ նախագծում հիմնականում պահպանվել են նախորդ ռազմավարական ծրագրի նպատակները՝ հիմնված ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման նպատակների և ագրոտեխնոլոգիական առաջնահերթությունների վրա: Սահմանվել են նպատակներ հետևյալ ուղղություններով՝ կրթություն, գիտություն, կառավարում, ռեսուրսներ, ֆինանսներ, համագործակցություն: Ռազմավարական ծրագրի նախագիծը ներկայացվել է հոգաբարձուների խորհրդին և քննարկվել, սակայն դեռևս չի հաստատվել: Քննարկման ընթացքում Հոգաբարձուների խորհուրդը ներկայացրել է մի շարք նկատառումներ, որոնք պետք է արտացոլվեն նոր ռազմավարական ծրագրում: Մասնավորապես, ընդգծվել է բուհի՝ ակադեմիական քաղաքին ներառման, բուհերի միավորման գործընթացներին մասնակցության, ինչպես նաև տեխնոլոգիական կլաստերների ձևավորման աշխատանքներում բուհի դերի առավել հստակ ձևակերպման անհրաժեշտությունը:

Փորձագիտական խմբի կողմից ինչպես նախկին, այնպես էլ նոր ռազմավարական ծրագրերի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ երկու փաստաթղթերում էլ սահմանված են ԳԱՑ-եր, որոնք լիարժեք չափելի չեն: Չնայած նրան, որ ՄՈՒՀ-ն արդեն ունի ռազմավարական պլանավորման մի շարք փորձեր, նոր ՌԾ-ում նույնպես սահմանված ԳԱՑ-երը բոլոր նպատակների ցուցիչները կրում են ընդհանուր բնույթ, ինչպիսիք են՝ գործատուների հետ կնքված պայմանագրերի շարունակական թվի աճը, վերանայված ծրագրերի քանակը, գործատուների գոհունակությունը (տոկոսային արտահայտմամբ), վերապատրաստված դասախոսների մասնաբաժինը և այլն: Սակայն հստակեցված չեն այդ ցուցիչների թիրախային արժեքները, օրինակ՝ տարեկան քանի կրթական ծրագիր պետք է վերանայվի, ուսնողների որքան աճ է ակնկալվում, դասախոսների քանի տոկոսը պետք է անցնի վերապատրաստում և ինչ ուղղություններով:

բ. ՄՈՒՀ-ի առաքելությունը, նպատակները և խնդիրներն արտացոլում են ներքին և արտաքին շահակիցների կարիքները:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ ՄՈՒՀ-ը նոր ռազմավարական ծրագիրը մշակելիս ներքին և արտաքին շահակիցների շրջանում նպատակային տվյալների համակարգված հավաքագրում և վերլուծություն չի իրականացրել: Ռազմավարական ծրագիրը հիմնականում ձևավորվել է վարչական աշխատակիցների քննարկումների արդյունքում՝ չնայած այն հանգամանքին, որ նախորդ փորձագիտական խումբը ռազմավարական պլանավորման գործընթացում շահակիցների առավել ակտիվ ներգրավման վերաբերյալ խորհրդատվություն է ներկայացրել:

Միևնույն ժամանակ, ՄՈՒՀ-ը նշում է, որ շահակիցների կարիքների վերհանում իրականացվել է նախորդ տարիներին տարբեր գործընթացների շրջանակում: Մասնավորապես, գործատուների հետ քննարկումներ տեղի են ունեցել ուսանողների աշխատանքային կիսամյակի իրականացման ընթացքում, ինչպես նաև կրթական ծրագրերի վերանայման և բարելավման գործընթացում՝ արդյունաբերական խորհուրդների հետ համագործակցության միջոցով: Բացի այդ, օգտագործվել են նախորդ տարիներին տարբեր շահակիցների հետ իրականացված հարցումների և քննարկումների արդյունքները:

Միաժամանակ, ռազմավարական ծրագրի նախագիծը Հոգաբարձուների խորհրդում ներկայացնելիս հաշվի են առնվել պետական մարմինների՝ ԿԳՄՍ նախարարության, կառավարության և Էկոնոմիկայի նախարարության առաջնահերթությունները, որոնց ներկայացուցիչները հանդիսանում են խորհրդի անդամներ:

գ. ՄՈՒՀ-ում գործում են առաքելության ու նպատակների իրականացման արդյունքների գնահատման և բարելավման հաստատված մեխանիզմներ և ընթացակարգեր:

ՀԱԱՀ-ում ՌԾ նպատակների իրականացման արդյունքների գնահատումն իրականացվում է հիմնականում ռեկտորի տարեկան հաշվետվությունների և գործունեության առանցքային ցուցանիշների (ԳԱՑ) վերլուծության միջոցով՝ նախորդ տարիների քանակական և որակական տվյալների համեմատության հիման վրա: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը նշում է, որ սահմանված ԳԱՑ-երը դեռևս լիարժեք չեն ապահովում արդյունքների հստակ գնահատում, քանի որ շատ դեպքերում բացակայում են չափելի և հստակ թիրախային ցուցանիշներ: Փորձագիտական այցի և փաստաթղթերի ուսումնասիրության ընթացքում պարզ դարձավ նաև, որ գնահատումը հիմնականում կատարվում է նախորդ տարիների տվյալների հետ համեմատության միջոցով, և դրական արդյունք է համարվում ցուցանիշների աճը, սակայն սահմանված չեն ելակետային ցուցիչները:

Դատողություններ: Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում, որ ՀԱԱՀ-ը, որպես ՀՀ ագրոպարենային ոլորտի առանցքային բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, որդեգրել է ոլորտի զարգացման միտումներին համահունչ ռազմավարական ուղղվածություն և վերջին տարիներին նախաձեռնել է կրթական գործընթացների արդիականացմանն ուղղված մի շարք քայլեր: Հատկապես կարևոր է գնահատվում ագրոտեխնոլոգիական ուղղությունների զարգացման, աշխատաշուկայի

հետ կրթության կապի ամրապնդման և կիրառական ուսուցման տարրերի ներդրման միտումը, որոնք կարող են նպաստել ոլորտի մասնագիտական ներուժի ձևավորմանը և ագրոոլորտի արդիականացման գործընթացներին: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը նշում է, որ բուհի ղեկավարության մակարդակում ձևավորված ագրոտեխնոլոգիական զարգացման տեսլականը և ռազմավարական ծրագրերում սահմանված առաջնահերթությունները դեռևս ամբողջությամբ չեն վերածվում կրթական գործընթացներում համակարգված և միասնական կիրառվող մոտեցումների: Մասնավորապես՝ ռազմավարական մակարդակում նախանշված ուղղությունները ոչ լիարժեք են ինտեգրվում բոլոր կրթական ծրագրերի բովանդակության, դասավանդման և գնահատման մեթոդների, ինչպես նաև դասախոսական կազմի մասնագիտական գործունեության և զարգացման գործընթացներում:

Փորձագիտական խմբի գնահատմամբ՝ առկա է որոշակի անհամապատասխանություն ռազմավարական մակարդակում ձևակերպված նպատակների և դրանց գործնական իրականացման միջև, ինչի հետևանքով ագրոտեխնոլոգիական և նորարարական ուղղվածությամբ նախաձեռնությունները տարբեր կրթական ծրագրերում ունեն ոչ համաչափ դրսևորումներ: Արդյունքում՝ ռազմավարական մակարդակում նախանշված փոփոխությունները դեռևս ամբողջությամբ չեն վերածվում ուսանողների ուսումնառության արդյունքների, մասնագիտական կարողությունների և գործնական հմտությունների վրա չափելի ազդեցություն ունեցող կրթական փոփոխությունների: Փորձագիտական խումբը գտնում է, որ բուհի կողմից ձևակերպված ռազմավարական տեսլականը կարող է ապահովել ակնկալվող ազդեցությունը միայն այն դեպքում, երբ այն հետևողականորեն և համակարգված կերպով արտացոլվի կրթական գործընթացների բոլոր հիմնական բաղադրիչներում՝ կրթական ծրագրերում, դասավանդման և գնահատման մեթոդներում, ինչպես նաև դասախոսական կազմի զարգացման քաղաքականություններում: Այս համատեքստում կարևոր է, որ իրականացվող բարեփոխումները կրեն ոչ միայն նյութատեխնիկական և ռեսուրսային, այլև բովանդակային և ուսումնառության արդյունքներին ուղղված բնույթ, ինչը հնարավորություն կտա ռազմավարական նախաձեռնությունները վերածելու կայուն և չափելի կրթական արդյունքների:

Միաժամանակ փորձագիտական խումբը նշում է, որ բուհում ռազմավարական պլանավորման և արդյունքների գնահատման գործընթացները դեռևս ամբողջությամբ չեն հիմնվում արդյունքահենք և տվյալահեն կառավարման մոտեցումների վրա: Ռազմավարական ծրագրերում սահմանված ԳԱՑ-երը հիմնականում կրում են ընդհանուր բնույթ և չունեն հստակ չափելի ու թիրախային արժեքներ, ինչի հետևանքով դժվարանում է գնահատել ռազմավարական նպատակների իրականացման աստիճանն ու բարեփոխումների ազդեցությունը:

Միևնույն ժամանակ, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ, հաշվի առնելով ռազմավարական պլանավորման նախորդ փորձառությունները և բուհում արդեն ձևավորված տվյալների ու հենանիշային ցուցանիշների առկայությունը, ՄՈՒՀ-ը հնարավորություն ունի նոր ռազմավարական փուլում մշակելու առավել հստակ, չափելի և արդյունքահենք ցուցիչներ: Մասնավորապես՝ կարևոր է սահմանել կոնկրետ թվային և թիրախային արժեքներ, որոնք մի կողմից կհաստակեցնեն բուհի ակնկալվող արդյունքները,

իսկ մյուս կողմից հիմք կհանդիսանան ռազմավարական նախաձեռնությունների արդյունավետության առավել օբյեկտիվ գնահատման համար:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ ՀԱԱՀ-ն, որպես ՀՀ ագրոպարենային ոլորտի առանցքային բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, ունի ոլորտի զարգացման առաջնահերթություններին համահունչ ռազմավարական ուղղվածություն, նախաձեռնել է կրթական գործընթացների արդիականացմանն ուղղված քայլեր, զարգացնում է ագրոտեխնոլոգիական ուղղությունները և ձևավորել է ռազմավարական պլանավորման ու գործունեության գնահատման որոշակի մեխանիզմներ՝ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ բուհը հիմնականում **բավարարում է** չափանիշ 1-ի պահանջները:

Եզրակացություն: ՀԱԱՀ ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 1-ի պահանջներին գնահատվում է **բավարար**:

II. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ ՈՒ ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Չափանիշ: ՄՈՒՀ-ի կառավարման համակարգը, վարչական կառույցները և դրանց գործառնումն արդյունավետ են և միտված են հաստատության առաքելության ու նպատակների իրականացմանը՝ պահպանելով կառավարման էթիկայի կանոնները:

Փաստեր

ա. Հաստատության կառավարման համակարգն ապահովում է, սահմանված էթիկայի կանոններին համապատասխան, որոշումներ կայացնելու կանոնակարգված գործընթաց և ունի կրթական ու այլ նպատակների իրականացման համար անհրաժեշտ մարդկային, նյութական և ֆինանսական ռեսուրսներ:

ՀԱԱՀ կառավարումն իրականացվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության և իր կանոնադրության համաձայն՝ ինքնակառավարմամբ: Համալսարանի կառավարումն իրականացվում է կոլեգիալ կերպով հոգաբարձուների խորհրդի և գիտական խորհրդի կողմից, ինչպես նաև միանձնյա՝ ռեկտորի կողմից: Ռեկտորին կից գործում է ռեկտորատը՝ որպես խորհրդակցական մարմին: Գործառնությունները սահմանված են համալսարանի կանոնադրությամբ և համապատասխան կանոնակարգերով: Խորհուրդների աշխատանքներն ամրագրված են արձանագրություններով, ընդ որում դրանք հիմնականում հրապարակված են համալսարանի պաշտոնական կայքէջում, բացակայում են միայն Հոգաբարձուների խորհրդի վերջին շուրջ 1 տարվա արձանագրությունները:

Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ հոգաբարձուների խորհուրդը նախաձեռնողականություն է ցուցաբերել բարելավելու ռազմավարական կառավարման գործընթացները. ներկայացված ՌԾ նախագիծը չի հաստատվել՝ վերջինս ՀՀ-ում ագրարային և կրթության ոլորտներում զարգացման միտումները ՌԾ-ում արտահայտելու և գործողությունների թիրախավորված պլան կազմելու միտումով: Միաժամանակ փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ կառավարման խորհուրդը և համալսարանի

դեկավար կազմը կարևորում են գյուղատնտեսության ոլորտում միջազգային միտումներին համապատասխան փոփոխությունները, այս տեսանկյունից կարևորվում է ինտենսիվ գյուղատնտեսությունը, որը ենթադրում է առավելագույն բերքատվություն ստանալ սահմանափակ հողատարածքից՝ օգտագործելով առաջադեմ տեխնոլոգիաներ և մեծածավալ ներդրումներ: Այս տեսանկյունից կարևորվում է, որ այսօր արդեն կրթական ծրագրերը այդ միտումներին համապատասխանեն, ուստի համապատասխան լաբորատորիաներ ունենալու անհրաժեշտություն են տեսնում: Հարկ է նշել, որ Համալսարանը ագրոտեխնոլոգիական զարգացման տեսլականի իրագործումը հիմնականում կապել է ռեսուրսային բազայի արդիականացման և միջազգային ծրագրերում ինտեգրման հետ՝ միջազգային համագործակցությունը դիտարկելով որպես տեխնոլոգիական և ենթակառուցվածքային կարողությունների զարգացման հիմնական մեխանիզմներից մեկը: Մասնավորապես՝ նախորդ հավատարմագրումից հետո համալսարանը ակտիվ մասնակցություն է ունեցել բազմաթիվ միջազգային ծրագրերի, որոնց շրջանակում ձեռք են բերվել ժամանակակից լաբորատորիաներ, տեխնոլոգիական ռեսուրսներ և այլ նյութատեխնիկական հնարավորություններ: Միաժամանակ կառավարման մակարդակում որոշակի ուշադրություն է դարձվել դասախոսական կազմի երիտասարդացմանը, կրթական ծրագրերի բարելավմանը և գործատու մասնագետների ներգրավմանը: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ իրականացվող բարեփոխումները հիմնականում կրել են առանձին նախաձեռնությունների բնույթ և դեռևս ամբողջությամբ չեն ուղեկցվել միասնական, համակարգված և արդյունքահենք կառավարման գործիքակազմով, որը կապահովեր բոլոր ստորաբաժանումների և կրթական ծրագրերի համաչափ զարգացումը: Արդյունքում՝ առանձին կրթական ծրագրերում, օրինակ՝ «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» և «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա» ծրագրերում, արձանագրվել են բովանդակային և կառուցվածքային բարելավումներ, դասախոսական կազմի մասնակի երիտասարդացում և նոր ռեսուրսային միջավայրի ձևավորում, մինչդեռ մի շարք այլ ծրագրերում շարունակում են պահպանվել կրթական բովանդակության արդիականացման, դասախոսական կազմի երիտասարդացման, դասախոսական կազմի կարողությունների զարգացման, ինչպես նաև դասավանդման և գնահատման գործընթացների շարունակական զարգացման հետ կապված մարտահրավերներ:

Վերջին տարիներին հոգաբարձուների խորհրդում նաև մի քանի անգամ կառուցվածքային փոփոխության հարցեր են քննարկվել, ինչը արտահայտվել է հաստիքացուցակներում հաստիքների ներդրմամբ կամ հակառակը: Փորձագիտական այցից և ուսումնասիրություններից պարզվեց, որ կառուցվածքի արդյունավետության գնահատում համալսարանը չի իրականացրել:

Հայաստանի ագրարային համալսարանի հիմնադրամի կազմում ներառվում է 3 գիտական կենտրոն մասնաճյուղեր, 3 հետազոտական կենտրոններ, 2 գիտահետազոտական ինստիտուտներ, 1 վարժարան, 1 քոլեջ, 5 ֆակուլտետ, որոնցում գործում է 20 ամբիոն, 1 ֆակուլտետի կարգավիճակ ունեցող դեպարտամենտ, 3 մասնաճյուղեր՝ Վանաձորի, Միսիանի և Շիրակի (Գյումրի), 3 ուսումնափորձական տնտեսություններ՝ Ոսկեհատի, Բալահովիտի ու Օրգանական գյուղատնտեսության

կենտրոն՝ Ակունքը⁴։ Ընդ որում գիտական կենտրոնների և ամբոնների կազմերում ներառված են մի շարք նեղ մասնագիտական լաբորատորիաներ։ Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզվեց, որ նշված ստորաբաժանումների գործունեության գնահատման համար սահմանված չեն հստակ արդյունավետության ցուցանիշներ։ Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանի տարբեր ստորաբաժանումների միջև առկա է ռազմավարական առաջնահերթությունների ընկալման, զարգացման գործընթացներում ներգրավվածության և նախաձեռնողականության տարբեր մակարդակ։ Մասնավորապես՝ առանձին ֆակուլտետներ, ամբիոններ և ստորաբաժանումներ առավել ակտիվորեն են ներգրավված կրթական ծրագրերի բարելավման, հետազոտական գործունեության և զարգացմանն ուղղված այլ գործընթացներում, մինչդեռ որոշ ստորաբաժանումներում զարգացմանն ուղղված գործընթացներում ներգրավվածությունը շարունակում է մնալ սահմանափակ։

Միանձնյա կառավարումն իրականացվում է ռեկտորի կողմից։ Համալսարանի գործընթացները համակարգվում են 4 պրոռեկտորների կողմից՝ Միջազգային կապերի և կրթական բարեփոխումների գծով պրոռեկտոր, Տնտեսական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, Ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր, Գիտական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր։ Ոչ բոլոր կառուցվածքային ստորաբաժանումներն ունեն կանոնադրություն, կանոնակարգեր։ Բոլոր պաշտոնների համար առկա են պաշտոնների անձնագրեր, որոնցում նաև ենթակայություններն են արտահայտված։ Համալսարանում գործում է ՈւԽ-ն և ՈւԳԸ-ն, որոնք չունի հաստատված կանոնակարգեր։

Համալսարանում գործում է էթիկայի հանձնաժողով ըստ ՀԱԱՀ էթիկայի կանոնագրքի և էթիկայի հանձնաժողովի կանոնների։ Վերջին 4 տարիներին էթիկայի հանձնաժողովը լսել է 3 հարց, որոնցից մեկը համալսարանի աշխատակցի կողմից գրագողություն կատարելու վերաբերյալ, ընդ որում, վերջին հարցը ներկայացվել է Գիտական խորհրդին, և աշխատակիցը հեռացվել է։ Սակայն փորձագիտական այցից պարզվեց, որ գրագողության կանխարգելման ուղղությամբ համընդհանուր մեխանիզմներ դեռևս ներդրված չեն։

2023-2025 թթ.-ի ֆինանսական հաշվետվությունների ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ֆինանսական մուտքերի շուրջ 36-47%-ը (մշտական աճ է գրանցվել) ձևավորվում է պետական բյուջեից, ընդ որում շուրջ 21-24%-ը (վերջին տարում ամենացածր ցուցանիշն է) պետական պատվերով սովորող ուսանողների փոխհատուցման գումարներն են, իսկ 10-11%-ը՝ գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության հատկացումները, 2-9%-ը (մշտական աճ է գրանցվել)՝ ուսանողներին հատկացվող կրթաթոշակները։ Հարկ է նշել, որ վերջին տարում պետական բյուջեից հատկացումներ են եղել նաև ԲՏՀՄ (Բնագիտություն, Տեխնոլոգիա, Ճարտարագիտություն, Մաթեմատիկա) քոլեջի դասախոսների հավելավճարների և շենքային պալմանների բարելավման ուղղություններով (շուրջ 7%)։ Մուտքերի 53-64%-ը (ըստ տարիների նվազել է) արտաբյուջետային մուտքեր են, որտեղ շուրջ 43-47%-ը ձևավորվում է ուսանողների վարձավճարներից, 4-9%-ը (վերջին տարում ամենացածր ցուցանիշն է)՝ միջազգային և ԾԻԳ դրամաշնորհներից, 2-4%-ը (ըստ տարիների նվազման միտումով)՝ ուսումնափորձական

⁴ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա։

տնտեսությունից: Համալսարանը որոշ մուտքեր ունի նաև ավանդներից (շուրջ 0.8%), լրացուցիչ կրթական ծառայություններից (շուրջ 0.3-0.5%), գործառնական գործունեությունից (շուրջ 1-2%): Համեմատելով տարբեր տարիներին ֆինանսական մուտքերը՝ հարկ է նշել, որ 2024 թ.-ի մուտքերը շուրջ 18%-ով նվազել են 2023 թ.-ի նկատմամբ, իսկ 2025 թ.-ին (որում ներառված են պետական բյուջեից ԲՏՃ դասախոսների հավելավճարների և շենքային պայմանների բարելավման ուղղություններով հատկացումները) շուրջ 17%-ով աճել է 2024 թ.-ի մուտքերի համեմատ: Նշենք, որ յուրաքանչյուր տարեվերջին համալսարանը բյուջեի շուրջ 25%-ի խնայողություն է կատարել:

Անդրադառնալով ծախսերին՝ նշենք, որ տարբեր տարիների ծախսերի շուրջ 72-77%-ը հատկացվում է աշխատավարձերին և դրան հավասարեցված ծախսերին, ընդ որում 2025 թ.-ին նկատվել է այս մասնաբաժնի աճի միտում: Գրասենյակային և կոմունալ ծախսերը կազմում են շուրջ 4%-ը, ապրանքանյութական պաշարների ձեռքբերման ծախսերը (այդ թվում՝ գիտական և միջազգային ծրագրերի շրջանակներում)՝ 5-12 % (վերջին տարում ամենացածր ցուցանիշն է), կապիտալ շինարարության ծախսերը չեն գերազանցում 1%-ը, ընդ որում վերջին տարում՝ 0.03%, ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերը 2023 թ.-ին կազմել է շուրջ 7%, իսկ այնուհետ՝ 0.7%, գործուղման և ներկայացուցչական ծախսեր՝ 0.1-1.3%: Մնացած ծախսերը (ՈւԽ, վերապատրաստումներ, պրակտիկաների կազմակերպում, գործուղման, ներկայացուցչական և այլ ծախսերը) չեն գերազանցում 0.1%-ը:

բ. ՄՈՒՀ-ի կառավարման համակարգը հնարավորություն է տալիս դասախոսներին և ուսանողներին մասնակցել իրենց առնչվող որոշումների կայացմանը:

Դասախոսներն ու ուսանողները ներգրավված են Հոգաբարձուների, Գիտական և Ֆակուլտետային խորհուրդների կազմում և մասնակցում են կառավարման գործընթացներին՝ առաջարկություններ ու կարծիքներ ներկայացնելու իրավունքով: Շահակիցների ոչ միայն ֆորմալ, այլև բովանդակային մասնակցության ընդլայնումը համալսարանը սահմանել է որպես 2020–2024 թթ. ռազմավարական առաջնահերթություն, իսկ նախորդ ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման ընթացքում ևս կարևորվել է որոշումների թափանցիկության և հետադարձ կապի մեխանիզմների զարգացումը: Համալսարանը որպես շահակիցների մասնակցության օրինակ ներկայացրել է Գիտական խորհրդի 2020 թ. որոշումը, որով ուսանողների առաջարկի հիման վրա վերանայվել է որոշ մագիստրոսական կրթական ծրագրերի տևողությունը՝ 1.5 տարվա փոխարեն սահմանելով 1 տարի: Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ նման ակադեմիական որոշումների ընդունմանը չեն նախորդել վերլուծություններ և տվյալաչափեր հիմնավորումներ, որոնք հնարավորություն կտային գնահատելու փոփոխությունների ազդեցությունը ուսումնառության արդյունքների, ուսանողների ծանրաբեռնվածության և ծրագրերի արդյունավետության վրա:

Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ նաև, որ ներքին շահակիցների մասնակցությունը կառավարման գործընթացներում հիմնականում կրում է ներկայացուցչական բնույթ և դեռևս ամբողջությամբ չի վերածվել մասնակցային կառավարման կայուն մշակույթի: Մասնավորապես՝ ուսանողների և դասախոսների լայն

շրջանակները սահմանափակ տեղեկացվածություն ունեն խորհուրդներում քննարկվող հարցերի վերաբերյալ, իսկ ընտրված ներկայացուցիչների և ներկայացվող խմբերի միջև հետադարձ կապի ու քննարկումների մեխանիզմները ամբողջությամբ ձևավորված չեն: Նույն միտումը նկատվում է նաև Ուսանողական խորհրդի գործունեության տեսանկյունից առումով, քանի որ ՈւՄ կազմում չընդգրկված ուսանողների զգալի մասը բավարար տեղեկացվածություն չունի կառույցի գործունեությունից:

գ. ՄՈՒՀ-ը մշակում և իրականացնում է կարճաժամկետ, միջնաժամկետ և երկարաժամկետ պլանավորում՝ իր առաքելությանն ու նպատակներին համապատասխան և ունի դրանց իրականացման և մշտադիտարկման հստակ մեխանիզմներ:

Համալսարանն ունի 2020–2024 թթ. ռազմավարական ծրագիր, որը ներառում է առաքելությունը, տեսլականը, ռազմավարական նպատակները, խնդիրները և դրանց իրականացմանն ուղղված գործողությունները: Փաստաթղթի ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ ռազմավարական ծրագրում արտացոլված են համալսարանի զարգացման հավակնոտ և ոլորտային առաջնահերթություններին համահունչ ուղղություններ, սակայն ռազմավարական նպատակների իրականացման մեխանիզմները դեռևս ամբողջությամբ չեն կառուցվել արդյունքահենք կառավարման տրամաբանությամբ: Մասնավորապես՝ ռազմավարական ծրագրին կից բացակայում են գործողությունների իրականացման հստակ պլան-ժամանակացույցը, պատասխանատուների բաշխումը, ժամկետները և ֆինանսական հատկացումները:

Բացի այդ, ռազմավարական ծրագրում ներառված մի շարք գործողություններ և ակնկալվող արդյունքներ ձևակերպված են ընդհանուր և ոչ չափելի ձևով («ձգտում է նպաստել», «նպաստում է» և այլն), իսկ սահմանված ԳԱՑ-երը հիմնականում արտացոլում են ցանկալի զարգացման միտումներ՝ առանց հստակ թիրախային, քանակական և ժամանակային ցուցանիշների սահմանման:

Համալսարանը մշակել է 2024 թ. ռազմավարական ծրագրի գործառնական պլան (աշխատանքային, ոչ հաստատված), որտեղ ըստ ռազմավարական գործողությունների ներկայացված են համապատասխան քայլերը, ակնկալվող արդյունքները, պատասխանատուները, ԳԱՑ-երը, հենանիշերը և գնահատման աղբյուրները: Բացի այդ, ըստ ուղղությունների առկա են առանձին աշխատանքային էլեկտրոնային փաստաթուղթ, որոնցում ներկայացված են նախորդ տարիների տվյալներ և ցուցանիշներ սահմանված ուղղությունների շրջանակում: Փորձագիտական այցից պարզվեց, որ ՈԳԱԿ-ը պարբերաբար լրացրել և թարմացրել է այդ տվյալները: Միաժամանակ ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ներկայացված գործառնական պլանավորումը դեռևս ամբողջությամբ չի ապահովում ռազմավարական նպատակների համակարգված մոնիթորինգը և գնահատումը: Մասնավորապես՝ ԳԱՑ-երը շարունակում են կրել ընդհանուր բնույթ, իսկ ռեսուրսների բաժնում հիմնականում կիրառվում են ընդհանրական ձևակերպումներ («մարդկային ռեսուրս», «ՀԱԱՀ բյուջե», «ենթակառուցվածքներ» և այլն)՝ առանց կոնկրետ հաշվարկների, բաշխումների և ժամկետների սահմանման:

Ստորաբաժանումների կողմից ներկայացված պլանների ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ ռազմավարական պլանավորման և ստորաբաժանումների գործունեության

միջև առկա չէ լիարժեք համակարգային փոխկապակցվածություն, իսկ պլանավորման գործընթացը մի շարք դեպքերում կրում է առավելապես ֆորմալ բնույթ: Մասնավորապես՝ առանձին ստորաբաժանումների պլաններում ամբողջությամբ արտացոլված չեն դրանց գործառնությունները և ռազմավարական ծրագրի հետ կապը: Օրինակ՝ Ուսումնական գործընթացի կառավարման վարչության պրակտիկաների համակարգման և ուսումնական վերլուծությունների բաժնի 2023–2025 թթ. պլաններում ներառված է միայն մեկ գործողություն՝ պրակտիկաների կազմակերպումը, ինչը չի արտացոլում բաժնի գործառնությունների ամբողջ ծավալը: Միաժամանակ հարկ է նշել, որ Ուսումնական գործընթացի կառավարման վարչության որպես նմուշ տրամադրված 2023–2024 ուստարվա հաշվետվությունում անդրադարձ է կատարված միայն փորձուսուցման կազմակերպմանն ու անցկացմանը և պրակտիկաներին մասնակցած ուսանողների շրջանում անցկացված հարցումների ամփոփ արդյունքներին, ինչը ևս չի արտացոլում ստորաբաժանման գործառնությունների ամբողջ ծավալը⁵: ՈԳԱԿ-ի 2024 և 2025 թթ. գործառնական պլանները հիմնականում նույնական են, իսկ որոշ ստորաբաժանումների դեպքում պլանները ներկայացված են միայն առանձին տարիների համար: Միաժամանակ Կարիերայի զարգացման բաժնի պլաններում ներկայացված են գործունեության ուղղություններ, սակայն բացակայում են դրանց արդյունքները գնահատելու հստակ չափելի ցուցանիշները: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզվեց նաև, որ ոչ բոլոր ստորաբաժանումների համար են առկա պլաններ և հաշվետվություններ:

Համալսարանը ներկայացրել է նաև 2026–2030 թթ. ռազմավարական ծրագրի նախագիծը, որտեղ պահպանվել են նախորդ ռազմավարական ծրագրի մի շարք նպատակներ և միաժամանակ ներառվել են նոր ուղղություններ ու գործողություններ՝ պայմանավորված ոլորտային և արտաքին միջավայրի փոփոխություններով: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ նոր ռազմավարական ծրագրի նախագծի մշակումը հիմնված չէ նախորդ ռազմավարական ծրագրի իրականացման արդյունքների համապարփակ վերլուծության վրա: Թեև համալսարանը նշում է, որ ռազմավարական գործողությունների մի մասը գնահատվել է որպես ոչ իրատեսական և վերանայվել կամ վերափոխվել է, միաժամանակ ներկայացվում է նաև ռազմավարական ծրագրի շուրջ 90% իրականացված լինելու վերաբերյալ գնահատական: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրություններից և այցից պարզ դարձավ, որ առկա չեն բավարար վերլուծական հիմքեր, ամփոփ գնահատումներ և պլանավորման վերանայված մեխանիզմներ, որոնք կհիմնավորեն այդ պնդումները և դրանց հիման վրա կատարված փոփոխությունները: Միաժամանակ նոր ռազմավարական ծրագրում ևս ԳԱՑ-երը պահպանել են ընդհանուր բնույթ և չեն վերածվել հստակ քանակական, որակական և կանխատեսելի թիրախային ցուցանիշների: Փորձագիտական այցից պարզվեց նաև, որ համալսարանը 2025 թ.-ի համար չի ունեցել օպերատիվ պլան:

Համալսարանը մշակել և ներդրել է «ՀԱԱՀ ինքնավերլուծության և գործունեության պլանավորման, մշտադիտարկման, գնահատման և բարելավման կարգը», որը հաստատվել է 2019 թ.-ին և ներառում է մշտադիտարկման ու հաշվետվությունների ձևաչափեր: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ

⁵ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

ստորաբաժանումների հաշվետվությունները հիմնականում չեն կազմվում սահմանված միասնական ձևաչափերով, իսկ հաշվետվողականության գործընթացներում գերակշռում է նկարագրական մոտեցումը՝ վերլուծականի փոխարեն: Այս մոտեցումը բնորոշ է նաև գիտահետազոտական գործունեության հաշվետվողականությանը, որտեղ հիմնականում կիրառվում են արտաքին հաշվետվողականության ստանդարտ ձևաչափեր, որոնք ամբողջությամբ չեն ապահովում գիտական գործունեության ազդեցության, արդյունավետության և դրա՝ կրթական ծրագրերի ու համալսարանի ռազմավարական նպատակների հետ փոխկապակցվածության գնահատումը: Արդյունքում հաշվետվողականության և մշտադիտարկման գործընթացները ոչ բոլոր դեպքերում են ծառայում որպես տվյալահեն կառավարման, ռազմավարական որոշումների կայացման և բարելավման արդյունավետ հիմք:

դ. ՄՈՒՀ-ը կատարում է իր գործունեության վրա ազդող գործոնների ուսումնասիրություն և որոշումներ կայացնելիս հիմնվում է հավաստի տվյալների վրա:

Համալսարանը 2020, 2023 և 2024 թվականներին ԿԳՄՄՆ սահմանված ձևաչափով ներկայացրել է ռիսկերի գնահատման տեղեկանքներ, որոնցում անդրադարձ է կատարվել համալսարանի գործունեության վրա ազդեցություն ունեցող մի շարք գործոնների: Մասնավորապես նշվել են կայուն սերնդափոխության ապահովման դժվարությունները, գիտության և արտադրության միջև կապի սահմանափակ զարգացվածությունը, նեղ մասնագիտական ուղղություններով դասախոսական ռեսուրսների պակասը, աշխատավարձերի ցածր մակարդակը և այլ խնդիրներ: Սակայն այս ռիսկերի գնահատման ուսումնասիրություններ առկա չեն: Անհրաժեշտ է նշել, որ որոշ ուղղություններով իրականացվել են առանձին քայլեր, օրինակ՝ աշխատավարձերի մասնակի բարձրացում, արտադրական միջավայրից դասախոսների ներգրավում և այլն, սակայն արձանագրված խնդիրները շարունակում են արդիական մնալ:

Միևնույն ժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ թեև համալսարանը տարեկան հաշվետվություններում ներառում է տարբեր վիճակագրական և գործունեության վերաբերյալ տվյալներ, դրանք ոչ միշտ են դառնում խորքային վերլուծության և ռիսկերի համակարգված գնահատման հիմք: Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ որոշումների կայացման գործընթացում տվյալահեն մոտեցումները ոչ միշտ են լիարժեք կիրառվում, իսկ առանձին դեպքերում իրականացված որոշումների արդյունավետության հետագա գնահատում չի իրականացվում: Մասնավորապես, գնահատված չեն մեկ ակադեմիական ժամի՝ 50 րոպե տևողության արդյունավետությունը՝ հատկապես լաբորատոր և գործնական պարապմունքների իրականացման տեսանկյունից, մեկ տարի տևողությամբ մագիստրոսական կրթական ծրագրերի արդյունավետ իրականացումը, հատկապես այն դեպքերում, երբ ծրագրերում ընդունվում են նաև տվյալ մասնագիտական ոլորտում բազային կրթություն կամ հարակից ոլորտներում կրթություն չունեցող անձինք, ինչպես նաև ուսանողների բացակայությունների մեծ քանակի ազդեցությունը ուսումնառության արդյունքների լիարժեք ապահովման և շնորհվող որակավորումների արժանահավատության վրա:

Համալսարանի գործունեության և զարգացման ուղղությունների ձևավորման վրա էական ազդեցություն ունեն ՀՀ կրթության և տնտեսական, մասնավորապես,

ագրոպարենային ոլորտներում իրականացվող պետական քաղաքականություններն ու զարգացման միտումները⁶: Այս համատեքստում ՄՈԻՀ-ը ձևավորել է համագործակցություն համապատասխան նախարարությունների, գործատուների և ոլորտային գործընկերների հետ՝ փորձելով առկա մարտահրավերներին արձագանքել և զարգացման ուղղությունները հստակեցնել համատեղ քննարկումների և համագործակցության արդյունքներով: Չնայած համալսարանի կողմից աշխատաշուկայի և գործատուների կարիքների համակարգված և խորքային ուսումնասիրություններ ամբողջությամբ չեն իրականացվում, գործատուների հետ համագործակցությունը որոշ դեպքերում հանգեցրել է կրթական գործընթացներում և ծրագրերում առանձին փոփոխությունների: Այս տեսանկյունից էական դեր են ունեցել արդյունաբերական խորհուրդների գործունեությունը՝ որպես աշխատաշուկայից հետադարձ կապի ապահովման և կրթական գործընթացներում գործատուների ներգրավման մեխանիզմ:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ արտաքին և ներքին բազմաթիվ ֆորսմաժորային իրավիճակների պայմաններում համալսարանը կարողացել է ապահովել գործունեության շարունակականությունը և որոշ դեպքերում ցուցաբերել օպերատիվ կառավարման ճկունություն: Այս գործընթացում կարևոր դեր են ունեցել ինչպես պետական աջակցության մեխանիզմները (կրթաթոշակներ, գիտական և ենթակառուցվածքային ներդրումներ), այնպես էլ համալսարանի կողմից իրականացված կառավարման որոշումները՝ միջազգային ծրագրերում ակտիվ ներգրավվածությունը, դիմորդների ներգրավմանն ուղղված իրազեկման աշխատանքները, որոշ հանրակրթական դպրոցներում ներդրված ագրարային ուղղությամբ առարկաները և այլն:

Միաժամանակ փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ համալսարանի զարգացման գործընթացների վրա էական ազդեցություն են ունեցել COVID-19 համավարակը, պատերազմական իրավիճակները, արտաքին դոնորային ծրագրերի կրճատումը, ինչպես նաև ընդունելության և կառավարման գործընթացների հետ կապված փոփոխությունները: Մասնավորապես՝ USAID-ի ծրագրերի դադարեցումը սահմանափակել է արտաքին ֆինանսավորման աղբյուրները, դիմորդների և ուսանողների թվի նվազումը, ինչը ազդեցություն է ունեցել համալսարանի ֆինանսական կայունության վրա: Միաժամանակ համալսարանը որոշ ժամանակ գործել է նաև ռեկտորի բացակայության պայմաններում: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ նշված գործոնների ազդեցության գնահատումը և դրանց հիման վրա ռազմավարական պլանավորման ու կառավարման գործիքների վերանայումը դեռևս ամբողջությամբ չեն իրականացվում տվյալահեն և համակարգված մոտեցմամբ:

Է. Քաղաքականությունների և ընթացակարգերի վարչարարությունն իրականացվում է որակի կառավարման սկզբունքով (պլանավորում, իրականացում, գնահատում, բարելավում):

Նախորդ ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման գործընթացում անդրադարձ է կատարվել համալսարանի կառավարման, ստորաբաժանումների գործունեությունը կարգավորող փաստաթղթերի և ընթացակարգերի հստակեցման, ինչպես նաև դրանց

⁶ Նախադասությունը խմբագրվել է հաստատության դիտարկումների հիման վրա:

կիրառական արդյունավետության ապահովման անհրաժեշտությանը: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ նախորդ հավատարմագրումից հետո համալսարանը հաստատել է 12 փաստաթուղթ՝ ՀԱԱՀ գիտական և ճարտարագիտատեխնիկական աշխատողների ատեստավորման կանոնակարգ, ՀԱԱՀ մագիստրատուրայի ընդունելության կարգը, ՀԱԱՀ Ռեկտորի ընտրության կանոնակարգ, ՀԱԱՀ ՄԿԴ աշխատանքի արդյունավետության գնահատման և որակի ապահովման փոփոխված ընթացակարգ, ՀԱԱՀ «Միջազգայնացումը տանը» քաղաքականությունը 2024-2029, ՀԱԱՀ դասախոսական կազմի ուսումնական բեռնվածության հաշվարկի նորմեր 2024 թ., ՀԱԱՀ անվանական կրթաթոշակ տրամադրելու կանոնակարգ և այլն: Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ փաստաթղթերի մշակման և հաստատման գործընթացը դեռևս ամբողջությամբ չի ուղեկցվում դրանց կիրառման արդյունավետության, ազդեցության և գործնական կիրառելիության գնահատմամբ: Մասնավորապես՝ առկա են փաստաթղթեր և ընթացակարգեր, որոնք գործնականում ամբողջությամբ չեն կիրառվում կամ չեն դարձել կառավարման և որակի ապահովման գործընթացների բնականոն մաս: Որպես օրինակ՝ 2019 թ.-ին ներդրված «ՀԱԱՀ ստորաբաժանումների ինքնավերլուծությունների իրականացման և գործունեության պլանավորման, մշտադիտարկման, գնահատման և բարելավման կարգը» ամբողջությամբ չի կիրառվում ստորաբաժանումների գործունեության պլանավորման և գնահատման գործընթացներում:

Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ համալսարանը վերջին տարիներին վերանայել է առանձին փաստաթղթեր և ընթացակարգեր, մասնավորապես՝ ՄԿԴ աշխատանքի արդյունավետության գնահատման և որակի ապահովման ընթացակարգը, ինչպես նաև դասախոսական կազմի ուսումնական բեռնվածության հաշվարկի նորմերը: Միաժամանակ անհրաժեշտ է նշել, որ ՈԳԱԿ-ը մի շարք փաստաթղթերի և որակի ապահովման գործիքների, այդ թվում՝ Որակի ապահովման ձեռնարկի վերանայման անհրաժեշտություն է տեսնում և նախատեսում է այդ ուղղությամբ հետագա աշխատանքներ:

գ. ՄՈՒՀ-ում գործում են մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի և այլ գործընթացների արդյունավետության վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրումը, վերլուծումը և կիրառումը գնահատող մեխանիզմներ:

ՀԱԱՀ-ում մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի և ուսուցման գործընթացների արդյունավետության գնահատման նպատակով ներդրված են տարբեր մեխանիզմներ՝ դասալսումներ, դասընթացների և դասախոսների վերաբերյալ ուսանողական հարցումներ, ուսանողների բավարարվածության և դասավանդողների կրթական կարիքների ուսումնասիրություններ, գործատուների հետ հետադարձ կապի ապահովում, ինչպես նաև ներքին և արտաքին աուդիտի գործընթացներ:

Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ համալսարանը որոշ դեպքերում արձագանքում է հավաքագրված տվյալների արդյունքում բացահայտված խնդիրներին: Մասնավորապես՝ պրակտիկաների գնահատման գործընթացում բուհի և գործատուների գնահատումների միջև արձանագրված տարբերությունների հիման վրա

իրականացվել են գործատուների իրազեկման աշխատանքներ՝ գնահատումների առավել հիմնավորված իրականացումն ապահովելու նպատակով:

Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ տեղեկատվության հավաքագրման մեխանիզմները դեռևս ամբողջությամբ չեն գործում որպես տվյալահեն և արդյունքահենք կառավարման գործիք: Հարցումների, դասալսումների, աուդիտների և այլ գնահատման գործընթացների արդյունքները հիմնականում չեն ենթարկվում խորքային և համակցված վերլուծության, չեն համադրվում տարբեր տարիների փաստացի տվյալների և այլ ցուցանիշների հետ, իսկ արձանագրված արդյունքների պատճառահետևանքային կապերն ու ազդեցությունները բավարար չափով չեն ուսումնասիրվում:

Հարկ է նշել նաև, որ վերջին տարիներին ներդրվել են տեղեկատվության հավաքագրման նոր մեխանիզմներ, մասնավորապես՝ աուդիտի գործընթացները, սակայն տվյալների հավաքագրումը, վերլուծությունը և դրանց հիման վրա բարելավումների պլանավորումը դեռևս լիարժեք չեն ձևավորվել որպես փոխկապակցված և շարունակական որակի կառավարման գործընթաց:

Է. ՄՈՒՀ-ում գործում են կրթական ծրագրերի և շնորհվող որակավորումների որակի մասին թարմացված, օբյեկտիվ և անկողմնակալ քանակական և որակական տեղեկատվության հրապարակումները գնահատող մեխանիզմներ:

Համալսարանն ունի 2013 թ.-ին հաստատված «ՀԱԱՀ շահակիցներին տեղեկատվության ապահովման քաղաքականություն» փաստաթուղթը, որով սահմանվում են տեղեկատվության տարածման հիմնական մեխանիզմները, շահակիցների հետ հաղորդակցության ձևաչափերը, ինչպես նաև տեղեկատվության հրապարակման և պատասխանատվությունների բաշխման սկզբունքները: Փաստաթղթով նախատեսվում է նաև հրապարակված տեղեկատվության մշտադիտարկման, վերլուծության և հաշվետվողականության իրականացում: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզվեց, որ հրապարակվող տեղեկատվության արդյունավետության, հասանելիության և կիրառելիության վերաբերյալ համակարգված վերլուծություններ և գնահատումներ չեն իրականացվում:

Համալսարանի պաշտոնական կայքի ուսումնասիրման արդյունքում պետք է նշել, որ առկա են ընթացակարգերը, կարգերը և կանոնադրությունները, առկա են ռեկտորի հաշվետվությունները, որոնք պարունակում են տվյալներ և ցուցանիշներ կրթական ծրագրերի վերաբերյալ, առկա են գիտական խորհրդի, ռեկտորատի նիստերի արձանագրությունները: Առկա են ՈԳԱ հետազոտությունների արդյունքներ, վերլուծություններ, որոնք սակայն հիմնականում մինչև 2021, 2022 թվականներին են վերաբերում, թերևս առկա է կենտրոնի հաշվետվություն 2024 թ.-ի, որը սակայն վերլուծական տվյալներ չի պարունակում:

Դատողություն: Փորձագիտական խումբը կարևորում է, որ ՀԱԱՀ-ն ունի կանոնակարգված կառավարման համակարգ, որը ներառում է ինչպես կոլեգիալ, այնպես էլ միանձնյա մարմիններ: Միաժամանակ, փորձագիտական խումբը կարևորում է Հոգաբարձուների

խորհրդի գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվության պարբերական հրապարակումը՝ որպես կառավարման թափանցիկության և հաշվետվողականության ապահովման կարևոր մեխանիզմ: Պաշտոնական կայքում վերջին մեկ տարվա արձանագրությունների կամ որոշումների բացակայությունը սահմանափակում է կառավարման բարձրագույն մարմնի գործունեության տեսանելիությունը արտաքին շահակիցների համար: Ուստի նպատակահարմար է ապահովել Հոգաբարձուների խորհրդի նիստերի արձանագրությունների կամ դրանցում ընդունված հիմնական որոշումների պարբերական հրապարակումը՝ պահպանելով անձնական տվյալների և ներքին օգտագործման տեղեկատվության պաշտպանության պահանջները:

Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում Հոգաբարձուների խորհրդի նախաձեռնողականությունը ռազմավարական ծրագրի նախագծի վերանայման հարցում՝ միտված ոլորտային արդի միտումների ներառմանը: Այդուհանդերձ, մտահոգիչ է, որ համալսարանը ներկայումս չունի հաստատված հիմնարար ռազմավարական փաստաթուղթ և 2025 թ. օպերատիվ պլան, ինչը ստեղծում է պլանավորման անհստակություններ և կարող է վտանգել զարգացման գործընթացների հետևողականությունը:

Փորձագիտական խումբը ողջունում է համալսարանի ղեկավարության կողմից ինտենսիվ գյուղատնտեսության և ագրոտեխնոլոգիական զարգացման տեսլականը, որն ամրապնդվել է միջազգային դրամաշնորհների հաշվին ռեսուրսային բազայի զգալի արդիականացմամբ: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ այս բարեփոխումները կրում են հատվածական բնույթ: Կառավարման համակարգված գործիքակազմի ոչ լիարժեք կիրառումը որոշակիորեն սահմանափակել է կրթական ծրագրերի և ստորաբաժանումների համաչափ զարգացման ապահովումը: Արդյունքում, տեխնոլոգիական որոշակի առաջընթացի պայմաններում մի շարք կրթական ծրագրերում դեռևս առկա են բովանդակության արդիականացման, դասավանդման մոտեցումների վերանայման և կադրային երիտասարդացման մարտահրավերներ:

Փորձագիտական խումբը կարևորում է բուհում շահակիցների ներգրավվածության ֆորմալ հնարավորությունները, սակայն արձանագրում է, որ մասնակցային կառավարումը դեռևս չի վերածվել կայուն մշակույթի: Դասախոսների և ուսանողների ներգրավվածությունը հաճախ կրում է ներկայացուցչական բնույթ, իսկ որոշումների կայացումը ոչ միշտ է հիմնված խորքային վերլուծությունների և տվյալների վրա, ինչը կարող է ռիսկեր ստեղծել կրթության որակի և ուսումնառության արդյունքների համար:

Փորձագիտական խումբը նկատում է, որ համալսարանի ռազմավարական պլանավորման գործընթացում առկա է խզում տեսլականի և գործառնական մակարդակների միջև: Թեև ՌԾ-ում սահմանված են հավակնոտ նպատակներ, սակայն դրանց ուղեկցող հստակ ժամանակացույցի, պատասխանատվությունների և, որ ամենակարևորն է, ֆինանսական հաշվարկների բացակայությունը փաստաթուղթը դարձնում է առավելապես հայեցակարգային, քան գործնական-կառավարչական: Մտահոգիչ է, որ ՌԾ-ի մի շարք դրույթներ ձևակերպված են ոչ չափելի, ինչը թույլ չի տալիս իրականացնել օբյեկտիվ մոնիթորինգ: Ավելին, նոր ՌԾ-ի նախագծի մշակումը՝ առանց նախորդի ձախողումների կամ հաջողությունների խորքային վերլուծության, վկայում է այն մասին, որ պլանավորման գործընթացը դեռևս չի հիմնվում «հետադարձ կապի» սկզբունքի վրա և

կրում է ֆորմալ բնույթ: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՌԾ գործառնական պլանում հավաքագրված տվյալները կարող են խորքային վերլուծության իրականացման հիմք հանդիսանալ և նպաստել չափելի ԳԱՑ-եր սահմանելուն:

Փորձագիտական խումբը կարևորում է ֆինանսական պլանավորման և ռազմավարական նպատակների միջև առավել հստակ փոխկապակցվածության ապահովումը: Չնայած համալսարանն ապահովում է բյուջեի զգալի խնայողություններ և ունի արտաբյուջետային մուտքերի բազմազանեցման փորձ, ծախսերի գերակշիռ մասը (72-77%) շարունակում է ուղղվել աշխատավարձային ֆոնդին, մինչդեռ զարգացման և կապիտալ ներդրումներին ուղղվող ծախսերի մասնաբաժինը սահմանափակ է: Միաժամանակ համալսարանը զարգացման մի շարք ծրագրեր ֆինանսավորում է տարբեր միջազգային դրամաշնորհային միջոցների հաշվին, ինչը հնարավորություն է տալիս իրականացնել բուհի զարգացմանն ուղղված նախաձեռնություններ տարբեր ուղղություններով⁷: Միևնույն ժամանակ փորձագիտական խումբը նշում է, որ ֆինանսական ռեսուրսների բաշխման առավել արդյունքահենք և ռազմավարական մոտեցումների կիրառումը կարևոր նախապայման է համալսարանի զարգացման նպատակների արդյունավետ իրականացման համար:

Փորձագիտական խումբը դրական է համարում էթիկայի հանձնաժողովի և համապատասխան կանոնակարգերի առկայությունը, ինչը նպաստում է բուհական բարեվարքությանը: Այդուհանդերձ, գրագողության կանխարգելման համընդհանուր մեխանիզմների բացակայությունը հուշում են համակարգի կատարելագործման և կանխարգելիչ գործիքների ներդրման անհրաժեշտության մասին:

Փորձագիտական խումբը նշում է, որ չնայած համալսարանն ունի հաշվետվողականության սահմանված կարգեր, սակայն դրանք հիմնականում կրում են նկարագրական բնույթ և չեն պարունակում պատճառահետևանքային վերլուծություններ: Ստորաբաժանումների գործունեության գնահատման համար հստակ արդյունավետության ցուցանիշների բացակայությունը և ՊԻԳԲ շրջափուլի թերի կիրառումը թույլ չեն տալիս օբյեկտիվորեն գնահատել իրականացվող վարչարարության արդյունավետությունը և կայացնել տվյալահեն որոշումներ:

Փորձագիտական խումբը մտահոգիչ է համարում այն փաստը, որ ստորաբաժանումների պլանավորումը և հաշվետվողականությունը կտրված են համալսարանի ընդհանուր ռազմավարությունից: Որոշ առանցքային վարչությունների պլաններում գործառնականության թերի արտացոլումը և ստորաբաժանումների հաշվետվությունների նկարագրական ոճը վկայում են բուհում միասնական որակի մշակույթի թույլ ներդրվածության մասին: Միաժամանակ, թեև համալսարանում առկա է «Ինքնավերլուծության և մշտադիտարկման կարգ», դրա ոչ լիարժեք կիրառումը սահմանափակում է պլանավորման, իրականացման, գնահատման և բարելավման շրջափուլի ամբողջական գործարկումը: Այս համատեքստում անհրաժեշտ է ապահովել, որ ստորաբաժանումների պլանավորումը, հաշվետվողականությունը և մշտադիտարկումը իրականացվեն միասնական մեթոդաբանությամբ և հստակ կապվեն համալսարանի

⁷ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

ռազմավարական նպատակների, չափելի ցուցանիշների և բարելավման գործողությունների հետ:

Փորձագիտական խումբը կարևորում է արտաքին գործոնների և ռիսկերի ազդեցության առավել համակարգված գնահատումը: Չնայած բուհը բախվել է լուրջ մարտահրավերների (ֆինանսավորման կրճատում, դիմորդների թվի նվազում, ֆորսմաժորային իրավիճակներ), այդ գործոնների վերլուծությունը դեռևս ամբողջությամբ չի ծառայում որպես ռազմավարական վերապլանավորման հիմք, ինչը կարող է սահմանափակել համալսարանի կառավարման ճկունությունն ու դիմակայունությունը:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանը ռազմավարական պլանավորման համակարգը դեռևս լիարժեքորեն հաստատված և գործարկված չէ, ինչպես նաև բավարար չափով փոխկապակցված չէ ֆինանսական ռեսուրսների բաշխման և ստորաբաժանումների օպերատիվ գործունեության հետ, իսկ կառավարման համակարգում շահակիցների մասնակցությունը կրում է առավելապես ֆորմալ բնույթ և չի հենվում տվյալահեն որոշումների կայացման մշակույթի վրա, ռիսկերի գնահատման, վարչարարության արդյունավետության մշտադիտարկման և ՊԻԳԲ շրջափուլի լիարժեք կիրառման հարցերում առկա չէ համակարգված մոտեցում, ինչպես նաև հանրությանը տրամադրվող տեղեկատվության արդիականության և դրա ազդեցության գնահատման մեխանիզմների անկատարությունը՝ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն **չի բավարարում** չափանիշ 2-ի պահանջներին:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 2-ի պահանջներին գնահատում է **անբավարար:**

III. ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

Չափանիշ: ՄԿԾ-ները համապատասխանում են հաստատության առաքելությանը, կազմում են հաստատության պլանավորման բաղկացուցիչ մաս և նպաստում են շարժունությանը և միջազգայնացմանը:

Փաստեր

ա. ՄՈՒՀ-ի մասնագիտությունների կրթական ծրագրերը համահունչ են առաքելությանը, համապատասխանում են պետական կրթական չափորոշիչներին, մանրամասն նկարագրված են՝ ըստ շնորհվող որակավորումների ակնկալվող ուսումնառության արդյունքների:

ՀԱԱՀ-ում իրականացվում են 19 բակալավրիական, 24 մագիստրոսական և 9 ասպիրանտական կրթական ծրագրեր: ՄՈՒՀ-ն ունի ինչպես առկա, այնպես էլ հեռակա ուսուցման կրթական ծրագրեր, ընդ որում հեռակա համակարգով ուսանողների թիվը

գրեթե չորս անգամ գերազանցում է առկա ուսուցմամբ սովորողների թվին: Ընդհանուր ուսանողական համակազմը կազմում է 2520 ուսանող: Համալսարանի Վանաձորի և Միսիանի մասնաճյուղերում իրականացվում են միայն բակալավրիական հեռակա կրթական ծրագրեր, ինչը բուհը պայմանավորում է տարածաշրջանային սահմանափակումներով և տվյալ համայնքներում մասնագետների պակասով:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանը փորձում է զարգացնել ճշգրիտ գյուղատնտեսության և ագրոտեխնոլոգիական ուղղությունները: Այս համատեքստում ներդրվել են «Ագրոմեխատրոնիկա և ճշգրիտ ռոբոտատեխնիկա» և «Ճշգրիտ գյուղատնտեսություն» կրթական ծրագրերը: Նշված ուղղությունները զարգացնելու նպատակով համալսարանը համալրվել է համապատասխան նյութատեխնիկական բազայով:

Ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման գործընթացի շրջանակում ուսումնասիրվել են «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա», «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա» բակալավրիական և «Հողային և ջրային ռեսուրսների ճարտարագիտություն» մագիստրոսական կրթական ծրագրերը: «Հողային և ջրային ռեսուրսների ճարտարագիտություն» ծրագիրը ձևավորվել է «Հողաշինարարություն, հողային կադաստր» և «Հողաբարելավում, հողային և ջրային պաշարների օգտագործում, հիդրոտեխնիկական կառուցվածքներ» կրթական ծրագրերի բովանդակային խոշորացման արդյունքում: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ ծրագրերի միավորման գործընթացում աշխատաշուկայի և ոլորտային շահակիցների հետ համակարգային քննարկումներ չեն իրականացվել ⁸:

Կրթական ծրագրերի բարելավման նպատակով ֆակուլտետներին կից գործում են արդյունաբերական խորհուրդներ, որոնց կազմում ընդգրկված են ոլորտի մասնագետներ, գործատուներ և շրջանավարտներ: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ արդյունաբերական խորհուրդների առաջարկությունների հիման վրա առանձին ծրագրերում կատարվել են բովանդակային փոփոխություններ: Մասնավորապես, «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» կրթական ծրագրում արտադրական տեխնոլոգիաների պարտադիր դասընթացները դարձել են պարտադիր-կամընտրային առարկաներ, ինչի արդյունքում ուսանողները հնարավորություն են ստացել ընտրել իրենց մասնագիտացմանը համապատասխան տեխնոլոգիաները՝ կաթի, մսի, երշիկեղենի ու հումադադրված մթերքների, հացի և հրուշակեղենի, ձկան և այլ արտադրությունների տեխնոլոգիաներ: «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա» կրթական ծրագրի շրջանակում «Սպայկա» և այլ խոշոր գործատուների հետ համագործակցության արդյունքում ծրագրում ավելացվել են կառավարման և ավտոմատացված համակարգերի կիրառմանը վերաբերող թեմաներ: Որպես նորարարական բաղադրիչ՝ ներդրվել է «Ուղղահայաց գյուղատնտեսություն» կամընտրական դասընթացը:

Կրթական ծրագրերի վերանայումը առանձին դեպքերում պայմանավորված է եղել ոչ այնքան աշխատաշուկայի փոփոխություններով և ոլորտային կարիքներով, որքան ուսանողների թվաքանակի նվազման պայմաններում ծրագրերի պահպանման անհրաժեշտությամբ: Մասնավորապես, «Հողաշինարարություն և հողային կադաստր» և «Հողային և ջրային ռեսուրսների կառավարում» կրթական ծրագրերի միավորման

⁸ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

արդյունքում ձևավորվել է մեկ միասնական կրթական ծրագիր: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ ծրագրերի միավորման գործընթացում աշխատաշուկայի և ոլորտային շահակիցների հետ համակարգային քննարկումներ չեն իրականացվել: Միաժամանակ ծրագրի իրականացման ընթացքում համալսարանը արձանագրել է, որ մեկ կրթական ծրագրի շրջանակում ամբողջությամբ հնարավոր չէ ապահովել երկու ուղղությունների ակնկալվող վերջնարդյունքների լիարժեք ձևավորումը: Խնդրի լուծման նպատակով համալսարանը նախատեսում է ապագայում մասնագիտացման հնարավորությունը կազմակերպել կամընտրական դասընթացների միջոցով, որտեղ մինչև երկրորդ կուրս բոլոր ուսանողները կստանան ընդհանուր բազային կրթություն, իսկ հետագա կուրսերում հնարավորություն կունենան խորանալ Հոդաշինարարություն և հոդային կադաստրի կամ ջրային ռեսուրսների կառավարման ուղղություններով: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ նշված ծրագրում սահմանափակ են նաև մոդելավորման և մասնագիտացված թվային ծրագրային ապահովումների կիրառմանը միտված բաղադրիչները, ինչի անհրաժեշտությունը նշվում է ինչպես գործատուների, այնպես էլ ուսանողների և շրջանավարտների կողմից:

Ուսանողների գործնական կարողությունների զարգացման նպատակով համալսարանը ավանդական արտադրական պրակտիկայի փոխարեն ներդրել է «աշխատանքային կիսամյակ» ձևաչափը, որն իրականացվում է բակալավրի առկա համակարգի յոթերորդ կիսամյակում (հեռակա համակարգին չի վերաբերում) և տևում է 16 շաբաթ: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ուսանողները երկար ժամանակով ներգրավվում են արտադրական միջավայրում, մասնակցում են կազմակերպությունների առօրյա գործունեությանը և աստիճանաբար ներառվում տարբեր գործառնություններում: Միաժամանակ փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ թեև «աշխատանքային կիսամյակի» համար սահմանված են միասնական ծրագիր և ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքներ, ուսանողների կողմից դրանց լիարժեք ձեռքբերումը բոլոր դեպքերում չի ապահովվում: Համալսարանը դա պայմանավորում է նրանով, որ ուսանողների գործունեությունը մեծապես կախված է կոնկրետ արտադրական միջավայրից, կազմակերպությունում իրականացվող գործընթացներից և այն աշխատանքներից, որոնցում նրանք տվյալ պահին ներգրավվում են⁹:

Ուսումնական պլանների ուսումնասիրությունից պարզ դարձավ, որ կրթական ծրագրերում դասընթացների հաջորդականությունը հիմնականում ապահովում է ուսանողների մասնագիտական զարգացման տրամաբանությունը: Իսկ ինչ վերաբերում է կրեդիտների բաշխմանը, ապա այն իրականացվում է կրթական ծրագրերի պատասխանատուների և ամբիոնների վարիչների կողմից՝ հաշվի առնելով տվյալ դասընթացի վերջնարդյունքներին հասնելու համար անհրաժեշտ ժամաքանակը: Փորձագիտական խումբը նշում է, որ հստակեցված չեն առանձին դասընթացների կրեդիտների բաշխման, լսարանային և ինքնուրույն աշխատանքի ծավալների որոշման միասնական մեթոդաբանական մոտեցումներ: Ուսումնական պլաններում լսարանային ժամաքանակը բաշխված է դասախոսությունների, գործնական և/կամ լաբորատոր աշխատանքների միջև, սակայն հարաբերակցությունները տարբեր են՝ պայմանավորված

⁹ Նախադասությունը խմբագրվել է ի դիտարկումների հիման վրա:

դասընթացների առանձնահատկություններով: Միաժամանակ որոշ դեպքերում գործնական և լաբորատոր դասաժամերի միջև հստակ տարբերակում չի դիտվում, քանի որ լաբորատոր փորձեր իրականացվում են գործնական ժամերին և հակառակը:

Վերջին տարիներին համալսարանը մագիստրոսական կրթական ծրագրերի մեծ մասը 1.5 տարուց կրճատել է մինչև մեկ տարի: Փոփոխությունն իրականացնելուց հետո ՀԱԱՀ-ն ներկայացրել է այն միջազգային գործընկերներին՝ կարծիք ստանալու նպատակով: Միջազգային գործընկերները նշել են, որ մեկ տարվա տևողությունը բավարար չէ ինչպես հետազոտական աշխատանք իրականացնելու, այնպես էլ խորացված մասնագիտական կարողություններ ձևավորելու համար: Փորձագիտական խումբը նաև արձանագրում է, որ նման որոշում կայացնելիս համալսարանը ամբողջությամբ հաշվի չի առել այն հանգամանքը, որ մագիստրատուրա ընդունվում են նաև այլ մասնագիտական կրթություն ունեցող ուսանողներ, որոնք տվյալ կրթական ծրագրերի ուղղությամբ հաճախ չունեն անհրաժեշտ բազային գիտելիքներ և կարողություններ: ՄՈՒՀ-ը ծրագրերի տևողության կրճատումը հիմնականում պայմանավորում է ուսանողների կողմից մագիստրոսական կրթական ծրագրերի նկատմամբ հետաքրքրվածության բարձրացման անհրաժեշտությամբ: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ծրագրերի կրճատումից հետո համալսարանը չի մշակել հստակ մոտեցումներ և դասավանդման ու ուսումնառության կազմակերպման նոր ռազմավարություն, որը կապահովեր նույն ուսումնառության վերջնարդյունքների և կարողությունների ձևավորումը մեկ տարվա ընթացքում՝ նախկին 1.5 տարվա փոխարեն:

բ. ՄՈՒՀ-ն ունի մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի ուսումնառության ակնկալվող արդյունքներին համապատասխան դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների ընտրության քաղաքականություն, որը նպաստում է ուսանողակենտրոն ուսուցմանը:

Բուհում առկա է դասավանդման և ուսումնառության մեթոդների ընտրության քաղաքականություն, որը հաստատվել է 2015 թվականին և մինչ օրս չի վերանայվել: Փաստաթղթում ներկայացված են ուսումնառության վերջնարդյունքներին համապատասխան դասավանդման և ուսումնառության մեթոդները: Սակայն պետք է նշել, որ կիրառվող մեթոդները բավականին սահմանափակ են և ամբողջությամբ չեն արտացոլում ժամանակակից կրթական մոտեցումները՝ հաշվի առնելով ոլորտի զարգացումները և բուհի ձգտումները՝ ագրոտեխնոլոգիական ուղղվածությամբ մասնագետներ պատրաստելու ուղղությամբ: Դասալսումներից պարզ դարձավ, որ հիմնականում կիրառվում են դասական դասախոսությունները, հարցուպատասխանի մեթոդը, իսկ որոշ դեպքերում օգտագործվում են ցուցադրական նյութեր և իրականացվում են խնդիրների լուծումներ: Առավել ինտերակտիվ քննարկումներ կազմակերպելու նպատակով ՄՈՒՀ-ը ներդրել է Moodle հարթակը՝ նախատեսելով, որ ուսանողները նախապես կուսումնասիրեն թեման և հաջորդ դասին այն կքննարկեն դասախոսի հետ: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ հարթակը ամբողջությամբ չի ծառայում իր նպատակին. ուսանողները հիմնականում ակտիվ չեն կիրառում հարթակը, նախապես չեն ծանոթանում նյութերին, ստանում

հանձնարարականներ կամ դասախոսից հետադարձ կապ, ինչի արդյունքում դասերը շարունակում են լինել դասական դասախոսություններ, և քննարկման փոխարեն հիմնականում դասախոսը ներկայացնում է ուսումնական նյութը: Դասալսումների ընթացքում պարզ դարձավ, որ դասախոսությունների ժամանակ ուսանողները հիմնականում հանդես են գալիս որպես լսողներ: Բացի այդ, առկա է ուսանողների հաճախումների ցածր մակարդակ. առանձին դեպքերում դասերին ներկա չեն գտնվում ուսանողների գրեթե կեսը: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ նաև, որ դասախոսներից ոչ բոլորն են մասնակցել մեթոդական վերապատրաստումների, որոնք ուղղված կլինեին իրենց մասնագիտական առարկաների շրջանակում դասավանդման ժամանակակից մեթոդների կիրառմանը:

Փորձագիտական խմբի կողմից իրականացված դասալսումներից պարզ դարձավ նաև, որ առանձին դեպքերում բակալավրիատում և մագիստրատուրայում ուսանողներին ներկայացվող թեմաներն ու ուսումնառության նյութերը զգալիորեն նման են կամ նույնն են, թեև ուսումնական պլաններում և առարկայական ծրագրերում թեմաների ուղղակի կրկնություններ արձանագրված չեն: Դասախոսական կազմը դա պայմանավորում է այն հանգամանքով, որ մագիստրատուրայում սովորում են տարբեր բազային կրթություն ունեցող ուսանողներ, ինչի արդյունքում դասախոսները ստիպված են լինում նախ անդրադառնալ բազային գիտելիքների փոխանցմանը և միայն դրանից հետո անցնել հիմնական մասնագիտական բովանդակությանը: Միաժամանակ փորձագիտական խմբի դիտարկմամբ առանձին դեպքերում մագիստրոսական մակարդակում ներկայացվող նյութերը բավարար խորություն և վերլուծական մակարդակ չեն ապահովում, ինչը դասախոսները նույնպես պայմանավորում են տարբեր պատրաստվածություն ունեցող ուսանողների համար նյութի հասանելիությունը պահպանելու անհրաժեշտությամբ:

Գործնական և լաբորատոր ուսուցման կազմակերպման տեսանկյունից տարբեր կրթական ծրագրերում առկա են մոտեցումների էական տարբերություններ: Որոշ կրթական ծրագրերում ուսանողները ներգրավվում են գործնական և լաբորատոր աշխատանքների իրականացմանը, ինքնուրույն կատարում են փորձեր և լուծում մասնագիտական խնդիրներ: Մասնավորապես, «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա» ծրագրում ուսանողները մասնակցում են ջերմատան միկրոկլիմայի կառավարման, սննդարար լուծույթների պատրաստման և օդափոխության համակարգերի կարգավորման գործընթացներին: «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» ծրագրում ևս ուսանողները ներգրավվում են լաբորատոր աշխատանքներում՝ իրականացնելով մթերքի խոնավության, գինու մեջ ցնդող միացությունների և այլ ցուցանիշների որոշում: Սակայն առկա են նաև կրթական ծրագրեր, որտեղ նույնիսկ լաբորատոր դասերի ընթացքում աշխատանքները հիմնականում միայն ցուցադրվում են դասախոսի կողմից, և ուսանողները չեն դառնում դրանց անմիջական մասնակիցը, ինչը պայմանավորված է ինչպես ռեսուրսային բազայի սահմանափակումներով, այնպես էլ անվտանգության անհրաժեշտ պայմանների ոչ լիարժեք ապահովմամբ: Բացի այդ, փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ առանձին դեպքերում լաբորատոր աշխատանքները ամբողջությամբ չեն իրականացվում՝ համապատասխան հումքի և անհրաժեշտ նյութերի ոչ բավարար ապահովման պատճառով: Անհրաժեշտ է նշել նաև, որ համալսարանում մեկ ակադեմիական ժամի տևողությունը կրճատվել է մինչև 50 րոպե: 50-րոպեանոց ակադեմիական ժամը առանձին

դեպքերում բավարար չի լինում լաբորատոր աշխատանքների ամբողջական իրականացման, արդյունքների ամփոփման և հետադարձ կապի ապահովման համար: Օրինակ՝ մինչ ուսանողները նախապատրաստում են սննդարար լուծույթը կամ կատարում մանրադիտակային զննում, դասաժամն ավարտվում է՝ առանց արդյունքների քննարկման հնարավորության: Որոշ դեպքերում դասացուցակներում կատարվում են փոփոխություններ, որպեսզի մեկ լաբորատոր փորձ իրականացվի երկու դասաժամի ընթացքում: Միաժամանակ դասախոսները հաճախ ստիպված են նախատեսված ժամաքանակից ավելի պարապել կամ փորձը թողնել կիսատ: Միաժամանակ փորձագիտական խմբին չեն ներկայացվել վերլուծություններ կամ գնահատումներ, որոնք կհիմնավորեին մեկ ակադեմիական ժամի 50 բուլետենոց տևողության արդյունավետությունը ուսումնառության վերջնարդյունքների, գործնական ներգրավվածության և հետադարձ կապի ապահովման արդյունավետության տեսանկյունից:

Փորձագիտական խմբի կողմից իրականացված դասալսումները ցույց տվեցին, որ ճարտարագիտական ուղղվածության առանձին դասընթացներ, մասնավորապես տարբեր գործընթացների մոդելավորմանը վերաբերող առարկաները, ենթադրում են դասավանդման կազմակերպում համապատասխան թվային և տեխնոլոգիական միջավայրում, որտեղ յուրաքանչյուր ուսանող հնարավորություն կունենա մասնագիտացված ծրագրային ապահովմամբ իրականացնել անհատական գործնական աշխատանքներ: Սակայն, չնայած այն հանգամանքին, որ համալսարանը տվյալ ուղղությամբ ունի համապատասխան ռեսուրսներ, դասավանդումը այդ ձևաչափով ամբողջությամբ չի կազմակերպվում:

գ. ՄՈՒՀ-ն ունի ուսանողների գնահատման քաղաքականություն՝ ըստ ուսումնառության արդյունքների, և ապահովում է ակադեմիական ազնվությունը:

Գնահատումն իրականացվում է 100 միավորանոց համակարգով, որտեղ վերջին երկու ուսումնական տարիներին դրական արդյունք է համարվում 50 (որոշ գործող ուսումնական պլաններում դեռևս 40) և ավելի միավորը: Կիրառվում է գնահատման բազմագործոն համակարգ: Առկա ուսուցման ձևում գնահատման բաղադրիչներն են՝ հաճախումները՝ 15%, ինքնուրույն աշխատանքը՝ 20%, միջանկյալ քննությունը կամ ընթացիկ ստուգումը՝ 30%, իսկ ամփոփիչ քննությունը կամ ստուգումը՝ 35%: Հեռակա ուսուցման դեպքում ընթացիկ գնահատում չի իրականացվում, և գնահատականը ձևավորվում է հաճախումների (15%), ինքնուրույն աշխատանքի (20%) և ամփոփիչ քննության կամ ստուգման (65%) հիման վրա¹⁰:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ գնահատման համակարգը հիմնականում ուղղված է տեսական գիտելիքների, երբեմն էլ վերլուծական կարողությունների ստուգմանը: Լաբորատոր գործնական կարողություններն ու հմտությունները գնահատման գործընթացում առանձին բաղադրիչով ամբողջությամբ առանձնացված չեն: Դասընթացների մեծ մասում գերակշռում են գնահատման թեստային մեթոդները: Թեև առանձին դասախոսներ գործնական և լաբորատոր հմտությունները

¹⁰ Պարբերությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

գնահատում են ինքնուրույն աշխատանքների շրջանակում, ընդհանուր առմամբ վերջնական գնահատականը հիմնականում ձևավորվում է տեսական գիտելիքների ստուգման հիման վրա:

Հեռակա կրթության դեպքում գնահատման գործընթացի արդյունավետության վրա ազդեցություն ունի նաև սահմանափակ ժամաքանակը: Փորձագիտական հանդիպումներից պարզ դարձավ, որ ժամանակահատվածը բավարար չէ լաբորատոր դասերի իրականացման և ուսանողների գործնական հմտությունների լիարժեք գնահատման համար: Միաժամանակ համալսարանում դեռևս ներդրված չեն թվային սիմուլյացիոն ծրագրեր, որոնք կարող էին լրացնել գործնական բաղադրիչի սահմանափակումները: Թեև Moodle համակարգը հնարավորություն է տալիս կիրառել ընթացիկ գնահատման, առաջադրանքների և հետադարձ կապի գործիքներ, փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ այդ հնարավորությունները նույնպես ամբողջությամբ չեն կիրառվում ուսանողների առաջընթացի շարունակական գնահատման նպատակով:

ՄՈՒՀ-ում մինչև երկրորդ կուրսի ավարտը ուսանողների գնահատումը հիմնականում իրականացվում է թեստային համակարգի միջոցով՝ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կենտրոնի կողմից մշակված միասնական հարթակում: Թեստային գնահատման շրջանակում ուսանողները հիմնականում ընտրում են ճիշտ և սխալ պատասխաններ: Միաժամանակ առանձին ամբիոններ, հաշվի առնելով տարբեր մասնագիտությունների առանձնահատկությունները, կիրառականությունը արձագանքել են, որ բացառապես թեստային գնահատման համակարգը ամբողջությամբ հնարավորություն չի տալիս գնահատելու ուսանողների մասնագիտական, վերլուծական և կիրառական կարողությունները: Փորձագիտական խմբին ներկայացված տեղեկատվության համաձայն՝ գնահատման համակարգի արդյունավետության և կիրառելիության վերլուծության ուղղությամբ համալսարանը դեռևս գտնվում է փաստերի հավաքագրման և ուսումնասիրության փուլում:

Մասնագիտական հանդիպումները ցույց տվեցին, որ ուսումնառության վերջնարդյունքների ձեռքբերման մակարդակը տարբեր կրթական ծրագրերում միատեսակ չէ: Առանձին ծրագրերում ուսանողները ցուցաբերում են ինչպես մասնագիտական գիտելիքներ, այնպես էլ կիրառական կարողություններ, մինչդեռ կան նաև կրթական ծրագրեր, որոնց շրջանակում նույնիսկ բարձր կուրսերի բակալավրիատի ուսանողների մոտ ամբողջությամբ ձևավորված չեն տվյալ մասնագիտությանը բնորոշ հիմնարար գիտելիքներն ու կարողությունները: Միաժամանակ մագիստրոսական կրթական ծրագրերում առանձին դեպքերում արձանագրվում է մասնագիտական կարողությունների ավելի բարձր մակարդակ, ինչը պայմանավորված է նաև այն հանգամանքով, որ ուսանողների մի մասը տվյալ ոլորտում արդեն իսկ աշխատող մասնագետներ են:

Առանձին կրթական ծրագրերում ինքնուրույն աշխատանքները ներառում են վերլուծական, միջառարկայական և կիրառական բաղադրիչներ: Օրինակ՝ «Պարենային օրենսդրություն» դասընթացի շրջանակում ուսանողները կատարում են համեմատական և վերլուծական աշխատանքներ, մասնագիտական այլ դասընթացների շրջանակներում իրականացնում են արտադրական միջավայրերի դիտարկումներ: Ագրարային տեխնոլոգիաների ուղղությամբ առկա են առաջադրանքներ, որոնք ներառում են

ժամանակակից ծրագրերի և մեթոդների կիրառում (օր.՝ SSR, ISSR), իրավիճակների վերլուծություն և կանխատեսումների իրականացում: Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ինքնուրույն աշխատանքների զգալի մասը դեռևս ամբողջությամբ չի ուղղված ուսանողների վերլուծական, նախագծային, հաշվարկային և խնդիրների լուծման կարողությունների զարգացմանը: Առանձին դեպքերում առաջադրանքները կրում են առավելապես նկարագրական կամ տեսական բնույթ և ամբողջությամբ չեն ապահովում մասնագիտական խնդիրների համալիր լուծում: Օրինակ՝ «Հողային և ջրային ռեսուրսների ինտեգրված կառավարում» դասընթացում առաջադրանքը նախատեսում էր հիդրոէկոտրոկայանի նախագծում, սակայն ուսանողի աշխատանքում իրականացվել էր միայն ջրային ռեսուրսի առանձին հաշվարկ՝ առանց ամբողջական ինժեներական նախագծման: Նմանատիպ մոտեցումներ արձանագրվել են նաև այլ առարկաներում, որտեղ բացակայում են հաշվարկային, նախագծային կամ թվային բաղադրիչները, իսկ ինքնուրույն աշխատանքի շրջանակում կիրառվող խնդիրները հաճախ ունեն սահմանափակ բարդություն և ամբողջությամբ չեն նպաստում մասնագիտական կարողությունների խորացմանը:

Միաժամանակ հետազոտական բաղադրիչ պարունակող աշխատանքներում հիմնականում ներգրավվում են բարձր առաջադիմություն ունեցող կամ դրամաշնորհային ծրագրերում ընդգրկված սահմանափակ թվով ուսանողներ, և այդ փորձառությունները դեռևս համընդհանուր բնույթ չի կրում:

Բուհում պրակտիկաները կազմակերպվում են «աշխատանքային կիսամյակի» ձևաչափով և կարգավորվում են 2022 թվականին հաստատված համապատասխան կանոնակարգով: Ուսանողները ներգրավվում են գործատու կազմակերպություններում, որտեղ ծանոթանում են Պրակտիկայի ավարտից հետո իրականացվում է ատեստավորում, որի ընթացքում ուսանողները ներկայացնում են հաշվետվություններ իրենց կատարված աշխատանքների վերաբերյալ: Վերջնական գնահատականը ձևավորվում է գործատու կազմակերպության և համալսարանի համատեղ գնահատման հիման վրա: Պրակտիկաների գնահատման համար ուսումնառության վերջնարդյունքներից բխող գնահատման չափանիշներ առկա չեն:

ՄՈՒՀ-ում որակավորման շնորհումն իրականացվում է ավարտական աշխատանքների և մագիստրոսական թեզերի պատրաստման և պաշտպանության միջոցով: Ավարտական աշխատանքների թեմաները քննարկվում և հաստատվում են ամբիոնների նիստերում՝ հիմնականում համապատասխանեցվելով պրակտիկայի ընթացքում իրականացված աշխատանքներին: «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» կրթական ծրագրում ավարտական աշխատանքները հիմնականում կրում են հաշվարկային բնույթ և ուղղված են արտադրական գործընթացների տեխնոլոգիական հաշվարկներին: Բակալավրիական ավարտական աշխատանքներում հետազոտական բաղադրիչը պարտադիր չէ և իրականացվում է հիմնականում ուսանողների նախաձեռնությամբ: Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա մասնագիտության պարագայում թեմաները հիմնականում վերաբերում են որոշակի կենսախթանիչների կամ պատրաստուկների՝ տարբեր մշակաբույսերի վրա ունեցած ազդեցությունների ուսումնասիրմանը, օրինակ՝ «Քլորելլայի պատրաստուկի ազդեցությունը պոմիդորի հիբրիդների աճի,

զարգացման վրա Արարատի մարզի, Փոքր Վեդի համայնքի թաղանթապատ ջերմատան պայմաններում»:

Բուհում գործում է 2017 թվականին հաստատված «Գրագոռության դեմ պայքարի քաղաքականություն»-ը: Սակայն ըստ ինքնավերլուծության և փորձագիտական ուսումնասիրությունների՝ գրագոռության կանխարգելման և ակադեմիական ազնվության ապահովման մեխանիզմները դեռևս ամբողջությամբ զարգացած չեն և պահանջում են համակարգային բարելավումներ: 2022 թվականին ավարտական աշխատանքների որակի ստուգման ընթացքում արձանագրվել են ղեկավարման և գրախոսման գործընթացների խախտումներ, ինչի արդյունքում կիրառվել են կարգապահական միջոցներ: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ գրագոռության դեպքերի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքները հիմնականում վերադարձվում են ուսանողներին վերանայման նպատակով: Միաժամանակ արձանագրվել են նաև արհեստական բանականության գործիքների չափազանց մեծ կիրառման դեպքեր, որոնց արդյունքում առանձին աշխատանքներ գնահատվել են ցածր:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ գնահատականի բողոքարկման դեպքերը սահմանափակ են: Գնահատականի վերաբերյալ անհամաձայնության դեպքում հարցերը հիմնականում քննարկվում և լուծվում են անմիջական հաղորդակցության միջոցով, իսկ պաշտոնական բողոքարկման մեխանիզմները կիրառվում են հազվադեպ:

դ. ՄՈՒՀ-ի մասնագիտությունների կրթական ծրագրերը բովանդակային առումով համահունչ են նմանատիպ այլ ճանաչված մասնագիտությունների կրթական ծրագրերին և նպաստում են ուսանողների ու դասավանդողների շարժունությանը, միջազգայնացմանը:

Բուհում իրականացվել են կրթական ծրագրերի և առանձին դասընթացների բենչմարքինգ՝ համաձայն մշակված ձևաչափերի: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ վերջին տարիներին բենչմարքինգը հիմնականում իրականացվում է այն համալսարանների հետ, որոնց հետ բուհն ունի ակադեմիական շարժունության պայմանագրեր: Օրինակ՝ «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» կրթական ծրագրի բենչմարքինգի համար ընտրվել են Կատալոնիայի պոլիտեխնիկական համալսարան, Սալոնիկի միջազգային հունական համալսարանը և այլն, որտեղ իրականացվում են սննդի արտադրության և սննդի տեխնոլոգիայի կրթական ծրագրեր:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ բենչմարքինգի արդյունքները հիմնականում կիրառվում են դասընթացների բովանդակության վերանայման և առանձին թեմաների արդիականացման նպատակով, մինչդեռ ուսումնառության վերջնարդյունքների, գնահատման մոտեցումների և կրթական ծրագրերի կառուցվածքային տրամաբանության վերանայումները սահմանափակ են: Ուսումնական պլաններում փոփոխություններ կատարելիս բուհը պահպանում է կիսամյակային 30 կրեդիտի սկզբունքը՝ ակադեմիական շարժունությունն ապահովելու նպատակով: Միաժամանակ բենչմարքինգի գործընթացում հաշվի են առնվում նաև տարածաշրջանային առանձնահատկություններն ու գործատուների պահանջները: Օրինակ՝ Տերամոյի համալսարանի հետ իրականացված ուսանողական շարժունության

արդյունքում «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» կրթական ծրագրում ավելացվել են կառավարման հմտությունների զարգացմանն ուղղված թեմաներ:

Ճշգրիտ գյուղատնտեսության ոլորտում, հաշվի առնելով, որ տվյալ ուղղությունը Հայաստանում դեռևս լիարժեք զարգացած չէ, կրթական ծրագրերի բարելավումները հիմնականում իրականացվում են միջազգային փորձի և բենչմարքինգի արդյունքների հիման վրա: Միաժամանակ փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ որոշ կրթական ծրագրերի ուղղությամբ բենչմարքինգ տեղի չի ունեցել, կամ ուսումնասիրվել է միջազգային փորձը, կատարվել որոշ համեմատություններ, սակայն դրանց արդյունքում ՄՈՒՀ-ի նշված ծրագրերում էական բովանդակային և կառուցվածքային փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել¹¹:

ե. ՄՈՒՀ-ում առկա է մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի մշտադիտարկման, արդյունավետության գնահատման, բարելավման քաղաքականություն:

Փորձագիտական խմբին ներկայացվել են չորս կրթական ծրագրերի ներքին և երեք կրթական ծրագրերի արտաքին աուդիտների արդյունքները: Ներքին աուդիտների շրջանակում դիտարկվել են դասավանդման և ուսումնառության գործընթացները, գնահատման համակարգը, հետազոտական բաղադրիչի նեոաումը կրթական ծրագրերում, ռեսուրսներին և որակի ապահովման գործընթացներին: «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» կրթական ծրագրի ներքին աուդիտի արդյունքում արձանագրվել են մի շարք խնդիրներ, մասնավորապես՝ որոշ դասընթացներում լաբորատոր աշխատանքների ոչ ամբողջական իրականացումը, ուսանողների գործնական հմտությունների ոչ բավարար գնահատումը, Moodle հարթակի ոչ արդյունավետ կիրառումը և այլն: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ ներքին աուդիտների արդյունքում առավել հաճախ առանձնացվող խնդիրները կապված են ռեսուրսային ապահովման հետ: Միաժամանակ խումբը նշում է, որ ներքին աուդիտների ընթացքում հիմնականում արձանագրվել են առավել ակնհայտ և օպերատիվ լուծում պահանջող խնդիրներ, սակայն դրանց զգալի մասի լուծման ուղղությամբ համակարգված քայլեր դեռևս չեն իրականացվել:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ առանձին դեպքերում ներքին աուդիտների արդյունքները հանգեցրել են օպերատիվ փոփոխությունների: Մասնավորապես, 2024 թվականին «Հողային և ջրային ռեսուրսների ճարտարագիտություն» մագիստրոսական կրթական ծրագրի ներքին աուդիտի արդյունքում արձանագրվել է կամընտրական դասընթացների ցանկի վերանայման անհրաժեշտություն, ինչը հետագայում իրականացվել է: Սակայն ընդհանուր առմամբ արձանագրվել է, որ ներքին աուդիտների արդյունքները հիմնականում հանգեցնում են առանձին բովանդակային կամ կազմակերպչական փոփոխությունների և ամբողջությամբ չեն վերածվել կրթական ծրագրերի համակարգային վերանայման գործիքի:

Արտաքին աուդիտներն իրականացվել են «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա», «Ագրոնոմիա, սելեկցիա, գենետիկա» բակալավրիական և «Օրգանական գյուղատնտեսություն» մագիստրոսական կրթական ծրագրերում: Արտաքին փորձագետների կողմից ներկայացվել են առաջարկություններ՝ ուսանողների թվի

¹¹ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

ավելացման, դասախոսների աշխատավարձերի մրցունակության բարձրացման, ուսման տևողության վերանայման և հետազոտական գործունեության ակտիվացման վերաբերյալ: Սակայն փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ նշված առաջարկությունների հիման վրա համալսարանը դեռևս չի իրականացրել հստակ և համակարգված գործողություններ:

ՄԿԾ-ների ընթացիկ մշտադիտարկման գործընթացը բուհում կարգավորվում է կրթական ծրագրերի գնահատման քաղաքականությամբ և ընթացակարգերով, որոնք հաստատվել են 2013 թվականին և մինչ օրս չեն վերանայվել: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ գործող փաստաթուղթը ամբողջությամբ չի արտացոլում ներկայում կիրառվող գործընթացներն ու մոտեցումները: Միաժամանակ մշտադիտարկման գործընթացում հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացած է դասավանդման և ուսուցման գործընթացների գնահատման վրա՝ մասնավորապես դասալսումների, լաբորատոր աշխատանքների և դասավանդման մեթոդների ուսումնասիրման միջոցով: Փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ կրթական ծրագրերի ընթացիկ մշտադիտարկումը նույնպես դեռևս ամբողջությամբ չի հիմնվում ուսումնառության վերջնարդյունքների ձեռքբերման, ծրագրերի արդյունավետության և շրջանավարտների կարողությունների ձևավորման համապարփակ գնահատման վրա:

Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ նաև, որ համալսարանը կրթական ծրագրերի բարելավման կարևոր մեխանիզմներից մեկը համարում է արդյունաբերական խորհուրդների համակարգը, որի միջոցով գործատուները և ոլորտային մասնագետները ներգրավվում են ծրագրերի արդիականացման գործընթացում: Միաժամանակ իրականացվում են հարցումներ տարբեր շահակիցների շրջանում, սակայն դրանք չունեն պարբերական և ամբողջական բնույթ, իսկ հավաքագրված տվյալների հիման վրա կայացվող որոշումների համակարգային կապը ամբողջությամբ հստակ չէ:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ կրթական ծրագրերի մշտադիտարկման գործընթացում բավարար չափով չի գնահատվում այն, թե ծրագրերն ինչպես են սպասարկում իրենց հիմնական թիրախային խմբին՝ հեռակա ուսուցման համակարգում սովորող ուսանողներին, որոնք կազմում են ուսանողական համակազմի մեծամասնությունը: Մասնավորապես, կրթական ծրագրերի առավել ուժեղ բաղադրիչները՝ «աշխատանքային կիսամյակը», ինտենսիվ գործնական աշխատանքները և հետազոտական փորձառությունները, ամբողջությամբ հասանելի չեն հեռակա համակարգի ուսանողներին: Արդյունքում կրթական ծրագրերի արդյունավետության գնահատման գործընթացում ամբողջությամբ չի վերլուծվում, թե ծրագրերի հիմնական նպատակներն ու ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները ինչ չափով են ձևավորվում ուսանողների մեծամասնության մոտ:

Դատողություն: Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում, որ ՀԱԱՀ-ում կրթական ծրագրերի մշակման, իրականացման և մշտադիտարկման ուղղությամբ ձևավորվել են առանձին դրական և զարգացման միտումներ ունեցող գործընթացներ: Համալսարանը փորձում է արձագանքել ագրոպարենային ոլորտի փոփոխվող պահանջներին, ներդնել նոր կրթական ծրագրեր, զարգացնել ճշգրիտ գյուղատնտեսության և ագրոտեխնոլոգիական ուղղությունները, ինչպես նաև ընդլայնել գործատուների ներգրավվածությունը կրթական ծրագրերի բարելավման գործընթացներում: Առանձին կրթական ծրագրերում նկատվում են

նան գործնական բաղադրիչի, արտադրական միջավայրի հետ կապի և կիրառական ուղղվածության զարգացմանն ու ընդլայնմանն ուղղված քայլեր:

Կրթական ծրագրերի վերաբերյալ առանձին ռազմավարական և կառուցվածքային որոշումներ ամբողջությամբ չեն հիմնվում նախնական համակարգված ուսումնասիրությունների, միջազգային փորձի համապարփակ վերլուծության և ազդեցության գնահատման վրա: Մասնավորապես, մագիստրոսական կրթական ծրագրերի տևողության կրճատումը չի ուղեկցվել ուսումնառության կազմակերպման, դասավանդման և գնահատման այնպիսի նոր մոտեցումների մշակմամբ, որոնք կապահովեին նույն ուսումնառության վերջնարդյունքների և մագիստրոսական մակարդակին բնորոշ հետազոտահեն ու վերլուծական կարողությունների լիարժեք ձևավորումը: Արդյունքում առանձին դեպքերում առաջանում են նաև շնորհվող որակավորումների բովանդակային ամբողջականության և ակադեմիական արժանահավատության հետ կապված ռիսկեր:

Փորձագիտական խումբը գտնում է, որ դասավանդման և ուսումնառության գործընթացներում առկա անհամաչափ և ոչ ամբողջությամբ համակարգված մոտեցումները սահմանափակում են ուսանողակենտրոն ուսումնառության միջավայրի ձևավորումը և ուսումնառության վերջնարդյունքների ամբողջական ձեռքբերումը տարբեր կրթական ծրագրերում: Գործնական, լաբորատոր և թվային բաղադրիչների ոչ լիարժեք իրականացումը, ինչպես նաև ինտերակտիվ և հետազոտահեն մեթոդների սահմանափակ կիրառումը հանգեցնում են նրան, որ ուսանողների մի մասի մոտ մասնագիտական, վերլուծական և կիրառական կարողությունները ձևավորվում են ոչ ամբողջությամբ: Փորձագիտական խումբը նաև արձանագրում է, որ դասավանդման գործընթացում բակալավրիական և մագիստրոսական մակարդակների միջև տարբերակվածությունը ոչ բոլոր դեպքերում է բավարար չափով արտահայտված: Արդյունքում մագիստրոսական մակարդակում ամբողջությամբ չեն ապահովվում տվյալ կրթական աստիճանին բնորոշ խորացված, վերլուծական և հետազոտահեն ուսումնառության պահանջները: Այս համատեքստում համալսարանին անհրաժեշտ է առավել հստակ տարբերակել բակալավրիական և մագիստրոսական մակարդակներում կիրառվող դասավանդման մոտեցումները, ապահովել դասախոսների մասնագիտական-մեթոդական վերապատրաստումների շարունակականությունը և դասավանդման գործընթացում առավել լայնորեն կիրառել ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքը, վերլուծական քննարկումները, գործնական առաջադրանքները և հետազոտահեն ուսումնառության մեթոդները: Փորձագիտական խումբը նաև գտնում է, որ գնահատման գործընթացում անհրաժեշտ է առավել հստակ տարանջատել գիտելիքների, գործնական հմտությունների և մասնագիտական կարողությունների գնահատումը, հատկապես բակալավրիական մակարդակում, որտեղ կարևոր է ոչ միայն տեսական գիտելիքների, այլև կիրառական կարողությունների ձևավորման գնահատումը: Այս համատեքստում անհրաժեշտ է նաև ապահովել գործնական և լաբորատոր աշխատանքների լիարժեք իրականացումը՝ համապատասխան հումքի, նյութերի և պայմանների համակարգված ապահովման միջոցով: Միաժամանակ համալսարանին անհրաժեշտ է գնահատել 50-րդականոց ակադեմիական ժամի արդյունավետությունը՝ հասկանալու, թե այն որքանով է բավարար գործնական և լաբորատոր աշխատանքների լիարժեք կազմակերպման, ուսանողների

ակտիվ ներգրավվածության, անհատական հետադարձ կապի տրամադրման և ուսումնառության վերջնարդյունքների ապահովման համար:

Միաժամանակ, հաշվի առնելով հեռակա ուսուցման համակարգում սովորողների մեծ թիվը, անհրաժեշտ է առավել համակարգված և լիարժեք կիրառել Moodle հարթակի հնարավորությունները՝ հատկապես ընթացիկ գնահատման, ուսանողների առաջընթացի մշտադիտարկման և անհատական հետադարձ կապի ապահովման նպատակով: Փորձագիտական խումբը նաև կարևորում է թվային և սիմուլյացիոն ուսումնառության միջավայրերի ներդրումը, որոնք հնարավորություն կտան առավել արդյունավետ կազմակերպել գործնական և լաբորատոր ուսուցումը: Մա հատկապես կարևոր է այն պայմաններում, երբ հեռակա համակարգում սովորող ուսանողները ամբողջությամբ չեն ներգրավվում գործնական և լաբորատոր դասընթացներում, իսկ գործնական կարողությունների ձևավորումն ու գնահատումը սահմանափակ են:

Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում, որ համալսարանը կրթական ծրագրերի մշտադիտարկման շրջանակում իրականացնում է ներքին և արտաքին աուդիտներ, ինչպես նաև ներգրավում է տարբեր շահակիցների: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ մշտադիտարկման գործընթացում անհրաժեշտ է առավել խորքային անդրադառնալ հատկապես դասավանդման և գնահատման գործընթացների արդյունավետության վերլուծությանը, քանի որ դրանց հետ կապված համակարգային խնդիրների բացահայտումն ու տվյալահեն գնահատումը կարևոր նախապայման են կրթական ծրագրերի իրական բարելավման և ուսումնառության վերջնարդյունքների ապահովման համար:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանում կրթական ծրագրերի վերանայումը և կառուցվածքային փոփոխությունները ոչ բոլոր դեպքերում են հիմնվում համակարգված ուսումնասիրությունների և ուսումնառության վերջնարդյունքների գնահատման վրա, դասավանդման և գնահատման գործընթացներում դեռևս գերակշռում են առավելապես գիտելիքակենտրոն մոտեցումները, գործնական և լաբորատոր բաղադրիչները ոչ բոլոր ծրագրերում են լիարժեք իրականացվում և գնահատվում, իսկ կրթական ծրագրերի մշտադիտարկումը ամբողջությամբ չի գնահատում ուսումնառության վերջնարդյունքների ձևավորումը, հատկապես հեռակա համակարգում սովորող ուսանողների համար, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն **չի բավարարում** չափանիշ 3-ի պահանջներին:

IV. ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ

Չափանիշ: ՄՈՒՀ-ն ուսանողներին տրամադրում է համապատասխան աջակցություն՝ կրթական միջավայրի արդյունավետությունն ապահովելու նպատակով:

Փաստեր

ա. ՄՈՒՀ-ում գործում են ուսանողների հավաքագրման, ընտրության և ընդունելության իրականացման հստակ մեխանիզմներ:

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանում ուսանողների հավաքագրման նպատակով կազմակերպվում են մասնագիտական կողմնորոշման այցեր դպրոցներ, ինչպես նաև տրվում են հայտարարություններ ինչպես տարբեր լրատվականների, այնպես էլ բուհի պաշտոնական էջերով: Վերջին տարիներին բուհում նկատվել է դիմորդների և ուսանողների պակաս, որը բուհը կապում է դիմորդների և ուսանողների հետաքրքրության պակասով ոլորտի նկատմամբ: Դիմորդների հետաքրքրվածությունը մեծացնելու նպատակով կառավարության հետ համագործակցության արդյունքում 2024 թվականի սեպտեմբերին Ագրարային համալսարանի բակալավրիական 14 և մագիստրոսական 15 կրթական ծրագիր ընդգրկել պետության համար առաջնային նշանակության մասնագիտությունների ցանկում՝ տրամադրելով ուսանողներին 70.000 դրամ կրթաթոշակ: Այսպիսով **2022–2023** ուսումնական տարում ՄՈՒՀ-ը առկա ուսուցմամբ ունեցել է **192 դիմորդ**, որոնցից ընդունվել է **40 ուսանող**: **2023–2024** ուսումնական տարում **165 դիմորդից** ընդունվել է **60 ուսանող**: **2024–2025** ուսումնական տարում **139 դիմորդից** ընդունվել է **107 ուսանող**: 2025–2026 ուսումնական տարում **256 դիմորդից** ընդունվել է **153 ուսանող**: Այսպիսով, 2025–2026 ուսումնական տարում, նախորդ՝ 2024–2025 ուսումնական տարվա համեմատ, դիմորդների թիվն աճել է 84.2%-ով՝ 139-ից հասնելով 256-ի, իսկ ընդունվածների թիվը աճել է 43.0%-ով՝ 107-ից հասնելով 153-ի:

Դիմորդների և ուսանողների քանակի շարունակական աճը ապահովելու նպատակով ՄՈՒՀ-ը Տավուշի և Սյունիքի մարզերի 15 դպրոցներում ներդրել է «Ագրոտեխնոլոգիա» դասընթացը, որին մասնակցում է շուրջ 600 աշակերտ: Այս քայլով ՄՈՒՀ-ը փորձում է դպրոցականների մեջ հետաքրքրություն առաջացնել ագրոոլորտի ուղղությամբ՝ հետագայում վերջիններիս ներգրավելով նաև բուհական կրթությունում: ՄՈՒՀ-ը ամենամյա կազմակերպվում է նաև «Մեկ օր Ագրարայինում» միջոցառումը, որի ընթացքում դպրոցականները հնարավորություն են ունենում մասնակցելու գործնական աշխատարանների, ծանոթանալ ժամանակակից գյուղատնտեսական տեխնոլոգիաներին, սարքավորումներին և արտադրական գործընթացներին:

Բակալավրիատի կրթական ծրագրերով ընդունելությունը իրականացվում է ներպետական միասնական քննությունների միջոցով՝ երկու առարկայից, որոնց ընտրությունը պայմանավորված է տվյալ մասնագիտության առանձնահատկություններով: Ինչ վերաբերում է մագիստրոսական կրթական աստիճանին, ապա ընդունելությունը բաց է այն անձանց համար, ովքեր ունեն բարձրագույն կրթության համապատասխան որակավորում (բակալավրի, մագիստրոսի կամ դիպլոմավորված մասնագետի աստիճան): Մագիստրոսական կրթական ծրագրերի համար հստակ սահմանված մուտքային մասնագիտական պահանջներ առկա չեն: Արդյունքում, նույնիսկ այնպիսի մասնագիտությունների դեպքում, որոնք իրենց բնույթով ենթադրում են համապատասխան ոլորտում բազային գիտելիքների և կարողությունների առկայություն (օրինակ՝ անասնաբուժություն, ճարտարագիտական և այլ մասնագիտական ուղղություններ), ընդունելությունը չի սահմանափակվում հարակից կրթական հիմք ունեցող դիմորդներով: Այս պայմաններում ՄՈՒՀ ընդունվում են նաև տարբեր, այդ թվում՝ ոչ հարակից կամ էապես տարբեր մասնագիտական ուղղություններով նախնական կրթություն ստացած անձինք (օրինակ՝ բանասիրություն, դերասանական արվեստ, իրավագիտություն և այլն):

2026 թվականի դրությամբ ՀԱԱՀ ուսանողական համակազմը կազմում է 2520 ուսանող, որոնցից 530-ը սովորում է առկա, իսկ 1990-ը՝ հեռակա ուսուցման համակարգում:

Ուսանողական համակագմից 2306-ը սովորում են բակալավրիատի, 197-ը՝ մագիստրատուրայի, իսկ 17-ը՝ ասպիրանտուրայի կրթական ծրագրերում:

Համալսարանում արձանագրված հեռացումները կազմում են մոտավորապես 11.4%: Հեռացման հիմնական պատճառներն են՝ ուսման վարձի չվճարումը (5.6%), քննաշրջանը չհաղթահարելը կամ քննություններին չներկայանալը (2.9%), զինվորական ծառայությունից հետո ուսումը չվերականգնելը (1.3%), այլ պատճառներ: Միաժամանակ փորձագիտական դիտարկումներից և դասալսումներից պարզ դարձավ, որ ուսանողների հաճախելիության խնդիրը համալսարանում շարունակում է արդիական մնալ, սակայն բացակայությունների հաշվառման և վերահսկման գործընթացները ոչ բոլոր դեպքերում են իրականացվում լիարժեք և միասնական մոտեցմամբ:

Դասալսումների և փորձագիտական հանդիպումների արդյունքում պարզ դարձավ, որ բուհում ուսանողների բացակայությունների մակարդակը բարձր է: Բացակայությունների մեծ քանակ ունեցող ուսանողների հետ դեկանները և մասնագիտական ամբիոնների վարիչները փորձում են իրականացնել բացատրական աշխատանքներ՝ ուղղված ուսումնական կարգապահության բարձրացմանը, սակայն փորձագիտական դասալսումները ցույց տվեցին, որ խնդիրը շարունակում է մնալ արդիական: Ուսանողների կարգապահության խթանման նպատակով բազմագործոնային գնահատման համակարգում ներառված է նաև «հաճախման» բաղադրիչը: Համաձայն սահմանված կարգի՝ այն ուսանողները, ովքեր անհարգելի պատճառներով բացակայում են տվյալ առարկայի լսարանային ժամերի ավելի քան 50%-ից, ենթակա են կուրսի կրկնության՝ մինչև 12 կրեդիտի սահմաններում: Ավելի մեծ ակադեմիական պարտքերի դեպքում ուսանողները կարող են հեռացվել կամ իրենց դիմումի համաձայն տեղափոխվել հեռակա ուսուցման համակարգ: Միաժամանակ դասալսումների արդյունքները ցույց են տալիս, որ ոչ բոլոր դասախոսներն են իրականացնում հաճախումների կանոնավոր հաշվառում, ինչը ազդում է վերոնշյալ մեխանիզմների արդյունավետ կիրառման վրա:

բ. ՄՈՒՀ-ն ունի ուսանողների կրթական կարիքների վերհանման քաղաքականություն և ընթացակարգեր:

Համալսարանում ուսանողների կրթական կարիքների վերհանման նպատակով կիրառվում են տարբեր մեխանիզմներ՝ հարցաթերթիկներ, ֆոկուս խմբեր և ուսանողների հետ անհատական հանդիպումներ: Նշված մեխանիզմները հիմնականում կիրառվում են քոլեջային և բակալավրիական մակարդակներում: Կարիքների վերհանման գործընթացը իրականացվում է յուրաքանչյուր կիսամյակ՝ հիմնականում որակի ապահովման կենտրոնի կողմից: Վերլուծությունների արդյունքները ցույց են տալիս, որ գործընթացում ներգրավվածությունը շատ մեծ չէ, և ոչ բոլոր ուսանողներն են մասնակցում: Միաժամանակ իրականացված ուսումնասիրությունները հնարավորություն են տվել բացահայտելու ուսանողների մի շարք կարիքներ, որոնք առնչվում են դասավանդմանը, գնահատման մոտեցումներին, դասախոս-ուսանող հաղորդակցությանը, նյութատեխնիկական և ուսումնամեթոդական ռեսուրսների բարելավմանը, ինչպես նաև աշխատանքային կիսամյակի և ավարտական աշխատանքների համատեղման հետ կապված դժվարություններին: Բացահայտված խնդիրների արձագանքման նպատակով ՄՈՒՀ-ում

ներկայումս քննարկվում են աշխատանքային կիսամյակի առավել արդյունավետ կազմակերպման ուղիները տարբեր կրթական ծրագրերում: Միաժամանակ որոշ դասախոսների համար իրականացվել են մեթոդական վերապատրաստումներ և կազմակերպվել անհատական քննարկումներ առաջ եկած խնդիրները հաղթահարելու նպատակով: Առանձին դեպքերում կատարվել են նաև կադրային փոփոխություններ:

Ինչ վերաբերում է մագիստրոսական ծրագրերին, ապա անհրաժեշտ է նշել, որ ՀԱԱՀ-ում մագիստրատուրայի դասերը սկսվում են 18:30-ին, և նրանց շրջանում կանոնակարգված կարիքների վերհանման հետազոտությունները սահմանափակ են, քանի որ բուհում վարչական և ուսումնառական աշխատանքները հիմնականում ավարտվում են 17:15-ին, բացառությամբ դասախոսական կազմի: Սակայն փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ դասերի ուշ սկսելու պատճառով ուսանողները հաճախ լիարժեք հասանելիություն չունեն լաբորատորիաներին, գրադարանին, վարչական կազմին, ինչպես նաև մյուս ստորաբաժանումների ծառայություններին:

գ. ՄՈՒՀ-ը ստեղծում է լրացուցիչ պարապմունքների կազմակերպման և խորհրդատվություն տրամադրելու հնարավորություններ՝ ուսանողների արդյունավետ ուսումնառությանը նպաստելու համար:

Բուհում իրականացվում են որոշ լրացուցիչ պարապմունքներ և արտալսարանային ուսումնական միջոցառումներ: Մասնավորապես, առանձին դեպքերում կազմակերպվում են լրացուցիչ դասեր մագիստրատուրայի այն ուսանողների համար, ովքեր այլ մասնագիտությունից տեղափոխվելու պատճառով չունեն համապատասխան բազային գիտելիքներ: Սակայն փորձագիտական հանդիպումներից պարզ դարձավ, որ այդ հնարավորությունից ուսանողներից շատ քչերն են օգտվում: Անհրաժեշտ է նշել, որ դասախոսի ծանրաբեռնվածության մեջ ներառված են խորհրդատվության ժամեր, որոնց ընթացքում ուսանողները հնարավորություն ունեն դիմելու դասախոսներին ակադեմիական հարցերով, ստանալու մեթոդական աջակցություն և լրացուցիչ բացատրություններ: Ուսանողների շրջանում իրականացված հարցումների արդյունքները ցույց են տալիս, որ ուսանողների 58.6%-ը տեղեկացված է համալսարանում գործող խորհրդատվական ծառայությունների մասին, 40.8%-ը մասնակցում է լրացուցիչ խորհրդատվական պարապմունքներին, իսկ ծառայություններից օգտվածների 73%-ը բավարարված է դրանցից:

Ուսանողների համար լրացուցիչ դասընթացներ իրականացվում են նաև Ուսանողական խորհրդի (ՈւԽ) նախաձեռնությամբ, ինչպես նաև Գերազանցության կենտրոնի գործունեության շրջանակում: Մասնավորապես, կազմակերպվել են դասընթացներ՝ նվիրված պատենտավորման գործընթացներին: Այս նախաձեռնությունը պայմանավորված է եղել այն հանգամանքով, որ ուսանողները, ունենալով ինքնուրույն մշակված արտադրանքներ, հետաքրքրված են եղել դրանց պատենտավորմամբ, սակայն չեն տիրապետել համապատասխան իրավական և ընթացակարգային հիմքերին: ՄՈՒՀ-ում կազմակերպվում են նաև օտար լեզվի դասընթացներ՝ անվճար հիմունքներով՝ ուսանողների լեզվական հմտությունների զարգացման նպատակով: Միաժամանակ հարկ է նշել, որ նման նախաձեռնություններում ուսանողների ներգրավվածության վերաբերյալ համակարգային տվյալներ առկա չեն:

դ. ՄՈՒՀ-ում սահմանված է ուսանողներին օժանդակություն և ուղղորդում տրամադրելու նպատակով վարչական աշխատակազմին դիմելու հստակ կանոնակարգ և ժամանակացույց:

Համալսարանում սահմանված է վարչական անձնակազմի ընդունելության հստակ ժամանակացույց, որը հնարավորություն է տալիս ուսանողներին դիմելու համալսարանի ղեկավարությանը՝ ներառյալ ռեկտորին, պրոռեկտորներին և այլ վարչական պատասխանատուներին: Ընդունելությունն իրականացվում է շաբաթական մեկ անգամ՝ ուրբաթ օրերին. մասնավորապես, ռեկտորի և պրոռեկտորների ընդունելության ժամերն են 16:00–17:00, իսկ դեկանների, վարչությունների ղեկավարների և այլ ստորաբաժանումների պատասխանատուների համար՝ 14:00–15:00: Միաժամանակ անհրաժեշտ է նշել, որ սահմանված ժամերը առավել հասանելի են առաջին հերթով սովորող ուսանողների համար, մինչդեռ երկրորդ հերթով ուսումնառություն իրականացնող մագիստրանտների համար դրանց հասանելիությունը սահմանափակ է, քանի որ մագիստրոսական կրթական ծրագրերով դասերը հիմնականում մեկնարկում են 18:30-ից հետո:

Ըստ ինքնավերլուծության՝ ուսանողները հիմնականում դիմում են վարչական անձնակազմին սոցիալական աջակցության, նյութական օժանդակության, հանրակացարանով ապահովման, ինչպես նաև ուսումնական գործընթացին առնչվող հարցերով:

ՄՈՒՀ-ն 706 ուսանողի շրջանում իրականացրել է հարցում (բակալավրիատ և մագիստրատուրա), որի արդյունքում պարզ է դարձել, որ ուսանողների 47.4%-ը տեղեկացված է վարչական ծառայությունների մասին, 23.8%-ը օգտվել է այդ ծառայություններից, իսկ դրանցից օգտվածների 67.4%-ը բավարարված է ստացված ծառայություններից:

ե. ՄՈՒՀ-ում գործում են ուսանողների կարիերային նպաստող ծառայություններ:

ՄՈՒՀ-ում գործում է Կարիերայի զարգացման և շարունակական կրթության բաժինը, որը հիմնադրվել է 2004 թվականին: Բաժինը ապահովում է տեղեկատվություն թափուր աշխատատեղերի վերաբերյալ և աջակցում է գործատուների ու ուսանողների միջև կապերի ձևավորմանը: Վերջին տարիներին ՄՈՒՀ-ը զգալիորեն ընդլայնել է գործատուների հետ համագործակցության շրջանակը, ինչը պայմանավորված է կրթական ծրագրերում աշխատանքային կիսամյակի ներդրմամբ: Բոլոր ուսանողների համար համապատասխան աշխատանքային միջավայր ապահովելու նպատակով բուհը ներգրավել է նոր գործընկերներ: Ըստ Կարիերայի զարգացման և շարունակական կրթության բաժնի իրականացրած հետազոտության՝ աշխատանքային կիսամյակի ներդրման արդյունքում աշխատանքի հրավեր է ստացել 2023–2024 ուստարում ուսանողների 30.23%-ը, իսկ 2024–2025 ուստարում՝ 53.6%-ը:

ՄՈՒՀ-ում շրջանավարտների միասնական տվյալների բազա առկա չէ: Շրջանավարտների զբաղվածության վերաբերյալ տվյալները հավաքագրվում են հիմնականում ավարտական փուլում՝ 4-րդ կուրսի ուսանողների շրջանում իրականացված

հարցումների միջոցով, որի նպատակն է գնահատել մասնագիտական զբաղվածության մակարդակը և գործունեության բնույթը: Ըստ վերջին հարցումների՝ շրջանավարտների շուրջ 31%-ը աշխատում է մասնագիտական ոլորտում, մոտ 42%-ը՝ այլ ոլորտներում, 24%-ը շարունակել է ուսումը, իսկ մոտ 22%-ը հանդիսանում է գործազուրկ, ինչը վկայում է, որ մասնագիտական զբաղվածության մակարդակը բուհում բարձր չէ: Սակայն միևնույն ժամանակ անհրաժեշտ է նշել, որ ՄՈՒՀ-ը շրջանավարտների հետագա աշխատանքային հետագիծը չի ուսումնասիրում, ինչը ուսումնական հաստատությունը հիմնականում կապում է մարդկային ռեսուրսների սահմանափակությամբ:

Ինչ վերաբերում է ուսանողների կողմից կարիերային աջակցող ծառայություններից օգտվելու մակարդակին, ապա ըստ ՄՈՒՀ-ի տրամադրած տվյալների՝ դրանցից օգտվում է ուսանողների 73.1%-ը, իսկ ծառայություններից բավարարվածության մակարդակը կազմում է 57.2%:

գ. ՄՈՒՀ-ը աջակցում է ուսանողներին՝ ներգրավվելու հաստատության գիտահետազոտական աշխատանքներում:

Ուսանողների գիտահետազոտական գործունեության մեջ ներգրավումն ապահովելու նպատակով ՄՈՒՀ-ում գործում են երեք հիմնական մեխանիզմներ: Առաջինը՝ Ուսանողական գիտական ընկերության գործունեության շրջանակում ուսանողների ներգրավումն է գիտաժողովներին և գիտական հրապարակումների իրականացմանը: Մասնավորապես, 2023–2024 ուսումնական տարում ուսանողների կողմից տպագրվել է 29 գիտական հոդված, իսկ 2024–2025 ուսումնական տարում՝ 19 հոդված: Միաժամանակ հարկ է նշել, որ այս ուղղությամբ ուսանողների ակտիվությունը սահմանափակ է:

Երկրորդ մեխանիզմը ուսանողների ընդգրկումն է բուհի գիտական կենտրոնների և ամբիոնների կողմից իրականացվող հետազոտական ծրագրերում, որտեղ նրանց մասնակցությունը խրախուսվում է նաև գործող պետական կարգավորումներով: Ըստ ՄՈՒՀ-ի տրամադրած տվյալների՝ 2020–2025 թվականների ընթացքում նման ծրագրերում ընդհանուր առմամբ մասնակցել է 198 բակալավրի և մագիստրատուրայի ուսանող:

Երրորդ մեխանիզմը ուսանողների մասնակցությունն է հետազոտական աշխատանքների, ավարտական աշխատանքների և մագիստրոսական թեզերի պատրաստման գործընթացին, որոնք ունեն հետազոտական բաղադրիչ: Կան նաև կրթական ծրագրեր, որոնք առավել ակտիվ են հետազոտական, ստեղծագործական աշխատանքներ իրականացնելու գործում, օրինակ՝ «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» կրթական ծրագրի շրջանակում ուսանողական հետազոտության արդյունքում մշակվել է նոր արտադրատեսակ՝ շոկոլադի նոր տեսակ, որը ներկայացվել է նաև միջազգային մրցութային հարթակում և արժանացել հետազոտական դրամաշնորհի: Հետազոտության արդյունքները հետագայում հրապարակվել են նաև գիտական պարբերականներում: Սակայն փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ նմանատիպ գործունեությունը համաչափ կերպով տարածված չէ բոլոր կրթական ծրագրերում:

է. ՄՈՒՀ-ում գործում է ուսանողների իրավունքների պաշտպանության համար պատասխանատու մարմին:

ՄՈՒՀ-ում ուսանողների իրազեկումն ապահովվում է պաշտոնական կայքէջում տեղադրված իրավական փաստաթղթերի, ուսանողների հետ կնքվող պայմանագրերի, ինչպես նաև սոցիալական հարթակների և տեղեկատվական նյութերի միջոցով: Ուսանողների իրավունքների պաշտպանության և ներկայացուցչության հիմնական մարմինը Ուսանողական խորհուրդն է, որը ներգրավված է բուհի կառավարման և ուսանողական կյանքի կազմակերպման գործընթացներում:

Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզ դարձավ, որ Ուսանողական խորհուրդը չունի հաստատված կանոնադրություն: Բացի այդ, 2022 թվականից խորհրդի գործունեությունը չի իրականացվում հստակ պլանավորման վրա, ինչպես նաև կառույցը չի ներկայացնում հաշվետվողականություն ոչ մի խորհրդի կամ ստորաբաժանման: Բուհի կողմից սա հիմնավորվում է այն հանգամանքով, որ խորհուրդը դիտարկվում է որպես անկախ մարմին և պարտավորված չէ հաշվետվություն ներկայացնել այլ կառույցներին:

Չնայած այն հանգամանքին, որ փորձագիտական այցի ընթացքում նշվել է ուսանողների հետ իրականացվող իրազեկման աշխատանքների և տարբեր միջոցառումների (մշակութային, կրթական, գիտական, սպորտային և այլ) կազմակերպման մասին, այդ գործունեության վերաբերյալ համակարգված և վերլուծելի տվյալներ առկա չեն:

ը. ՄՈՒՀ-ում գործում են ուսանողների կրթական, խորհրդատվական և այլ մատուցվող ծառայությունների գնահատման և որակի ապահովման մեխանիզմներ:

ՀԱԱՀ-ում ուսանողներին մատուցվող ծառայությունների որակի գնահատումն իրականացվում է անանուն հարցումների և ֆոկուս խմբային քննարկումների միջոցով: Ստացված արդյունքները քննարկվում են ամբիոններում և վարչական անձնակազմի շրջանակում՝ հիմք հանդիսանալով բարելավման գործողությունների համար: Արձանագրված կարիքների հիման վրա իրականացվել են որոշակի բարելավումներ, մասնավորապես՝ նյութատեխնիկական ռեսուրսների համալրման և կրթական ծրագրերում գործնական բաղադրիչի ուժեղացման ուղղությամբ, այդ թվում՝ աշխատանքային կիսամյակի ներդրման միջոցով: Միաժամանակ առկա են նաև բարելավման ուղղություններ, որոնց իրականացումը, ըստ ՄՈՒՀ-ի, սահմանափակվում է արտաքին գործոններով, մասնավորապես՝ գործող օրենսդրական սահմանափակումներով: Դրանցից են լաբորատոր աշխատանքների համար անհրաժեշտ հումքի և ռեակտիվների ձեռքբերման գործընթացի սահմանափակումները, ինչի արդյունքում որոշ դեպքերում լաբորատոր աշխատանքների ապահովումը տեղափոխվում է դասախոսների կամ ուսանողների անհատական պատասխանատվության դաշտ:

Դատողություն: Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում, որ ՀԱԱՀ-ը վերջին տարիներին ակտիվ քայլեր է ձեռնարկել ուսանողների հավաքագրման և ագրարային ոլորտի նկատմամբ հետաքրքրության բարձրացման ուղղությամբ: Դպրոցներում իրականացվող մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանքները, «Ագրոտեխնոլոգիա» դասընթացի ներդրումը և «Մեկ օր Ագրարայինում» նախաձեռնությունը կարող է նպաստել համալսարանի տեսանելիության բարձրացմանը և վերջին ուսումնական տարում

դիմորդների թվի աճին: Դրական է նաև, որ համալսարանը փորձել է պետական աջակցության մեխանիզմները ծառայեցնել կրթական ծրագրերի գրավչության բարձրացմանը: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ, չնայած արձանագրված դրական տեղաշարժերին, ուսանողների հավաքագրման և ընդունելության ցուցանիշները դեռևս ամբողջությամբ չեն ապահովում համալսարանի զարգացման և ոլորտի պահանջներին համահունչ կայուն ներհոսք: Հատկապես հաշվի առնելով համալսարանի կրթական ծրագրերի ծավալը և ագրարային ոլորտի մասնագիտական կարիքները՝ դիմորդների և առկա ուսուցմամբ սովորողների թվաքանակը շարունակում է մնալ սահմանափակ, ինչը ցույց է տալիս, որ ագրարային կրթության գրավչության բարձրացման ուղղությամբ անհրաժեշտ են առավել համակարգային և երկարաժամկետ քայլեր:

Ինչ վերաբերում է մագիստրոսական կրթական ծրագրերի ընդունելությանը, ապա փորձագիտական խումբը կարևորում է ընդունելության քաղաքականության վերանայումը՝ սահմանելով հստակ մուտքային պահանջներ, որոնք կապահովեն, որ ընդունվող ուսանողներն ունենան տվյալ ծրագրով ուսումնառության համար անհրաժեշտ նախնական գիտելիքներն ու կարողությունները: Այդ նպատակով կարող են սահմանվել համապատասխան կամ հարակից մասնագիտությամբ նախնական որակավորման պահանջներ, ինչպես նաև ընդունելության լրացուցիչ պայմաններ՝ անհրաժեշտ մասնագիտական պատրաստվածությունն ապահովելու համար:

Միաժամանակ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ շրջանավարտների զբաղվածության և մասնագիտական հետագծի ուսումնասիրման գործընթացները դեռևս ամբողջությամբ ինստիտուցիոնալացված չեն: Համալսարանում բացակայում է շրջանավարտների միասնական և շարունակաբար թարմացվող տվյալների բազան, իսկ զբաղվածության վերաբերյալ տվյալները հիմնականում հավաքագրվում են ավարտական փուլում իրականացվող հարցումների միջոցով: Արդյունքում ՄՈՒՀ-ը սահմանափակ հնարավորություններ ունի գնահատելու շրջանավարտների երկարաժամկետ մասնագիտական կայացումը, նրանց ներգրավվածությունը ագրարային ոլորտում, ինչպես նաև կրթական ծրագրերի համապատասխանությունը աշխատաշուկայի պահանջներին: Փորձագիտական խումբը կարևորում է շրջանավարտների զբաղվածության և մասնագիտական առաջընթացի շարունակական մշտադիտարկման համակարգի ձևավորումը՝ այն դիտարկելով որպես կրթական ծրագրերի արդյունավետության և ոլորտային ազդեցության գնահատման կարևոր գործիք: Հատկապես հաշվի առնելով, որ պետությունը զգալի ներդրումներ է իրականացնում ագրարային կրթության զարգացման ուղղությամբ, շրջանավարտների մասնագիտական գործունեության, ոլորտում պահպանման և կարիերային առաջընթացի վերաբերյալ տվյալները կարող են կարևոր հիմք հանդիսանալ ինչպես կրթական ծրագրերի բարելավման, այնպես էլ իրականացվող պետական և ինստիտուցիոնալ քաղաքականությունների արդյունավետության գնահատման համար:

Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում, որ համալսարանում կիրառվում են ուսանողների կրթական կարիքների վերհանման տարբեր մեխանիզմներ, իսկ բացահայտված առանձին խնդիրների ուղղությամբ իրականացվել են վերապատրաստումներ, քննարկումներ և կազմակերպչական

փոփոխություններ: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ գործընթացը դեռևս ամբողջությամբ համակարգված չէ, իսկ ուսանողների տարբեր խմբերի համար կրթական ռեսուրսների և աջակցող ծառայությունների հասանելիությունը լիարժեք հավասար պայմաններով ապահովված չէ: Մասնավորապես՝ մագիստրատուրայի ուսանողների համար դասերի ու ժամերով կազմակերպումը սահմանափակում է վարչական ծառայություններից և լաբորատոր ռեսուրսներից օգտվելու հնարավորությունները: Այս առումով համալսարանի համար կարևոր է վերանայել կրթական գործընթացների կազմակերպման և ռեսուրսների հասանելիության մեխանիզմները՝ ապահովելու, որ համալսարանի ենթակառուցվածքներն ու աջակցող ծառայությունները հավասարապես հասանելի լինեն նաև երկրորդ հերթով սովորող ուսանողների համար: Սա հնարավորություն կտա առավել ամբողջական կերպով բացահայտելու և բավարարելու նրանց կրթական կարիքները:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանը ձևավորել է ուսանողների հավաքագրման, ընդունելության, կրթական կարիքների վերհանման և կարիերային աջակցության մեխանիզմներ, վերջին տարիներին ակտիվացրել է մասնագիտական կողմնորոշման և գործատուների հետ համագործակցության գործընթացները, ներդրել է աշխատանքային կիսամյակ, իրականացրել է ուսանողների կրթական և մասնագիտական զարգացմանն ուղղված տարբեր նախաձեռնություններ, ինչպես նաև ապահովել է ուսանողների հետ հետադարձ կապի և աջակցության որոշակի գործիքներ, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն բավարարում է չափանիշ 4-ի պահանջներին:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 4-ի պահանջներին գնահատում է **բավարար:**

V. ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԵՎ ՈՒՍՈՒՄՆԱԾԺԱՆԴԱԿ ԿԱԶՄԸ

Չափանիշ: ՄՈՒՀ-ի առաքելությանը հասնելու և ՄԿԾ-ների նպատակներն իրականացնելու համար հաստատությունն ապահովված է անհրաժեշտ մասնագիտական որակներ ունեցող պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնառական կազմով:

Փաստեր

ա. ՄՈՒՀ-ում գործում են կրթական ծրագրերն իրականացնելու համար անհրաժեշտ որակավորումներ ունեցող պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնառական կազմի ընտրության քաղաքականություն և ընթացակարգեր:

ՀԱԱՀ-ում դասախոսական և ուսումնառական անձնակազմի համալրման գործընթացում առկա են որոշակի մոտեցումներ և գործիքներ, սակայն դրանք դեռևս ամբողջությամբ ձևակերպված չեն որպես միասնական և համակարգված կադրային

քաղաքականություն: Համալսարանը տարբերակում է դասախոսական կազմին ներկայացվող ակնկալիքները՝ բակալավրիական կրթական ծրագրերում կարևորելով կիրառական փորձ և արտադրական միջավայրի հետ կապ ունեցող դասախոսների ներգրավումը, իսկ մագիստրոսական կրթական ծրագրերում՝ գիտական աստիճան և կոչում ունեցող դասախոսների մասնակցությունը: Նախորդ հավատարմագրման գործընթացից հետո համալսարանը փորձել է դասախոսական կազմում ներգրավել նաև արտադրական ոլորտի մասնագետների, սակայն փորձագիտական հանդիպումները ցույց տվեցին, որ հատկապես հրավիրյալ մասնագետների ներգրավումը վերջին տարիներին դժվարանում է՝ պայմանավորված աշխատավարձերի ոչ բավարար մրցունակությամբ: Մինևույն ժամանակ համալսարանը որոշ ուղղություններով իրականացրել է դասախոսական կազմի համալրման քայլեր. արտադրությունից ներգրավելով 48 նոր դասախոս: Մրցութային կարգով դասախոսական կազմի ներգրավում տեղի չի ունեցել, բոլոր նոր ընդունված դասախոսները հրավիրյալներ են: Արտադրությունից հրավիրյալ դասավանդողները բուհում 90-ն են: Դասախոսական կազմի համար մշակված է պաշտոնի անձնագրեր:

Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանում (ներառյալ մասնաճյուղերը) աշխատում է 527 դասախոս, որոնցից 289-ը կամ 54,83%-ը հիմնական աշխատողներ են: Ըստ ակադեմիական տարակարգերի՝ դասախոսական կազմի 3,7%-ը պրոֆեսորներ են, 34,1%-ը՝ դոցենտներ, 20,9%-ը՝ դասախոսներ և 38,8%-ը՝ ասիստենտներ: Գիտական աստիճան ունեցող դասախոսները կազմում են ընդհանուր կազմի 58,8%-ը, որոնցից 53,4%-ը գիտությունների թեկնածուներ են, իսկ 5,4%-ը՝ գիտությունների դոկտորներ: Մինևույն ժամանակ համալսարանում առկա են հետևյալ մոտեցումները, ըստ որոնց՝ դասախոսական կազմի առնվազն 50%-ը պետք է լինեն հիմնական աշխատողներ, իսկ 50%-ը՝ ունենան գիտական կոչում: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ներկայումս գիտական կոչում ունեցող դասախոսները կազմում են շուրջ 30%: Ընդ որում դրանց բաշխումն ամբիոնների միջև ևս անհամաչափ է. առանձին ամբիոններում առկա է ավելի բարձր գիտական ներուժ, մինչդեռ որոշ ամբիոններում գիտական կոչում ունեցող դասախոսների թիվը սահմանափակ է:

Դասախոսական կազմի համալրումը հիմնականում իրականացվում է համալսարանի ներքին կադրային ներուժի և նախկին շրջանավարտների հաշվին: Դասախոսական կազմի համալրումը հիմնականում իրականացվում է համալսարանի ներքին կադրային ներուժի և նախկին շրջանավարտների հաշվին: Դասախոսական կազմի զգալի մասը՝ շուրջ 40–45%-ը, համալսարանի շրջանավարտներ կամ երկար տարիներ նույն հաստատությունում աշխատող մասնագետներ են: Անհրաժեշտ է նշել նաև, որ վերջին տարիներին համալսարանը բախվում է դասախոսական կազմի՝ կրթական գործընթացներում ներգրավվածության հետ կապված որոշ դժվարությունների: Մասնավորապես, համալսարանում գործող գիտահետազոտական կենտրոնները և իրականացվող գիտական ծրագրերը մի շարք դասախոսների համար դարձել են առավել գրավիչ գործունեության ուղղություն, ինչի արդյունքում նրանց մի մասը հիմնականում ներգրավված է գիտահետազոտական աշխատանքներում և սահմանափակ մասնակցություն ունի դասավանդման գործընթացում: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանը ներկայումս չունի բավարար

մեխանիզմներ՝ նման մասնագետների կրթական գործընթացներում առավել ակտիվ և համակարգված ներգրավվածությունն ապահովելու համար:

Վերջին երեք տարվա ընթացքում համալսարանում անցկացվել են շուրջ 20 մրցույթներ, որոնք հիմնականում վերաբերել են ղեկավար պաշտոններին՝ համալսարանի ռեկտորի, ամբիոնի վարիչների և գիտահետազոտական կենտրոնների ղեկավարների ընտրությանը: Բոլոր պաշտոնների դեպքում սահմանված են համապատասխան պահանջներ, որոնք ամրագրված են համալսարանի ներքին կանոնակարգերով:

բ. ՄՈՒՀ-ի յուրաքանչյուր կրթական ծրագրի համար սահմանված են պրոֆեսորադասախոսական կազմի մասնագիտական որակներին ներկայացվող հստակ պահանջներ:

Անհրաժեշտ է նշել, որ ՄՈՒՀ-ում յուրաքանչյուր կրթական ծրագրի համար առանձին սահմանված չեն պրոֆեսորադասախոսական կազմի մասնագիտական որակներին ներկայացվող հստակ պահանջներ: Փոխարենը համալսարանում ձևավորված են ընդհանուր մոտեցումներ՝ ըստ կրթական մակարդակների:

Ըստ համալսարանի կողմից ներկայացված փաստաթղթերի՝

- Բակալավրիատի կրթական ծրագրերում դասախոսների առնվազն 50%-ը պետք է ունենա գիտական աստիճան, միաժամանակ թույլատրվում է ներգրավել նաև գործնական մեծ փորձ ունեցող մասնագետների:
- Մագիստրոսական կրթական ծրագրերում դասախոսական կազմի 70-80%-ը պետք է ունենա գիտական աստիճան, մասնագիտական առարկաները պետք է դասավանդվեն գիտական աստիճան ունեցող դասախոսների կողմից, իսկ դասախոսները վերջին հինգ տարվա ընթացքում պետք է ունենան տվյալ ոլորտում հրատարակված գիտական հոդվածներ և օտար լեզվի, մասնավորապես՝ անգլերենի իմացություն:
- Ասպիրանտուրայի կրթական ծրագրերում դասախոսները և գիտական ղեկավարները հիմնականում պետք է լինեն գիտության դոկտորներ կամ զգալի գիտական վաստակ ունեցող թեկնածուներ, ունենան վերջին հինգ տարիների ընթացքում գրախոսվող ամսագրերում հրապարակված գիտական աշխատանքներ և ակտիվ ներգրավված լինեն գիտահետազոտական գործունեության մեջ:

Միևնույն ժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունների ընթացքում ամբողջական տվյալներ չեն ներկայացվել, ինչպես նաև ՄՈՒՀ-ը չի իրականացրել առկա կադրային ռեսուրսների բավարարության վերլուծություն՝ գնահատելու, թե որքանով են դրանք հնարավորություն տալիս ապահովելու սահմանված պահանջները տարբեր կրթական ծրագրերի շրջանակում: Սա սահմանափակել է նաև փորձագիտական խմբի հնարավորությունը՝ ամբողջական գնահատելու, թե որքանով են նշված չափանիշները փաստացի պահպանվում առանձին ՄԿԾ-ների իրականացման ընթացքում: Փորձագիտական դիտարկումները ցույց տվեցին նաև, որ առանձին ամբիոններում գիտական աստիճան ունեցող դասախոսների թիվը սահմանափակ է, ինչի պայմաններում որոշ կրթական ծրագրերի մասով կարող են առաջանալ դժվարություններ՝ սահմանված որակական պահանջների լիարժեք ապահովման տեսանկյունից:

գ. ՄՈՒՀ-ը սահմանել է հստակ քաղաքականություն և ընթացակարգեր դասախոսական կազմի պարբերաբար գնահատման համար:

Ըստ ինքնավերլուծության՝ պրոֆեսորադասախոսական կազմի գնահատման գործընթացը համալսարանում ուղղված է կադրային ներուժի որակի ուսումնասիրմանը և դասախոսների մասնագիտական զարգացման խթանմանը: ՄՈՒՀ-ում գործում է «Դասավանդողների մասնագիտական որակների և նրանց աշխատանքի գնահատման ընթացակարգ», որի համաձայն դասավանդման որակի գնահատման հիմնական օբյեկտներն են դասավանդման գործընթացը, դասավանդման մեթոդներն ու մոտեցումները, դասախոսի մասնագիտական և մանկավարժական կարողությունները, ուսանողներին ներգրավելու կարողությունը և այլն: Գնահատման համակարգը ներառում է մի քանի փոխկապակցված գործիքներ՝ ուսանողական հարցումներ, դասախոսների կարիքների վերհանման հարցումներ, ամբիոնների և ֆակուլտետների կողմից իրականացվող գնահատումներ, փոխադարձ դասալսումներ, ինչպես նաև ՈԳԱ կողմից իրականացվող մոնիթորինգային դասալսումներ:

Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ համալսարանում դասալսումներ իրականացվում են որակի ապահովման կենտրոնի և ամբիոնների վարիչների կողմից: Այս գործընթացը հիմնականում առավել ակտիվ կիրառվում է բակալավրիատի կրթական ծրագրերում, մինչդեռ մագիստրատուրայում դասալսումները համեմատաբար սահմանափակ են, ինչը պայմանավորված է կրթական գործընթացի կազմակերպման ժամային գրաֆիկի առանձնահատկություններով:

Որակի ապահովման բաժնի կողմից վերջին տարիներին գնահատվել է դասախոսական կազմի շուրջ 90%-ը: Միննույն ժամանակ անհրաժեշտ է նշել, որ դասալսումների զգալի մասը չի իրականացվում համապատասխան մասնագիտական ուղղության մասնագետների մասնակցությամբ: Դասալսումների արդյունքների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ հիմնական ուշադրությունը դարձվում է ուսանողների հաճախումներին, դասավանդման մեթոդներին, օրացուցային պլանների պահպանմանը և դասի կազմակերպմանը, մինչդեռ բավարար ուշադրություն չի դարձվում դասի բովանդակությանը, դրա արդիականությանը և ուսումնառության վերջնարդյունքների հետ կապին: Միննույն ժամանակ դասալսումների արդյունքների հիման վրա համալսարանական մակարդակով համակարգային վերլուծություններ չեն իրականացվում՝ բացահայտելու ընդհանուր և կրկնվող խնդիրները:

Փորձագիտական խմբի կողմից իրականացված դասալսումները ցույց տվեցին մի շարք բովանդակային և մեթոդական խնդիրներ: Առանձին դեպքերում դասախոսները ամբողջությամբ չեն հետևում ուսումնական պլաններին, հստակ տարբերակված չեն տեսական և գործնական դասերի նպատակներն ու կազմակերպման ձևերը, իսկ բակալավրիատում ներկայացվող որոշ թեմաներ կրկնվում են նաև մագիստրատուրայում՝ առանց բավարար բովանդակային խորացման: Արձանագրվեցին նաև դեպքեր, երբ լաբորատոր պարապմունքների ընթացքում ուսանողները բավարար չափով ինքնուրույն աշխատանք չէին իրականացնում:

Միևնույն ժամանակ նկատելի էր, որ կրթական ծրագրերից և ամբիոններից կախված՝ դասավանդման մոտեցումները և բովանդակությունը երբեմն էականորեն տարբերվում են. առանձին ծրագրերում կիրառվում են առավել ժամանակակից և ուսանողակենտրոն մոտեցումներ, մինչդեռ որոշ դեպքերում շարունակում են գերակշռել առավել ավանդական մոտեցումները: Փորձագիտական խումբը նաև նշում է, որ համալսարանի կողմից իրականացվող դասալսումների արդյունքներում և գնահատման փաստաթղթերում ոչ միշտ են ամբողջությամբ արտացոլվում և բացահայտվում առկա բոլոր խնդիրները:

Ինչ վերաբերում է ուսանողական հարցումներին, ապա փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ դրանք պարբերաբար և բոլոր ուսանողների շրջանում չեն իրականացվում: Հարցումները կազմակերպվում են նաև այն դեպքերում, երբ առաջանում են առանձին խնդիրներ կամ բողոքներ: Փորձագիտական խմբին տրամադրված հարցումների արդյունքները (2022 թ.) ցույց են տալիս, որ ուսանողները բարձրաձայնել են խնդիրներ առարկաների բովանդակության արդիականացման, դասավանդման և գնահատման մեթոդների, ինչպես նաև ուսումնական գործընթացում թվային գործիքների և ծրագրերի կիրառման անհրաժեշտության վերաբերյալ¹²: Միևնույն ժամանակ հարցումների արդյունքների հիման վրա իրականացվող բարելավումների մշտադիտարկումը և դրանց արդյունավետության գնահատումը ամբողջությամբ համակարգված բնույթ չեն կրում:

դ. պարբերաբար իրականացվող ներքին և արտաքին գնահատումների արդյունքում բացահայտված կարիքներին համապատասխան՝ ՄՈՒՀ-ն իրականացնում է դասավանդողների կատարելագործմանն ուղղված միջոցառումներ:

Վերջին երեք տարիների ընթացքում (2022–2025 թթ.) համալսարանի կողմից կազմակերպվել են ավելի քան 30 ներհամալսարանական և տեղական վերապատրաստումներ, շուրջ 15 միջազգային վերապատրաստումներ, ինչպես նաև տարեկան միջինում երկու խոշոր գիտաժողովներ: Վերապատրաստումների հիմնական ուղղությունները վերաբերել են թվային գրագիտությանը, մասնագիտական առարկաների դասավանդմանը, ինչպես նաև փափուկ հմտությունների զարգացմանը: Ըստ ներկայացված տվյալների՝ վերջին երեք տարիների ընթացքում տարեկան միջինում վերապատրաստվել է դասախոսական կազմի շուրջ 30%-ը, մասնակցել է մասնագիտական զարգացման գործընթացներին, սակայն առկա չեն հստակ վերլուծություններ, թե դրանք որքանով են բխել դասախոսի իրականա կարիքներից:

Միևնույն ժամանակ, ըստ ինքնավերլուծության, ՄՈՒՀ-ի ոչ պաշտոնական գնահատումների արդյունքում առավել ակտիվ վերապատրաստվող դասախոսների զգալի մասը ներկայումս համալսարանում աշխատում է ոչ լրիվ դրույքով: Նրանց մեծ մասը, զարգացնելով մասնագիտական և կիրառական կարողությունները, ներգրավվել է ոլորտային կազմակերպություններում, գիտահետազոտական կառույցներում կամ ծառայություններ է մատուցում ֆերմերներին և կազմակերպություններին:

¹² Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

Անհրաժեշտ է նշել, որ վերջին տարիներին միջազգային ծրագրերի ընդլայնմանը զուգահեռ աճել է նաև միջազգային վերապատրաստումների քանակը: Միևնույն ժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ վերապատրաստումներին մասնակցությունը դասախոսական կազմի միջև հավասարաչափ բաշխված չէ: Վերապատրաստումներին հիմնականում մասնակցում են նույն դասախոսները, հատկապես նրանք, ովքեր տիրապետում են օտար լեզուների, մասնավորապես՝ անգլերենին: Արդյունքում վերապատրաստումների հնարավորությունները բոլոր դասախոսների համար հավասարապես հասանելի չեն՝ պայմանավորված օտար լեզուների իմացության սահմանափակումներով:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ համալսարանի կողմից հիմնականում ներկայացվել են վերապատրաստումների քանակական տվյալներ, սակայն չեն ներկայացվել դրանց արդյունավետության գնահատման մեխանիզմները և արդյունքները: Մասնավորապես, պարզ չէ, թե վերապատրաստումների արդյունքում որքանով են փոխվել դասավանդման մոտեցումները, զարգացել դասախոսների մասնագիտական կարողությունները կամ բարելավվել ուսումնառության գործընթացները:

ե. ՄՈՒՀ-ը երաշխավորում է մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի համապատասխան պրոֆեսորադասախոսական կազմով ապահովվածության կայունությունը:

Ինչ վերաբերում է դասախոսական կազմի կայունությանը, ապա ՄՈՒՀ-ը գիտակցում է, որ պրոֆեսորադասախոսական կազմն ունի բարձր տարիքային շեմ: Այս խնդրի մեղմման նպատակով 2024 թվականին համալսարանում աշխատանքի են ընդունվել մինչև 35 տարեկան 48 երիտասարդ դասախոսներ՝ փորձելով ապահովել դասախոսական կազմի սերնդափոխությունը: Միևնույն ժամանակ ներկայացված չէ, թե ներգրավված երիտասարդ դասախոսներից քանիսն են շարունակում աշխատել համալսարանում և արդյոք գործընթացը կրում է շարունակական բնույթ: Դասախոսական կազմի տարիքային պատկերը ցույց է տալիս, որ երիտասարդ մասնագետների մի մասը երկարաժամկետ չի մնում համալսարանում աշխատելու:

Ամբիոնների միջև առկա են տարբերություններ նաև տարիքային կառուցվածքի տեսանկյունից. կան ամբիոններ, որտեղ միջին տարիքը հասնում է շուրջ 61-ի, ինչպես նաև առավել երիտասարդ կազմ ունեցող ամբիոններ: Միաժամանակ առանձին մասնագիտական ուղղություններում առկա է կադրային ռեզերվի և ասպիրանտների սահմանափակ քանակ, հատկապես մասնագիտական առարկաների գծով: Արձանագրվել են նաև դեպքեր, երբ համալսարանը համապատասխան դասախոսական կազմի սահմանափակ լինելու պայմաններում կրթական ծրագրերի իրականացման համար ներգրավել է արտերկրյա դասախոսների: Օրինակ՝ «Ճշգրիտ գյուղատնտեսություն» կրթական ծրագրի շրջանակում ներգրավված արտերկրյա դասախոսների մասնակցությունը կրել է միանգամյա բնույթ: Միաժամանակ նման ծրագրերի իրականացումը պահանջում է ոչ միայն համապատասխան դասախոսական կազմ, այլև ժամանակակից ենթակառուցվածքներ և տեխնոլոգիական միջավայր: Անհրաժեշտ է նաև նշել, որ համալսարանում առկա են նոր բացվող կրթական ծրագրեր, որոնց համար դեռևս

ամբողջությամբ ձևավորված չէ համապատասխան դասախոսական կազմ: Այս ուղղությունները պահանջում են մասնագետներ, որոնք միաժամանակ ունենան ագրարային ոլորտի գիտելիքներ և փորձ, ինչպես նաև թվային տեխնոլոգիաների և ժամանակակից սարքավորումների կիրառման կարողություններ:

զ. ՄՈՒՀ-ում գործում են պրոֆեսորադասախոսական կազմի մասնագիտական առաջընթացի ապահովման քաղաքականություն ու ընթացակարգեր:

Համալսարանում առկա են պրոֆեսորադասախոսական կազմի մասնագիտական առաջընթացին նպաստող առանձին մոտեցումներ և միջավայրային պայմաններ: ՄՈՒՀ-ն ունի գիտահետազոտական գործունեության համար անհրաժեշտ ենթակառուցվածքներ՝ լաբորատորիաների լայն բազա, փորձարարական տնտեսություններ և տարբեր մասնագիտական ուղղությունների համար նախատեսված հարթակներ, որոնք հնարավորություն են տալիս դասախոսական կազմին ներգրավվել գիտական գործունեության մեջ: Փորձագիտական ուսումնասիրությունների ընթացքում արձանագրվեց, որ վերջին տարիներին գիտական գործունեությունը դասախոսների համար դարձել է առավել գրավիչ, ինչը պայմանավորված է նաև գիտության ոլորտում պետական խրախուսման որոշ մեխանիզմներով:

Միևնույն ժամանակ համալսարանում դասախոսների մասնագիտական զարգացման և առաջընթացի խրախուսման քաղաքականությունը ամբողջությամբ համակարգված բնույթ չի կրում: Դասախոսական կազմի համար գիտական աստիճանների ստացման հետ կապված առանձին ֆինանսական խրախուսման մեխանիզմներ սահմանված չեն, իսկ մասնագիտական զարգացման համար նախատեսված ֆինանսական աջակցության առանձին կարգեր չեն գործում:

Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ համալսարանը փորձում է աջակցել երիտասարդ դասախոսների մասնագիտական զարգացմանը՝ նրանց ներգրավելով գիտական ծրագրերում և համալսարանական տարբեր նախաձեռնություններում: Նոր ընդունված դասախոսների համար մենթորության հստակ ձևակերպված ընթացակարգ առկա չէ, սակայն անհրաժեշտության դեպքում փորձառու դասախոսների կողմից տրամադրվում է մասնագիտական աջակցություն և խորհրդատվություն:

է. ՄՈՒՀ-ն ունի անհրաժեշտ վարչական և ուսումնաօժանդակ աշխատակազմ՝ ռազմավարական նպատակների իրականացման համար:

ՀԱԱՀ-ում ուսանող-դասախոս հարաբերակցությունը վերջին երեք ուսումնական տարիների ընթացքում նվազել է. 2021–2022 ուստարում մեկ դասախոսի հաշվով բաժին է ընկել միջինում 8,7 ուսանող, 2022–2023 ուստարում՝ 7,8, իսկ 2023–2024 ուստարում՝ 6,6 ուսանող: Համալսարանի ներկայացմամբ՝ այս փոփոխությունը հիմնականում պայմանավորված է ընդունելության ցուցանիշների նվազմամբ: Միաժամանակ նույն ժամանակահատվածում արձանագրվել է նաև դասախոսական կազմի արտահոսք:

Համալսարանի ամբիոններում և լաբորատորիաներում աշխատում է 71 ուսումնաօժանդակ աշխատակից: 2022–2023 ուստարում մեկ ուսումնաօժանդակ աշխատակցի հաշվով բաժին է ընկել միջինում շուրջ 15 ուսանող, իսկ 2023–2024

ուստարում՝ շուրջ 11 ուսանող: Համալսարանի ներկայացմամբ՝ այս փոփոխությունը պայմանավորված է կառուցվածքային օպտիմալացման գործընթացներով, մասնավորապես ֆակուլտետների և ամբիոնների վերակազմակերպմամբ:

Միննույն ժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ համալսարանը չի իրականացրել վարչական և տարբեր կառուցվածքային ստորաբաժանումներում աշխատակիցների թվաքանակի, հաստիքացուցակի և դրանց արդյունավետության համակարգված վերլուծություն:

Դատողություն: Փորձագիտական խմբի գնահատմամբ համալսարանը ընդհանուր առմամբ ապահովված է կրթական ծրագրերի իրականացման համար անհրաժեշտ պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնաօժանդակ կազմով: Վերջին տարիներին համալսարանը ձեռնարկել է դասախոսական կազմի երիտասարդացման, արտադրական ոլորտի մասնագետների ներգրավման և միջազգային համագործակցության ընդլայնման քայլեր, ինչը կարևոր հիմք է կրթական ծրագրերի արդիականացման և ոլորտային պահանջներին առավել համապատասխան կրթության կազմակերպման համար: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը կարևորում է, որ համալսարանը շարունակի դասախոսական կազմի երիտասարդացման և կադրային զարգացման գործընթացները՝ դրանք դիտարկելով ոչ միայն համալսարանական, այլև առանձին ամբիոնների և կրթական ծրագրերի մակարդակում: Սա հնարավորություն կտա առավել հստակ գնահատելու տարբեր ուղղություններում առկա կադրային ռիսկերը, մասնագիտական բացերը և ձևավորելու թիրախային զարգացման ու համալրման քաղաքականություն: Այս համատեքստում հատկապես կարևոր է նորարարական և տեխնոլոգիական ուղղություններով կրթական ծրագրերի համար նախապես ձևավորել համապատասխան մասնագիտական և թվային կարողություններով դասախոսական կազմ, ինչպես նաև ապահովել անհրաժեշտ ենթակառուցվածքային միջավայր: Նման մոտեցումը կնպաստի կրթական ծրագրերի երկարաժամկետ կայունության ապահովմանը, ուսումնառության վերջնարդյունքների առավել լիարժեք ձևավորմանը և աշխատաշուկայի արդիական պահանջներին համապատասխան մասնագետների պատրաստմանը:

Միաժամանակ փորձագիտական խումբը կարևորում է դասախոսների գնահատման և դասալսումների գործընթացների առավել բովանդակահեն զարգացումը՝ ապահովելու համար ոչ միայն դասավանդման կազմակերպման, այլև կրթական բովանդակության արդիականության, մասնագիտական համապատասխանության և ուսումնառության վերջնարդյունքների հետ կապի գնահատումը: Այս նպատակով մասնագիտական ուղղության համապատասխան մասնագետների առավել ակտիվ ներգրավումը դասալսումների և գնահատման գործընթացներում (ինչպես բակալավրիատում, այնպես էլ մագիստրատուրայում) կարող է նպաստել կրթական ծրագրերի միջև բովանդակային միասնականության, դասավանդման որակի կայունացման և ուսանողների մասնագիտական կարողությունների առավել արդյունավետ ձևավորմանը: Միաժամանակ դասախոսների գնահատման արդյունքների հիման վրա համալսարանական մակարդակով համակարգային վերլուծությունների իրականացումը

հնարավորություն կտա բացահայտելու կրկնվող խնդիրները և առավել նպատակային պլանավորելու բարելավման գործընթացները:

Փորձագիտական խումբը նաև կարևորում է դասախոսական կազմի մասնագիտական զարգացման գործընթացների առավել համակարգված կազմակերպումը՝ դրանք կապելով դասախոսների կարիքների պարբերական վերհանման, կրթական ծրագրերի զարգացման առաջնահերթությունների և ուսումնառության վերջնարդյունքների ապահովման հետ: Վերապատրաստումների արդյունավետության և դրանց ազդեցության մշտադիտարկման մեխանիզմների ներդրումը հնարավորություն կտա գնահատելու, թե դրանք որքանով են նպաստում դասավանդման մոտեցումների, կրթական բովանդակության և ուսումնառության գործընթացների բարելավմանը:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանը հիմնականում ապահովված է կրթական ծրագրերի իրականացման համար անհրաժեշտ պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնաօժանդակ կազմով, ունի մասնագիտական զարգացման և գիտահետազոտական գործունեության համար նպաստավոր միջավայր, իրականացնում է դասախոսական կազմի երիտասարդացման, վերապատրաստման և մասնագիտական զարգացմանն ուղղված քայլեր, ինչպես նաև գործում են դասախոսների գնահատման և մասնագիտական առաջընթացի ապահովման առանձին մեխանիզմներ, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն հիմնականում բավարարում է չափանիշ 5-ի պահանջները:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 5-ի պահանջներին գնահատում է **բավարար:**

VI. ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ

Չափանիշ: ՄՈՒՀ-ի առաքելությանը հասնելու և ՄԿԾ-ների նպատակներն իրականացնելու համար հաստատությունն ապահովված է անհրաժեշտ մասնագիտական որակներ ունեցող պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնաօժանդակ կազմով:

Փաստեր

ա. ՄՈՒՀ-ում առկա է հետազոտական ոլորտում իր հետաքրքրությունները և հավակնություններն արտահայտող ռազմավարություն:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ՀԱԱՀ-ի հետազոտական ռազմավարությունը հիմնականում ձևավորվում է ագրոպարենային ոլորտի զարգացման, ՄԱԿ-ի կայուն զարգացման նպատակների և համալսարանի մասնագիտական ուղղությունների համատեքստում: Ռազմավարական փաստաթղթերում համալսարանը դիրքավորում է իրեն որպես ագրոտեխնոլոգիական հետազոտությունների և նորարարությունների կենտրոն՝ կարևորելով կրթության, գիտության և արտադրության

փոխկապակցված զարգացումը: Հետազոտական հիմնական ուղղությունները, ի թիվս այլոց, ներառում են սննդամթերքի անվտանգությունը, ագրոճարտարագիտությունը, կենսատեխնոլոգիան, ինչպես նաև հողային և ջրային ռեսուրսների կառավարումը:

Համալսարանում առկա են հետազոտական ուղղությունները սահմանող փաստաթղթեր, սակայն հետազոտական առաջնահերթությունների հիերարխիան, դրանց միջև ռազմավարական փոխկապակցվածությունը երկարաժամկետ հետազոտական օրակարգը և ազդեցության չափելի գնահատումը դեռևս լիարժեք համակարգված և ինստիտուցիոնալացված չեն¹³: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ գիտական գործունեությունը մեծապես պայմանավորված է արտաքին ֆինանսավորման հնարավորություններով և գիտական առաջնահերթությունները հիմնականում ձևավորվում է Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի կողմից տրված միջազգային դրամաշնորհների հետազոտական ուղղությունների շրջանակում: Արդյունքում համալսարանի կողմից ամբողջությամբ ձևավորված չէ սեփական երկարաժամկետ հետազոտական օրակարգը և հստակ սահմանված չէ, թե համալսարանը գիտահետազոտական գործունեության միջոցով ինչ ռազմավարական խնդիրներ պետք է լուծի Հայաստանի Հանրապետության ագրոպարենային, տեխնոլոգիական կամ սոցիալ-տնտեսական զարգացման համատեքստում:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ առկա են առանձին հետազոտական և կիրառական ծրագրեր, որոնք ուղղված են գյուղատնտեսության զարգացման, նոր տեխնոլոգիաների ներդրման և ոլորտային խնդիրների լուծմանը, սակայն դրանք հիմնականում կրում են հատվածային բնույթ և դեռևս ամբողջությամբ չեն ձևավորում համակարգային ազդեցություն ազգային մակարդակում:

բ. ՄՈՒՀ-ն ունի երկարաժամկետ ռազմավարություն և միջնաժամկետ ու կարճաժամկետ ծրագրեր, որոնք արտահայտում են հետազոտության ոլորտում ՄՈՒՀ-ի հետաքրքրությունները և հավակնությունները:

ՀԱԱՀ-ն ներկայացրել է 2026–2028 թվականների միջնաժամկետ ծախսային ծրագիր¹⁴: Փորձագիտական խմբի գնահատմամբ ներկայացված ծրագիրը ցույց է տալիս, որ համալսարանում ձևավորված են բազմաբնույթ հետազոտական ուղղություններ և գիտական գործունեության կազմակերպված համակարգ՝ տարբեր գիտական կենտրոնների շրջանակում: Ծրագրում ընդգրկված հետազոտությունները հիմնականում ուղղված են ագրոպարենային ոլորտի կիրառական խնդիրներին, գյուղատնտեսական արտադրության արդյունավետության բարձրացմանը, կենսատեխնոլոգիական լուծումների մշակմանը, բնական ռեսուրսների կառավարմանը և սննդամթերքի անվտանգության ապահովմանը: Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ միջնաժամկետ ծրագիրը հիմնականում կառուցված է առանձին գիտական կենտրոնների գործող թեմատիկ ուղղությունների շուրջ և առավելապես արտացոլում է ընթացիկ հետազոտական գործունեությունը: Փաստաթղթում ամբողջությամբ հստակ արտահայտված չեն համալսարանի

¹³ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

¹⁴ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

միջնաժամկետ գիտական առաջնահերթությունները, դրանց միջև ռազմավարական փոխկապակցվածությունը և այն թիրախային արդյունքները, որոնց համալսարանը նպատակադրում է հասնել գիտահետազոտական գործունեության միջոցով:

Փորձագիտական խմբի ղիտարկմամբ ծրագրում գերակշռում է հետազոտական գործընթացների և թեմատիկ ուղղությունների նկարագրությունը, մինչդեռ սահմանափակ են ներկայացված ակնկալվող արդյունքները, ազդեցության գնահատման մոտեցումները և հետազոտությունների արդյունավետության չափման մեխանիզմները: Ամբողջությամբ հստակ չէ նաև, թե ինչ չափանիշներով է համալսարանը առանձնացնում առաջնահերթ գիտական ուղղությունները և գնահատում դրանց ռազմավարական նշանակությունը համալսարանի զարգացման, կրթական ծրագրերի արդիականացման և ոլորտային խնդիրների լուծման տեսանկյունից:

Համալսարանում գիտական գործունեությունը հիմնականում իրականացվում է 4 խոշոր գիտական կենտրոնների և ավելի քան 20 մասնագիտացված լաբորատորիաների միջոցով: Միաժամանակ արձանագրվեց, որ կենտրոնների ակտիվությունը և հետազոտական արդյունքայնությունը էապես տարբեր են. առանձին կենտրոններ ունեն ակտիվ գործունեություն և հետազոտական արդյունքներ, մինչդեռ որոշ կենտրոններում հետազոտական նախաձեռնությունների և ծրագրերի ծավալները սահմանափակ են: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ գիտական և հետազոտական կենտրոնների գործունեության արդյունավետության գնահատման միասնական և չափելի ցուցիչներ ամբողջությամբ ներդրված չեն:

գ. ՄՈՒՀ-ն ապահովում է հետազոտությունների իրականացումը և իր զարգացումը՝ հստակ քաղաքականության և ընթացակարգերի միջոցով:

ՀԱԱՀ-ում վերջին տարիներին մշակվել և ներդրվել են գիտական գործունեության գնահատման, գիտական անձնակազմի ատեստավորման, հրապարակումների խրախուսման և հետազոտական ոլորտի զարգացմանը միտված կարգավորումներ ու ընթացակարգեր: Փորձագիտական խումբը նշում է նաև, որ համալսարանում ձևավորվել են գիտական գործունեության ֆինանսական խրախուսման մեխանիզմներ, որոնց շրջանակում առաջնահերթ ուշադրություն է դարձվում բարձր վարկանիշ ունեցող միջազգային գիտատեղեկատվական շտեմարաններում հրապարակումների խթանմանը: Արդյունքում վերջին տարիներին արձանագրվել է Scopus և Web of Science շտեմարաններում ընդգրկված հրապարակումների աճ, ինչպես նաև ընդլայնվել են գիտական անձնակազմի ներգրավվածության և խրախուսման հնարավորությունները: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ գիտահետազոտական գործունեության խրախուսման գործող համակարգը առավելապես ուղղված է հրապարակումների քանակական աճին և վարկանիշային ցուցանիշների բարելավմանը: Հետազոտական գործունեության արդյունավետության գնահատման շրջանակում սահմանափակ են արտահայտված կիրառական գիտական արդյունքների, տեխնոլոգիական նորարարությունների, արտադրական ներդրումների, արտոնագրային գործունեության և ոլորտային խնդիրների լուծմանն ուղղված գիտական արդյունքների խրախուսման ու գնահատման մեխանիզմները:

Ըստ ինքնավերլուծությամբ ներկայացված տվյալների՝ 2021–2024 թվականների ընթացքում համալսարանի գիտահետազոտական գործունեության ֆինանսավորումը հիմնականում ապահովվել է պետական դրամաշնորհների միջոցով, որոնք շարունակում են կազմել գիտության ֆինանսավորման հիմնական մասը: Միաժամանակ համալսարանը ներգրավված է նաև միջազգային դրամաշնորհային և արտաքին ծրագրային ֆինանսավորման գործընթացներում, սակայն դրանց մասնաբաժինը համեմատաբար փոքր է և փոփոխական բնույթ ունի: Փորձագիտական խմբի դիտարկմամբ համալսարանի գիտահետազոտական գործունեության ֆինանսական կայունությունը դեռևս առավելապես կախված է պետական ֆինանսավորումից, իսկ արտաքին և մրցակցային դրամաշնորհային միջոցների ներգրավումը ամբողջությամբ չի ձևավորում գիտության զարգացման դիվերսիֆիկացված ֆինանսական համակարգ:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ համալսարանում գիտահետազոտական գործունեության ֆինանսական խրախուսման գործող մեխանիզմների պայմաններում գիտությամբ զբաղվելը որոշ դեպքերում ֆինանսական տեսանկյունից առավել գրավիչ է, քան դասավանդումը: Արդյունքում առանձին բարձր գիտական ներուժ ունեցող մասնագետներ իրենց գործունեությունը առավելապես կենտրոնացնում են հետազոտական ծրագրերի շրջանակում՝ սահմանափակելով ներգրավվածությունը ուսումնական գործընթացներում: Միաժամանակ արձանագրվեց, որ գիտահետազոտական գործունեության և դասավանդման միջև բեռնվածության ու խրախուսման հավասարակշռման մեխանիզմները ամբողջությամբ հստակ արտահայտված չեն:

դ. ՄՈՒՀ-ը կաթնորում է հետազոտական գործունեության միջազգայնացումը:

ՀԱԱՀ ռազմավարական առաջնահերթություններից է հետազոտական գործունեության միջազգայնացման խթանումը և համալսարանի գիտական արդյունքների ինտեգրումը եվրոպական, ամերիկյան և ԱՊՀ հետազոտական տարածքներին: Այս համատեքստում համալսարանի ռազմավարական ծրագրով նախատեսվել են գիտահետազոտական գործունեության միջազգայնացմանը միտված մի շարք գործողություններ, մասնավորապես՝ հետազոտական գործունեության միջազգայնացումը որպես գիտակրթական ստորաբաժանումների գործունեության անհրաժեշտ բաղադրիչ ամրագրելը, միջազգային գիտատեղեկատվական շտեմարաններում ընդգրկված ամսագրերում հրապարակումների խրախուսումը, ինչպես նաև օտար լեզուներով հրատարակվող գիտական հանդեսների զարգացմանը նպաստելը:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանը ակտիվ ներգրավվածություն ունի միջազգային գիտական համագործակցություններում և ձևավորել է համագործակցային ցանց տարբեր երկրների բուհերի և գիտական կենտրոնների հետ: Համալսարանը ունի ավելի քան 80 համագործակցության պայմանագրեր և հուշագրեր ԱՄՆ-ի, Գերմանիայի, Իսպանիայի, Իտալիայի, Նորվեգիայի, Չինաստանի, Ռուսաստանի և այլ երկրների բուհերի ու գիտական կառույցների հետ:

Միաժամանակ Erasmus+, Horizon Europe, GIZ, FAO և այլ միջազգային ծրագրերում ներգրավված են համալսարանի շուրջ 60–70 հետազոտողներ:

Ներկայացված տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ վերջին տարիներին արձանագրվել է միջազգային գիտական հրապարակումների կայուն աճ: Մասնավորապես, արտասահմանյան գրախոսվող ամսագրերում հրապարակումների թիվը 2020 թվականի շուրջ 42-ից 2024 թվականին հասել է ավելի քան 120-ի: Աճել է նաև Scopus և Web of Science շտեմարաններում ընդգրկված հրապարակումների թիվը. եթե 2023 թվականին նման հրապարակումների թիվը կազմել է 63, ապա 2024 թվականին՝ արդեն 85: Միաժամանակ աճել է բարձր վարկանիշ ունեցող Q1 և Q2 ամսագրերում հրապարակումների տեսակարար կշիռը. ըստ ներկայացված տվյալների՝ 2022 թվականին արձանագրվել է Q1 կարգի 3 և Q2 կարգի 10 հրապարակում, 2023 թվականին՝ համապատասխանաբար 6 և 12, իսկ 2024 թվականին՝ արդեն 8 Q1 և 45 Q2 հրապարակում:

ՄՈՒՀ-ը ներկայացրել է նաև 2021 թվականից մինչև 01.06.2025թ. կազմակերպված գիտաժողովների դինամիկան: Ըստ ներկայացված տվյալների՝ 2021 թվականին կազմակերպվել է 16 գիտաժողով, 2022 թվականին՝ 14, 2023 թվականին՝ 38, 2024 թվականին՝ 34, իսկ 2025 թվականի առաջին կիսամյակում՝ 11 գիտաժողով: Ներկայացված տվյալները վկայում են միջազգային գիտական համագործակցությունների և գիտական ակտիվության ընդլայնման միտման մասին:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ համալսարանը խրախուսում է ակադեմիական շարժունությունը և միջազգային գիտական համագործակցությունները: Erasmus+ KA1 ծրագրի շրջանակում տարեկան 30–40 դասախոս և գիտաշխատող մեկնում է եվրոպական բուհեր՝ փորձի փոխանակման և համատեղ հետազոտական աշխատանքների իրականացման նպատակով: Միաժամանակ երիտասարդ գիտնականների համար կազմակերպվում են ամառային դպրոցներ՝ օտարերկրյա փորձագետների և ուսանողների ներգրավմամբ: Միաժամանակ փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ հետազոտական գործունեության միջազգայնացման գործընթացները հիմնականում արտահայտվում են հրապարակումների, շարժունության և միջազգային ծրագրային համագործակցությունների աճով, մինչդեռ միջազգային գիտական համագործակցությունների երկարաժամկետ ազդեցության, համատեղ հետազոտական արդյունքների և գիտական համագործակցությունների ինստիտուցիոնալ արդյունավետության գնահատման մեխանիզմները ամբողջությամբ հստակ արտահայտված չեն:

Ե. ՄՈՒՀ-ում գործում են հետազոտական գործունեության և ուսումնական գործընթացի փոխկապակցման մեխանիզմներ:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանը որդեգրել է հետազոտահեն կրթության մոտեցում, որի շրջանակում առանձին կրթական ծրագրերում գիտահետազոտական գործունեության արդյունքները ինտեգրվում են ուսումնական գործընթացին: Որոշ մասնագիտական ուղղություններում դասընթացների մի մասը կազմակերպվում է անմիջապես լաբորատոր և կիրառական միջավայրերում

(օրինակ՝ գինեգործության լաբորատորիայում կամ ջերմատնային տնտեսություններում), իսկ մագիստրոսական ծրագրերում ներառված հետազոտական բաղադրիչները հիմնականում իրականացվում են համալսարանի գիտական կենտրոնների և լաբորատորիաների շրջանակում:

Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզվեց, որ մագիստրատուրայում խորացված հետազոտությունների իրականացմանը խոչընդոտում է ուսումնառության տևողությունը հատկապես այն պարագայում երբ սահմանված է 1 տարի: Միաժամանակ մագիստրատուրայի ուսանողների հիմնական մասը երկրորդ մասնագիտություն է ստանում, բավականին թվով ուսանողներ նաև հարակից մասնագիտություններով չեն, ուստի հիմնային որոշ գիտելիքների ձևավորման գործընթացը խոչընդոտում է առավել խորացված հետազոտությունների իրականացմանը: Այդուամենայնիվ, նաև պարզվեց, որ առկա են դեպքեր, երբ, չնայած երկրորդ մասնագիտության ստացմանը, ուսանողները տվյալ ոլորտում աշխատողներ են, ինչը թույլ է տալիս հետազոտություններ իրականացնել աշխատավայրերում:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ առանձին գիտահետազոտական աշխատանքների արդյունքներ ներառվում են դասընթացների բովանդակության մեջ: Բարձր առաջադիմությամբ և ակտիվ ուսանողները ներգրավվում են հետազոտական նախագծերում, գիտաժողովներում և ուսանողական գիտական ընկերության գործունեության շրջանակում, սակայն նրանց թիվը մեծ չէ:

Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ գիտական կենտրոնների և լաբորատորիաների կողմից իրականացվող հետազոտական գործունեության զգալի մասը ամբողջությամբ ինտեգրված չէ կրթական գործընթացներին և ոչ բոլոր հետազոտական ուղղություններն ունեն անմիջական ազդեցություն կրթական ծրագրերի բովանդակության, դասավանդման մեթոդների կամ ուսանողների ուսումնառության փորձի վրա:

Համալսարանում ամբողջությամբ ձևավորված չեն նաև դասավանդման և ուսումնառության գործընթացների բարելավմանն ուղղված հետազոտական նախաձեռնությունները, որոնք հնարավորություն կտային ուսումնասիրելու ուսուցման արդյունավետ մեթոդները, ուսումնառության արդյունքների ձևավորումը և կրթական գործընթացների արդյունավետությունը: Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ ուսանողների ներգրավվածությունը գիտահետազոտական գործունեության մեջ հաճախ պայմանավորված է առանձին դրամաշնորհային ծրագրերի և նախագծերի շրջանակով:

Դատողություն: Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում, որ ՀԱԱՀ-ում վերջին տարիներին արձանագրվել են գիտահետազոտական գործունեության ակտիվացման և միջազգայնացման տեսանելի արդյունքներ: Համալսարանը կարողացել է ձևավորել ագրոպարենային ոլորտին ուղղված առանձին հետազոտական ուղղություններ, ընդլայնել միջազգային համագործակցությունները, բարձրացնել միջազգային գիտատեղեկատվական շտեմարաններում հրապարակումների, ինչպես նաև Q1 և Q2 հոդվածների ցուցանիշները: Դրական է գնահատվում նաև միջազգային ծրագրերում, գիտաժողովներում և ակադեմիական շարժունության նախաձեռնություններում

գիտաշխատողների և դասախոսների ներգրավվածության աճը, ինչը նպաստել է համալսարանի գիտական գործունեության միջազգային տեսանելիության բարձրացմանը:

Միաժամանակ փորձագիտական խմբի գնահատմամբ համալսարանում գիտահետազոտական գործունեության զարգացումը դեռևս առավելապես պայմանավորված է արտաքին ֆինանսավորման հնարավորություններով և ծրագրային միջավայրով, այլ ոչ թե համալսարանի կողմից ձևավորված ինքնավար և երկարաժամկետ գիտական քաղաքականությամբ: Թեև արձանագրվել են հրապարակումների քանակական աճի առանձին միտումներ, դրանք ամբողջությամբ չեն վերածվել ինստիտուցիոնալ որակական փոփոխությունների: Համալսարանի հետազոտական առաջնահերթությունները, ակնկալվող արդյունքները և դրանց ազդեցությունը ազգային ու ոլորտային զարգացման խնդիրների լուծման տեսանկյունից ամբողջությամբ հստակ ձևակերպված չեն, ինչի հետևանքով գիտական գործունեությունը շարունակում է կրել առավելապես ծրագրային և հատվածային բնույթ:

Փորձագիտական խումբը գտնում է, որ գիտահետազոտական գործունեության արդյունավետության գնահատման գործող մոտեցումները հիմնականում կենտրոնացած են հրապարակումների և վարկանիշային ցուցանիշների աճի վրա, մինչդեռ սահմանափակ ուշադրություն է դարձվում հետազոտությունների կիրառական ազդեցությանը, տեխնոլոգիական արդյունքներին, արտադրական ներդրումներին և ագրոպարենային ոլորտի զարգացման վրա դրանց իրական ազդեցությանը: Միաժամանակ համալսարանում և գիտական կենտրոններում ամբողջությամբ սահմանված չեն հետազոտական գործունեության արդյունավետության չափելի և համադրելի ցուցիչներ, ինչի հետևանքով ամբողջությամբ հստակ չէ, թե ինչ չափանիշներով է գնահատվում գիտական կենտրոնների գործունեության արդյունավետությունը, դրանց ռազմավարական նշանակությունը և ներդրումը համալսարանի զարգացման, կրթական ծրագրերի արդիականացման և ոլորտային խնդիրների լուծման գործում: Այս պայմաններում դժվար է ամբողջական գնահատել ինչպես հետազոտությունների արդյունքայնությունը, այնպես էլ գիտական ռեսուրսների և ֆինանսական միջոցների օգտագործման արդյունավետությունը:

Փորձագիտական խմբի գնահատմամբ գիտահետազոտական գործունեության և ուսումնական գործընթացի փոխկապակցումը համալսարանում ունի առանձին դրական փորձառություններ, սակայն դեռևս ամբողջությամբ չի ձևավորվել որպես համակարգային ինստիտուցիոնալ մոտեցում: Հետազոտական արդյունքների ինտեգրումը կրթական ծրագրերում, դասավանդման գործընթացներում և ուսումնառության արդյունքների ձևավորման մեջ դեռևս սահմանափակ է: Բացի այդ, գործող ֆինանսական և կազմակերպական մոտեցումների պայմաններում առանձին դեպքերում հետազոտական ակտիվ գործունեություն ծավալող աշխատակիցների ներգրավվածությունը ուսումնական գործընթացում կարող է սահմանափակվել, ինչը կարող է ազդել ուսանողների՝ ժամանակակից գիտական փորձառություններին և հետազոտական արդյունքներին անմիջականորեն հաղորդակցվելու հնարավորությունների վրա: Արդյունքում ամբողջությամբ տեսանելի չէ, թե գիտահետազոտական գործունեությունը որքանով է նպաստում ուսանողների հետազոտական, վերլուծական և գործնական կարողությունների զարգացմանը, կրթական ծրագրերի արդիականացմանը և ուսումնառության վերջնարդյունքների բարելավմանը:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանում գիտահետազոտական գործունեությունը դեռևս հիմնականում պայմանավորված է արտաքին ֆինանսավորման և առանձին ծրագրային նախաձեռնությունների շրջանակներով, մինչդեռ ամբողջությամբ հստակ ձևավորված չեն համալսարանի երկարաժամկետ գիտական առաջնահերթությունները, կիրառական ազդեցության գնահատման մեխանիզմները և գիտահետազոտական գործունեության կապը Հայաստանի Հանրապետության ագրոպարենային և տնտեսական զարգացման կարիքների հետ, ինչպես նաև բացակայում են ներքին գիտական ծրագրերի և արդյունքահեն կառավարման կայուն մեխանիզմները, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն **չի բավարարում** չափանիշ 6-ի պահանջները:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 6-ի պահանջներին գնահատում է **անբավարար:**

VII. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԸ

Չափանիշ: ՄՈՒՀ-ն ունի անհրաժեշտ ռեսուրսներ՝ ուսումնական միջավայրի ստեղծման և սահմանված առաքելության ու նպատակների արդյունավետ իրականացման համար:

Փաստեր

ա. ՄՈՒՀ-ում առկա է մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի իրականացման համար անհրաժեշտ ուսումնական միջավայր:

Վերջին տարիներին ռեսուրսային բազայի արդիականացումը եղել է համալսարանի զարգացման առաջնահերթ ուղղություններից մեկը: Փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ համալսարանում իրականացվել են ենթակառուցվածքային և ռեսուրսային միջավայրի զարգացման լայնածավալ աշխատանքներ, որոնք ուղղված են եղել կրթական, գիտահետազոտական և կիրառական ուսուցման պայմանների բարելավմանը, նոր տեխնոլոգիաների ներդրմանը և ագրոպարենային ոլորտի արդիական պահանջներին համապատասխան միջավայրի ձևավորմանը: Համալսարանի կողմից ներկայացված տվյալների համաձայն՝ 2018–2026 թվականների ընթացքում ստեղծվել են ավելի քան 60 նոր ենթակառուցվածքներ, ուսումնական լաբորատորիաներ և ռեսուրսային հարթակներ:

Ռեսուրսների արդիականացման գործընթացում էական դեր են ունեցել միջազգային ծրագրերը, դրամաշնորհային ֆինանսավորումները և բարերարների աջակցությունը: Համալսարանի ներկայացմամբ՝ միայն նվիրատվությունների և ենթակառուցվածքների վերազինման շրջանակում ներգրավվել է շուրջ 400 մլն դրամից ավելի աջակցություն: Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ համալսարանը վերջին տարիներին ակտիվորեն ներգրավված է եղել միջազգային դրամաշնորհային ծրագրերում, որոնց շրջանակում իրականացվել են ենթակառուցվածքային, տեխնոլոգիական և կրթական միջավայրի զարգացման բազմաթիվ նախաձեռնություններ:

Ուսումնափորձնական տնտեսությունների զարգացման ուղղությամբ իրականացվել են մի շարք ծրագրեր: «Ոսկեհատ» ուսումնափորձնական տնտեսությունում կառուցվել են ջրավազան և ոռոգման համակարգ, ներդրվել են հակակարկտային ցանցեր, ստեղծվել է 1,5 հա ինտենսիվ այգի, ինչպես նաև տնտեսությունը համալրվել է ժամանակակից գյուղատնտեսական տեխնիկայով: «Բալահովիտ» ուսումնափորձնական տնտեսությունում ստեղծվել է Կաթնամթերքի վարպետաց դպրոց, վերանորոգվել են կենդանաբուծական տարածքներ, ստեղծվել է խելացի անասնաշենք և վերակառուցվել կերի ու կենսաբանական պարարտանյութերի արտադրամաս: «Ակունք» օրգանական ուսումնափորձնական տնտեսությունը ստացել է օրգանական տնտեսության հավաստագիր և համալրվել օրգանական ջերմատնով, կաթիլային ոռոգման համակարգով և ջրավազանով:

Համալսարանի մասնաշենքերում և մասնաճյուղերում ստեղծվել և վերազինվել են բազմաթիվ նոր ուսումնական և հետազոտական կենտրոններ: Մասնավորապես՝ կառուցվել է «խելացի» ջերմատուն, ստեղծվել են օրգանական գյուղատնտեսության և սննդամթերքի որակի հսկման լաբորատորիաներ ժամանակակից սարքավորումներով, վերանորոգվել են ընդհանուր քիմիայի լաբորատորիաները, ստեղծվել է գնահատման և թեստավորման կենտրոն: Ներդրումներ են կատարվել նաև սիմուլյացիոն և կիրառական ուսուցման զարգացման ուղղությամբ: Հիմնվել է Անասնաբուծական կրթագիտական գերազանցության կենտրոնը, որը համալրվել է սիմուլյացիոն մուլյաժներով և կլինիկական սարքավորումներով: Ստեղծվել են նաև Ջրային և հողային ռեսուրսների կառավարման հետազոտական կենտրոնը, հացի և հրուշակեղենի ուսումնական լաբորատորիան, ագրոդրոնների լաբորատորիան, ինչպես նաև գարեջրագործության և թորման ուսումնափորձարարական լաբորատորիան:

ՄՈՒՀ-ում ստեղծվել են նաև Գիտելիքի նորարարական հաբ, Ուսանողների հաջողության կենտրոն, Կենսատեխնոլոգիաների ինկուբատոր, Ճշգրիտ գյուղատնտեսության կենտրոն, EMI կենտրոն և մի շարք այլ ռեսուրսային հարթակներ, որոնք ուղղված են տեխնոլոգիական, թվային և գործնական կարողությունների զարգացմանը: Անհրաժեշտ է նշել, որ ռեսուրսային բարելավումներ իրականացվել են ոչ միայն մայր բուհում, այլև մասնաճյուղերում և քոլեջներում, որտեղ ստեղծվել են սննդի արտադրության, հողի անալիզի, կաթի վերամշակման, խելացի գյուղատնտեսության և ջերմատնային տնտեսությունների լաբորատորիաներ:

Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ լաբորատոր և տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքների ընդլայնմանը զուգահեռ համալսարանը ոչ բոլոր ուղղություններով է կարողացել ապահովել դրանց արդյունավետ շահագործման համար անհրաժեշտ մասնագիտացված մարդկային ռեսուրսները: Արդյունքում առանձին դեպքերում ստեղծված ռեսուրսների ներուժը ամբողջությամբ դեռևս չի կիրառվում կրթական և գիտահետազոտական գործընթացներում:

Համալսարանի տարածքային ռեսուրսների կառավարման վրա վերջին տարիներին ազդեցություն են ունեցել ուսանողների թվաքանակի փոփոխությունները: Ուսանողների թվի նվազման պայմաններում համալսարանի առանձին տարածքներ տրամադրվել են այլ բուհերի օգտագործմանը: Մասնավորապես՝ 2022–2023 թվականներին համալսարանի երկրորդ մասնաշենքի մի հատված տրամադրվել է Հայաստանի ազգային ճարտարապետության և շինարարության համալսարանին, իսկ հետագայում նույն

մասնաշենքի տարածքների մի մասը տրամադրվել է նաև Հայաստանում ֆրանսիական համալսարանին: ՀԱԱՀ գրադարանի գրապահոցի մի մասը տեղափոխվել է ՀՀ կառավարության որոշմամբ համալսարանին տրամադրված տարածք, որը նախկինում օգտագործվել էր Հայաստանի ազգային պոլիտեխնիկական համալսարանի կողմից¹⁵:

Մինևույն ժամանակ անհրաժեշտ է նշել, որ վերջին տարիներին համալսարանը ակտիվ աշխատանքներ է իրականացրել գրադարանային ռեսուրսների թվայնացման ուղղությամբ: Համալսարանի ներկայացմամբ՝ թվայնացվել և հասանելի են դարձել ավելի քան 4000 էլեկտրոնային նյութեր՝ ներառյալ գիտական հոդվածներ, մեթոդական ցուցումներ, ատենախոսությունների սեղմագրեր, գրքեր և մասնագիտական այլ ռեսուրսներ, որից օգտվում են ինչպես բուհի ուսանողները, այնպես էլ ՀՀ-ի այլ միջին մասնագիտական ոլորտային ուսումնական հաստատություններ:

բ. ՄՈՒՀ-ը, իր առաքելությունն ու նպատակներն իրականացնելու համար, հատկացնում է համապատասխան ֆինանսական ռեսուրսներ՝ անհրաժեշտ միջոցներով և սարքավորումներով ապահովելու ու գործարկելու համար:

Ինչպես նախորդ, այնպես էլ այս հավատարմագրման գործընթացի ընթացքում համալսարանի ֆինանսական մուտքերի հիմնական մասը շարունակում է ձևավորվել ուսանողական վարձավճարներից և պետական ֆինանսավորումից: 2023–2025 թվականներին ֆինանսական մուտքերի շուրջ 43–47%-ը կազմել են ուսանողների վարձավճարները, իսկ 21–24%-ը՝ պետպատվերով ուսանողների ուսման փոխհատուցման միջոցները: Պետական բյուջեից ստացվող ընդհանուր ֆինանսավորումը կազմել է համալսարանի մուտքերի շուրջ 36–47%-ը:

Միաժամանակ համալսարանը վերջին տարիներին ակտիվորեն ներգրավված է եղել միջազգային ծրագրերում և դրամաշնորհային նախաձեռնություններում: 2022 թվականին միջազգային ծրագրերից և դրամաշնորհներից ստացված միջոցները կազմել են ընդհանուր մուտքերի շուրջ 14.2%-ը և հիմնականում ուղղվել են ռեսուրսային բազայի, լաբորատորիաների և տեխնոլոգիական միջավայրի զարգացմանը: Հետագա տարիներին միջազգային և դրամաշնորհային միջոցների մասնաբաժինը նվազել է:

Ֆինանսական հոսքերի ուսումնասիրությունը ցույց տվեց, որ 2024 թվականին համալսարանի ընդհանուր մուտքերը շուրջ 18%-ով նվազել են 2023 թվականի համեմատ, իսկ 2025 թվականին արձանագրվել է շուրջ 17% աճ՝ լրացուցիչ պետական հատկացումների հաշվին: Ծախսերի կառուցվածքում գերակշռել են աշխատավարձային և դրանց հավասարեցված ծախսերը, որոնք կազմել են ընդհանուր ծախսերի շուրջ 72–77%-ը: Ապրանքանյութական պաշարների և սարքավորումների ձեռքբերման ծախսերը կազմել են շուրջ 5–12%, իսկ կապիտալ և ենթակառուցվածքային զարգացման ծախսերը տարբեր տարիներին չեն գերազանցել 1%-ը:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ համալսարանը վերջին տարիներին փորձել է դիվերսիֆիկացնել ֆինանսավորման աղբյուրները և ներդնել ոչ ավանդական ֆինանսավորման մոտեցումներ, այդ թվում՝ միջազգային ծրագրերի և այլընտրանքային ֆինանսավորման մեխանիզմների միջոցով: Ընդհանուր առմամբ

¹⁵ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

համալսարանը կարողանում է ապահովել իր ընթացիկ գործունեության ֆինանսական շարունակականությունը:

գ. ՄՈՒՀ-ում գործում է մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի նպատակների իրականացումն ու շարունակականությունն ապահովող և երաշխավորող ֆինանսական միջոցների բաշխման քաղաքականություն:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանում մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի ֆինանսավորումը իրականացվում է հիմնականում կենտրոնացված բյուջետավորման շրջանակում, իսկ կրթական ծրագրերի նպատակների իրականացումն ու շարունակականությունն ապահովող առանձին ֆինանսական բաշխման քաղաքականություն առկա չէ: Կրթական ծրագրերը համալսարանի ֆինանսական փաստաթղթերում առանձին բյուջետային միավորներով չեն ներկայացվում, և ֆինանսական միջոցների բաշխումը հիմնականում իրականացվում է ընթացիկ գործունեության, պարտադիր ծախսերի և մարդկային ռեսուրսների պահպանման տրամաբանությամբ:

Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանը փորձում է գնահատել առանձին կրթական ծրագրերի իրականացման ֆինանսական ծախսերը և դրանց ռեսուրսատարությունը: 2023 թվականին ԱՄՆ ՄԶԳ «Հայաստանում աշխատուժի զարգացման ծրագրի» շրջանակում համալսարանում իրականացվել է «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» կրթական ծրագրի պիլոտային ինքնարժեքի գնահատում: Հաշվարկների համաձայն՝ ծրագրի լաբորատոր պարապմունքների իրականացման համար տարեկան հումքային և նյութական ծախսերը 20 ուսանողի հաշվարկով կազմել են շուրջ 613 հազար դրամ, իսկ կրթական ծրագրի ընդհանուր ինքնարժեքը՝ մեկ ուսանողի հաշվով շուրջ 792.7 հազար դրամ:

Միաժամանակ անհրաժեշտ է նշել, որ հաշվարկներն իրականացվել են մինչև DEMO լաբորատորիայի ստեղծումը և շահագործումը, ուստի դրանցում ներառված չեն եղել նոր լաբորատորիայի սարքավորումների մաշվածության, շահագործման, էներգառեսուրսների և լրացուցիչ նյութատեխնիկական ծախսերը: Համալսարանի ներկայացմամբ՝ նշված բաղադրիչների ներառումը կարող է ավելացնել կրթական ծրագրի իրականացման ծախսերը շուրջ 15%-ով: Ներկայացված հաշվարկները ցույց են տալիս՝ գործնական և լաբորատոր բաղադրիչ ունեցող կրթական ծրագրերի իրականացումը պահանջում է զգալի ֆինանսական և նյութատեխնիկական ռեսուրսներ, և ներկայիս պայմաններում ծրագրի իրականացումը ամբողջությամբ չի ինքնածածկվում միայն ուսման վարձավճարների և փաստացի ուսանողական համակազմի հաշվին: Այդ պայմաններում համալսարանը կրթական ծրագրի շարունակականությունն ապահովում է ընդհանուր բյուջեի և այլ ֆինանսական աղբյուրների հաշվին:

դ. ՄՈՒՀ-ի ռեսուրսային բազան հնարավորություն է ընձեռում մասնագիտությունների կրթական ծրագրերի և ռազմավարական պլանի իրականացման համար, ինչը նպաստում է որակի շարունակական բարելավմանը և կայունությանը:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ վերջին տարիներին համալսարանում իրականացվել են ռեսուրսային բազայի զարգացման և արդիականացման լայնածավալ աշխատանքներ, ստեղծվել են նոր լաբորատորիաներ, տեխնոլոգիական հարթակներ և ուսումնասիրորձական միջավայրեր: Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանը ամբողջությամբ չի գնահատել, թե իրականացված ռեսուրսային բարելավումները որքանով են ազդել ուսանողների մասնագիտական կարողությունների, գործնական հմտությունների և ուսումնառության արդյունքների զարգացման վրա: Փորձագիտական խմբին չեն ներկայացվել համակարգային վերլուծություններ կամ համադրելի տվյալներ, որոնք հնարավորություն կտային գնահատելու, թե նոր ռեսուրսային միջավայրում սովորող ուսանողների ձեռքբերումները, գործնական կարողությունները կամ կրթական արդյունքները ինչով են տարբերվում նախորդ շրջանի ուսանողներից, ինչպես նաև՝ որքանով են իրականացված ներդրումները նպաստել կրթական ծրագրերի վերջնարդյունքների առավել արդյունավետ ապահովմանը:

ե. ՄՈՒՀ-ում առկա է տեղեկատվությունը և փաստաթղթավորման գործընթացները կառավարելու հստակ քաղաքականություն և ընթացակարգ:

ՀԱԱՀ-ում տեղեկատվության և փաստաթղթաշրջանառության կառավարման գործընթացները հիմնականում իրականացվում են թվայնացված համակարգերի միջոցով: Դեռևս նախորդ հավատարմագրման շրջանից համալսարանում ներդրված է Mulberry 2 էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության համակարգը շարունակում է կիրառվել ներքին փաստաթղթաշրջանառության, հանձնարարականների, կատարողական վերահսկողության և փաստաթղթերի պահպանման գործընթացների կառավարման նպատակով: Համակարգը հնարավորություն է տալիս ապահովել փաստաթղթերի շարժի ամբողջական վերահսկողությունը և էլեկտրոնային տարբերակների կենտրոնացված պահպանումը:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ ուսումնական գործընթացի կառավարման և տվյալների միասնական հավաքագրման նպատակով համալսարանում կիրառվում է ums.anau.am էլեկտրոնային կառավարման համակարգը, որի միջոցով թվայնացվում են ուսումնական գործընթացի հիմնական բաղադրիչները՝ ուսումնական պլանները, դասաբաշխումը, դասացուցակները, քննաշրջանները, հաճախումների հաշվառումը և գնահատման գործընթացները: Համակարգը հնարավորություն է տալիս ձևավորել ուսանողների, պրոֆեսորադասախոսական կազմի և ուսումնական գործընթացի վերաբերյալ միասնական տեղեկատվական բազա:

Միաժամանակ համալսարանում գործում է էլեկտրոնային ուսուցման հարթակը (elearning.anau.am), սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համակարգի հնարավորությունները դասախոսների և ուսանողների կողմից լիարժեք չեն օգտագործվում: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ ուսանողները հարթակը հիմնականում օգտագործում են ուսումնառության նյութերին հասանելիություն ստանալու նպատակով, մինչդեռ համակարգի մյուս գործառնությունները՝ հանձնարարությունների տրամադրում, գնահատման իրականացում, հետադարձ կապի

ապահովում և ուսուցման ինտերակտիվ բաղադրիչների կիրառումը, փաստացի չեն կիրառվում: ՄՈՒՀ-ն ունի նաև գրադարանային թվային համակարգ (koha.anau.am): Վերջին տարիներին համալսարանը շարունակել է զարգացնել նաև պաշտոնական կայքէջի տեղեկատվական միջավայրը: 2022 թվականից իրականացվել են կառուցվածքային և բովանդակային թարմացումներ, ստեղծվել են նոր էջեր և ավելացվել տեղեկատվական նյութեր: Համալսարանի ներկայացմամբ՝ կայքի այցելությունների քանակը 2022 թվականի 142 668-ից աճել է մինչև 199 192՝ 2024 թվականին:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ տեղեկատվական համակարգերի տեխնիկական սպասարկումը, արդիականացումը և թվային գործիքների կիրառման ուղղությամբ վերապատրաստումները համակարգվում են Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կենտրոնի կողմից:

զ. ՄՈՒՀ-ը ստեղծում է ապահով և անվտանգ միջավայր առողջապահական և անվտանգության պահպանմանն ուղղված ծառայությունների միջոցով՝ հաշվի առնելով հատուկ կարիքներ ունեցող ուսանողներին:

Համալսարանում առկա են տարիանման սխեմաներ, տեսահսկման և հակահրդեհային ազդանշանային համակարգեր, պահակակետեր, հակահրդեհային անվտանգության պատասխանատու հաստիք, ինչպես նաև քաղապաշտպանության և արտակարգ իրավիճակների կառավարման պլանային փաստաթղթեր: Ստեղծված են առաջին բուժօգնության և տարիանման օղակներ, գործում է բուժկետ՝ անհրաժեշտ դեղորայքով: Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանի ոչ բոլոր մասնաշենքերն ու ենթակառուցվածքներն են ամբողջությամբ հարմարեցված հատուկ կարիքներ ունեցող ուսանողների համար:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ վերջին տարիներին ստեղծված և արդիականացված լաբորատորիաներում հիմնականում ապահովված են անվտանգության անհրաժեշտ միջոցները, սարքավորումներից օգտվելու հրահանգները և անվտանգության կանոնների վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Սակայն խորհրդային ժամանակաշրջանից ձևավորված առանձին լաբորատորիաներում անվտանգության պայմանները և տեղեկատվական ապահովվածությունը ամբողջությամբ չեն համապատասխանում ժամանակակից պահանջներին: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ ոչ բոլոր լաբորատորիաներում են պահպանվում անվտանգության անհրաժեշտ կանոնները, առանձին փորձասարքեր ապահովված չեն համապատասխան պաշտպանիչ միջոցներով, ինչի պայմաններում որոշ դեպքերում ուսանողները խուսափում են սարքավորումներից օգտվելուց և ինքնուրույն փորձերի իրականացումից:

է. ՄՈՒՀ-ում գործում են ուսանողներին և դասավանդողներին տրամադրվող ռեսուրսների կիրառելիության, հասանելիության և արդյունավետության գնահատման մեխանիզմներ:

Համալսարանում ձևավորված են ուսանողներին և դասավանդողներին տրամադրվող ռեսուրսների և ծառայությունների կիրառելիության, հասանելիության և արդյունավետության գնահատման մի շարք մեխանիզմներ: Գնահատման գործընթացներում կիրառվում են հարցումներ, ֆոկուս խմբային քննարկումներ, խորքային

հարցազրույցներ և մշտադիտարկումներ, որոնց միջոցով ուսումնասիրվում են շահակիցների բավարարվածությունը ուսումնական միջավայրից, նյութատեխնիկական բազայից, լաբորատոր պայմաններից և օժանդակ ծառայություններից:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ իրականացվող ուսումնասիրությունները հնարավորություն են տալիս վերհանել ռեսուրսային միջավայրի հետ կապված մի շարք խնդիրներ, մասնավորապես՝ լսարանային պայմանների, ջեռուցման, համակարգչային և լաբորատոր սարքավորումների, ինչպես նաև փորձանմուշների և սպառվող նյութերի հասանելիության հետ կապված: Փորձագիտական այցից պարզ դարձա, որ ռեսուրսների առկայությունը միշտ չէ, որ ուղեկցվում է դրանց լիարժեք և շարունակական կիրառմամբ: Առանձին լաբորատորիաներում գործնական աշխատանքների իրականացումը սահմանափակվում է հումքի, սպառվող նյութերի և համապատասխան օժանդակ ռեսուրսների պակասով: Որոշ դեպքերում անհրաժեշտ նյութերը ապահովվում են դասախոսների կամ ուսանողների կողմից, ինչը հնարավորություն չի տալիս լաբորատոր աշխատանքները կազմակերպել համակարգային և կանոնավոր ձևով:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ մագիստրոսական կրթական ծրագրերում լաբորատոր ռեսուրսների կիրառելիությունը նույնպես սահմանափակ է՝ պայմանավորված ուսումնական գործընթացի կազմակերպման առանձնահատկություններով: Մասնավորապես, ուշ ժամերին կազմակերպվող դասերի պայմաններում առանձին լաբորատորիաներ ամբողջությամբ չեն գործում, ինչն ազդում է գործնական բաղադրիչների իրականացման վրա:

Միաժամանակ շահակիցների տարբեր խմբերի գնահատականները ռեսուրսների արդյունավետության վերաբերյալ ամբողջությամբ համընկնող չեն: Ուսանողները հիմնականում դրական են գնահատում իրենց հասանելի հնարավորությունները, մինչդեռ դասախոսական կազմի շրջանում արձանագրվում են մտահոգություններ՝ կապված առանձին կրթական գործընթացների ամբողջական իրականացման համար անհրաժեշտ ռեսուրսների, նյութերի և տեխնիկական պայմանների բավարարության հետ: Անհրաժեշտ է նշել, որ ռեսուրսների գնահատման գործող մեխանիզմները թույլ են տալիս արձանագրել խնդիրներ, սակայն լիարժեք տեսանելի չէ գնահատումների արդյունքների և դրանց հիման վրա իրականացվող բարելավումների միջև կապը կրթական գործընթացների կարիքների համատեքստում¹⁶:

Դատողություն: Փորձագիտական խմբի գնահատմամբ համալսարանը վերջին տարիներին իրականացրել է ռեսուրսային միջավայրի արդիականացման և զարգացման լայնածավալ աշխատանքներ, որոնք ընդլայնել են կրթական, գիտահետազոտական և կիրառական ուսուցման հնարավորությունները, ինչպես նաև նպաստել ագրոպարենային ոլորտի արդիական պահանջներին համապատասխան տեխնոլոգիական միջավայրի ձևավորմանը: Հատկանշական է, որ համալսարանը կարողացել է ակտիվորեն ներգրավել արտաքին ֆինանսական և ծրագրային ռեսուրսներ՝ ուղղելով դրանք լաբորատոր, ուսումնասիրական և տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքների զարգացմանը:

¹⁶ Նախադասությունը խմբագրվել է բուհի դիտարկումների հիման վրա:

Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ռեսուրսային բազայի ընդլայնումը ոչ բոլոր դեպքերում է ուղեկցվել դրանց լիարժեք և շարունակական շահագործման համար անհրաժեշտ կառավարման, մարդկային և գործառնական մեխանիզմների ձևավորմամբ: Առանձին լաբորատոր և տեխնոլոգիական միջավայրերում առկա են սպառվող նյութերի, հումքի, անվտանգության պայմանների և մասնագիտացված կադրային ապահովման հետ կապված սահմանափակումներ, ինչի հետևանքով ստեղծված ենթակառուցվածքների ներուժը ամբողջությամբ չի կիրառվում կրթական գործընթացներում: Արդյունքում գործնական և լաբորատոր աշխատանքների կազմակերպումը որոշ դեպքերում չի կրում շարունակական բնույթ, ինչը սահմանափակում է ուսանողների գործնական հմտությունների լիարժեք ձևավորումը:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է նաև, որ համալսարանը հիմնականում կարողանում է ապահովել իր ընթացիկ գործունեության ֆինանսական շարունակականությունը, սակայն ֆինանսական համակարգը շարունակում է զգալիորեն կախված մնալ ուսանողական վարձավճարներից, պետական ֆինանսավորումից և արտաքին ծրագրային միջոցներից: Միաժամանակ կրթական ծրագրերի ֆինանսավորման և ռեսուրսների բաշխման գործընթացները հիմնականում իրականացվում են ընթացիկ կարիքների ապահովման տրամաբանությամբ, իսկ առանձին կրթական ծրագրերի ռեսուրսատարության, արդյունավետության և արդյունքայնության գնահատման մեխանիզմները դեռևս ամբողջությամբ համակարգված բնույթ չեն կրում:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին նաև, որ համալսարանում ներդրված թվային կառավարման և փաստաթղթաշրջանառության համակարգերը նպաստում են վարչական և ուսումնական գործընթացների կազմակերպման արդյունավետությանը, սակայն էլեկտրոնային ուսուցման հարթակների հնարավորությունները ամբողջությամբ չեն ինտեգրվել ուսումնական գործընթացին և հիմնականում կիրառվում են ուսումնառության նյութերի փոխանակման մակարդակում:

Փորձագիտական խումբը արձանագրում է, որ համալսարանում իրականացվում են ռեսուրսների գնահատման և շահակիցների բավարարվածության ուսումնասիրություններ, սակայն ռեսուրսային ներդրումների ազդեցության գնահատումը կրթական արդյունքների, գործնական կարողությունների և ուսանողների մասնագիտական պատրաստվածության տեսանկյունից դեռևս համակարգային կերպով չի իրականացվում: Այս համատեքստում համալսարանի համար կարևոր է ռեսուրսների արդյունավետության գնահատումը առավել հետևողականորեն կապել ուսանողների ուսումնառության վերջնարդյունքների և մասնագիտական կարողությունների ձևավորման հետ՝ գնահատելով ոչ միայն ստեղծված ենթակառուցվածքների և սարքավորումների առկայությունը, այլ նաև դրանց ազդեցությունը կրթության որակի և ուսումնառության արդյունքների վրա:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանը վերջին տարիներին իրականացրել է ռեսուրսային միջավայրի արդիականացման, տեխնոլոգիական և լաբորատոր բազայի զարգացման, թվային կառավարման համակարգերի ներդրման և ուսումնափորձնական ենթակառուցվածքների ընդլայնման

ուղղությամբ համակարգային աշխատանքներ, ինչպես նաև կարողացել է ներգրավել արտաքին ֆինանսական և ծրագրային ռեսուրսներ կրթական և գիտահետազոտական միջավայրի զարգացման նպատակով, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն հիմնականում **բավարարում է** չափանիշ 7-ի պահանջները:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 7-ի պահանջներին գնահատում է **բավարար**:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Չափանիշ: ՄՈՒՀ-ն իր տրամադրած կրթության, իրականացրած հետազոտության և օգտագործած ռեսուրսների համար հաշվետու է պետությանը և հասարակությանը:

Փաստեր

ա. ՄՈՒՀ-ն ունի հաշվետվողականության սահմանված կարգ:

ՀԱԱՀ-ում գործում է հաշվետվողականության հետևյալ կառուցվածքը: Ներքին հաշվետվողականությունը կազմակերպված է կառավարման մակարդակներին համապատասխան. ռեկտորը հաշվետվություն է ներկայացնում հոգաբարձուների խորհրդին, իսկ ստորաբաժանումները՝ ֆակուլտետների և գիտական խորհուրդներին: Ինչ վերաբերում է արտաքին հաշվետվողականությանը, ապա համալսարանը ֆինանսական հաշվետվություն է ներկայացնում լիազոր մարմինին:

ՄՈՒՀ-ում շահակիցների առջև հաշվետվողականության ապահովման նպատակով գործում է 2015 թ. հաստատված ընթացակարգ, որով սահմանվում են արտաքին և ներքին շահակիցները, ինչպես նաև հաշվետվությունների ձևերը: Խորհուրդների համար սահմանված են արձանագրությունները, իսկ ստորաբաժանումների և ռեկտորի համար՝ կիսամյակային և/կամ տարեկան հաշվետվությունները: Փաստաթղթով կարևորվում է հաշվետվությունների հրապարակայնությունը, իսկ ստորաբաժանումների և ռեկտորի պարագայում՝ նաև դրանց գնահատումը ՀՆԻ-ի կողմից: Ընթացակարգում շեշտադրվում է նաև հաշվետվությունների վերլուծական լինելու կարևորությունը: Փորձագիտական խումբը նշում է, որ այս հարցը բարձրացվել է նաև նախորդ հավատարմագրման ընթացքում, երբ բուհին տրամադրվել է խորհրդատվություն հաշվետվությունները դարձնել վերլուծական և կապակցել ռազմավարական նպատակների իրականացման արդյունքների հետ, սակայն հաշվետվությունները դեռևս վերլուծական չեն և կապակցված չեն ռազմավարական նպատակների իրականացման արդյունքների հետ:

Փորձագիտական խմբի կողմից հաշվետվությունների ուսումնասիրությունից պարզ դարձավ, որ մասնաճյուղերի Վանաձորի (2022–2024 թթ. պլաններ և հաշվետվություններ), Միսիանի (4 տարի) և Շիրակի (5 տարի) մասնաճյուղերի ներկայացված փաստաթղթերը կրում են հիմնականում նկարագրական բնույթ: Թեև առկա են որոշակի վիճակագրական տվյալներ ուսանողների վերաբերյալ, սակայն բացակայում է դրանց որակական

վերլուծությունը և կապակցումը սահմանված նպատակների ու ակնկալվող արդյունքների հետ: Նմանատիպ պատկեր է դիտվում նաև ամբիոնների մակարդակում: Գյուղատնտեսական մեքենաշինության, Մեխենասարքավորումների ճարտարագիտության և այլ ամբիոնների 2020–2025 թթ. հաշվետվությունները միանման են և սահմանափակվում են ուսանողների թվաքանակի, առաջադիմության և դասախոսների միջին տարիքի ներկայացմամբ՝ առանց այդ տվյալների վերլուծության և դրանց ազդեցության գնահատման ուսումնառության արդյունքների վրա: Գիտական կենտրոնների հաշվետվությունները հիմնականում համապատասխանում են Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեին ներկայացվող բազային ֆինանսավորման ձևաչափերին և չեն արտացոլում գիտական գործունեության արդյունքների ազդեցությունը բուհի ռազմավարական նպատակների իրագործման վրա:

Բուհի կառուցվածքային միավորների հաշվետվությունները նույնպես հիմնականում կրում են նկարագրական բնույթ՝ ներառելով առանձին վիճակագրական տվյալներ, սակայն առանց վերլուծության և պատճառահետևանքային կապերի բացահայտման: Մասնավորապես, Մարդկային ռեսուրսների կառավարման բաժնի հաշվետվություններում ներկայացվում են թվային տվյալներ), սակայն բացակայում է դրանց պատճառների և ազդեցության գնահատումը: Ուսումնական գործընթացի կառավարման վարչության հաշվետվություններում արձանագրված է պրակտիկաների արդյունավետության շուրջ 10% նվազում, սակայն այն չի ուղեկցվում վերլուծությամբ կամ բարելավման քայլերով: Կարիերայի զարգացման բաժնի հաշվետվությունները ևս սահմանափակվում են միջոցառումների քանակական ներկայացմամբ (օր.՝ 2023 թ.՝ 8 վերապատրաստում, 45 մասնակից), առանց դրանց արդյունքների գնահատման:

բ. ՄՈՒՀ-ն ապահովում է ընթացակարգերի, գործընթացների թափանցիկությունը և հասանելիությունը հասարակությանը:

ՀԱԱՀ-ն իր գործընթացների վերաբերյալ հասանելիություն և հրապարակայնություն ապահովելու նպատակով կիրառում է պաշտոնական կայքէջը: Կայքում հասանելի են հիմնական գործընթացների վերաբերյալ տվյալներ, որոնք արտացոլված են համալսարանի տարեկան հաշվետվություններում, հրապարակված են կրթական ծրագրերը, կառավարման մարմինների որոշումները, ինչպես նաև ներքին ընթացակարգերն ու կանոնակարգերը:

Կայքը հասանելի է երեք լեզուներով՝ հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն, սակայն օտար լեզուներով ներկայացվում է հիմնականում ընդհանուր բնույթի տեղեկատվություն, մասնավորապես՝ ստորաբաժանումների վերաբերյալ համառոտ տվյալներ: Հիմնական բովանդակությունը և փաստաթղթերը հասանելի են միայն հայերենով: Հանդիպումների ընթացքում պարզ դարձավ, որ օտար լեզուներով տեղեկատվության սահմանափակ ներկայացումը պայմանավորված է մարդկային ռեսուրսների պակասով: ՄՈՒՀ-ը թարգմանում է հիմնականում այն նյութերը, որոնք դիտարկում է որպես հետաքրքիր միջազգային հանրության համար, մինչդեռ ընթացիկ և ամենօրյա գործընթացները օտար լեզուներով չեն լուսաբանվում:

Կայքում հասանելի են նաև թվայնացված կառավարման համակարգերի (գրադարան, e-learning) մուտքի հղումները: Էլեկտրոնային մասնագիտական գրադարանը հասանելի է ոչ միայն համալսարանի ներքին շահակիցներին, այլև ագրարային ոլորտի այլ մասնագիտական կրթական հաստատություններին՝ ընդլայնելով ոլորտային տեղեկատվական ռեսուրսների հասանելիությունը:

Հասարակության հետ կապերի բաժինը պատասխանատու է պաշտոնական կայքէջում նորությունների թարմացման, հանրության հետ հետադարձ կապի ապահովման համար, ՀԱԱՀ-ի «Հասուն Հասկ» էլեկտրոնային պաշտոնաթերթի պատրաստման ու հրապարակման, ինչպես նաև համալսարանի կրթական ծրագրերի, գիտական կենտրոնների գործունեության արդյունքների վերաբերյալ տեղեկատվան բնույթի նյութեր պատրաստելու և շրջանառելու համար: «Հասուն Հասկ» էլեկտրոնային պաշտոնաթերթի հրապարակումները կայքում ավարտվում են 2019 թ.-ին, սակայն առկա է *Facebook*-յան էջ:

Համալսարանի գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվության տարածումն իրականացվում է նաև սոցիալական ցանցերի միջոցով: [Facebook](#) հարթակում համալսարանը ցուցաբերում է բարձր ակտիվություն (մոտ 25,000 հետևորդ), ինչը ապահովում է տեղեկատվության լայն հասանելիություն: Միաժամանակ այլ հարթակներում ակտիվությունը սահմանափակ է. [Instagram](#)-ում վերջին հրապարակումները կատարվել են 2025 թ. հոկտեմբերին (105 հրապարակում, 1,364 հետևորդ), [Linkedin](#)-ում առկա են ընդամենը 4 հետևորդ և հրապարակումներ չկան, [Youtube](#)-ում հրապարակումները անկանոն են, իսկ [Flickr](#)-ում վերջին հրապարակումը կատարվել է 2019 թ.:

գ. ՄՈՒՀ-ում գործում են հասարակության հետ կապերի ձևավորմանը նպաստող հետադարձ կապի կայուն մեխանիզմներ:

Բուհի պաշտոնական կայքը և սոցիալական էջերն ապահովված են հետադարձ կապի գործուն հնարավորություններով: Ըստ ինքնավերլուծության տվյալների՝ կայքի միջոցով իրականացվում է կարծիքների, առաջարկությունների և արձագանքների համակարգված հավաքագրում: Ստացված տեղեկատվությունը փոխանցվում է համապատասխան ստորաբաժանումներին՝ ուսումնասիրության և հետագա արձագանքման նպատակով: Որպես հետադարձ կապի ակտիվ և հանրությանը հասանելի համակարգեր են ծառայում նաև ստորաբաժանումների սոցիալական էջերը:

Փորձագիտական ուսումնասիրություններից և այցից պարզվեց, որ ուսումնասիրություններ և վերլուծություններ չեն իրականացվում, թե հասարակությունը ինչ հարցերով է հիմնականում դիմում, նաև՝ թե ինչպիսի արձագանքներ և պահանջներ կան պաշտոնական կայքում և սոցիալական ցանցերում հրապարակումների նկատմամբ: Սակայն ուղղակի հետևում են հավանումների քանակին ու առկայության դեպքում՝ մեկնաբանություններին:

Հասարակության հետ կապերի ամրապնդման շրջանակներում ՄՈՒՀ-ն իրականացնում է պարբերական այցելություններ դպրոցներ և քոլեջներ: Հատկանշական է նաև գործատուների հետ հետադարձ կապի հետևողական պահպանումը՝ կարևորելով

նրանց ներգրավվածությունը ոչ միայն դասավանդման գործընթացում, այլև լավ փորձի, աշխատատեղերի և մասնագիտությունների նկատմամբ պահանջների ներկայացումը:

դ. ՄՈՒՀ-ում գործում են հասարակությանը գիտելիքների (արժեքների) փոխանցման մեխանիզմներ:

ՀԱԱՀ-ն իրականացնում է գիտելիքի և արժեքների փոխանցում հասարակությանը՝ պետական ու մասնավոր հատվածներին տրամադրելով խորհրդատվություն և փորձաքննություն՝ հանդես գալով որպես մասնագիտական կենտրոն և կիրառելով գիտական ներուժը:

Համալսարանն իրականացնում է կարճաժամկետ դասընթացներ, սեմինարներ և վերապատրաստումներ՝ ուղղված ոլորտային մասնագետների ու պետական ծառայողների հմտությունների կատարելագործմանը: Ծրագրերին մասնակցել է ավելի քան 3200 շահառու (ֆերմերներ, մարզաբնակ երիտասարդներ), ընդ որում մասնակցությունը նպաստել է թե՛ նոր աշխատանք գտնելուն, թե՛ աշխատանքային պայմանների բարելավմանը: Փորձագիտական այցից պարզվեց, որ կարճաժամկետ դասընթացներ կազմակերպելիս համալսարանն առաջնորդվում է գործատուների և հասարակության կարիքներով:

ՀԱԱՀ-ն իրականացնում է գիտահանրամատչելի միջոցառումներ և մեդիա նախագծեր (ցուցահանդեսներ, փառատոներ, հեռուստառադիոհաղորդումներ, բաց դասախոսություններ), որոնց նպատակն է հանրայնացնել գիտությունը, ձևավորել գիտելիքահեն մտածողություն և խթանել երիտասարդների հետաքրքրությունը հետազոտական ոլորտի հանդեպ:

Համալսարանում գործում են՝ ագրոտեխնոլոգիական և կենսատեխնոլոգիական ինկուբատորներ, իննովացիոն հաբեր՝ գործող ինչպես Երևանում, այնպես էլ մարզերում, ուսանողների հաջողության կենտրոն, որտեղ ուսանողները և հետազոտողները հնարավորություն ունեն զարգացնելու և իրագործելու սեփական գաղափարները: Այս կառույցների հիմնական առաքելությունն է աջակցել նորարարական գաղափարների ձևավորմանը, գիտական հետազոտությունների արդյունքների առևտրայնացմանը և երիտասարդների ձեռնարկատիրական կարողությունների զարգացմանը: ՀԱԱՀ «Ագրիթեք» ինկուբատոր-աքսելերատորի գործունեության 4 շրջափուլերի ընթացքում ավելի քան 350 դիմորդներից ընտրվել են 60-ից ավելի մասնակից թիմեր 10 երկրներից, որոնք ստացել են շուրջ 600 ժամ մասնագիտական դասընթացներ և մենթորություն: Ծրագրի արդյունքում առավել խոստումնալից ստարտափներին (օրինակ՝ *Agrosoko*, *Revalcon*, *Parsl.ai*) տրամադրվել է ֆինանսավորում՝ նպաստելով գյուղատնտեսության թվայնացմանն ու նորարարական լուծումների ներդրմանը:

Դատադրություն: Փորձագիտական խումբը դրական է համարում, որ համալսարանն ունի հաշվետվողականության հստակ կառուցվածք և սահմանված ընթացակարգեր, որոնք ընդգրկում են կառավարման բոլոր մակարդակները: Սակայն, մտահոգիչ է, որ չնայած նախորդ հավատարմագրման խորհրդատվություններին, հաշվետվությունները դեռևս կրում են նկարագրական և վիճակագրական բնույթ: Հաշվետվողականության գործընթացներում առավել վերլուծական, համադրական և արդյունքահեն մոտեցումների

կիրառումը հնարավորություն կտա համալսարանին հաշվետվությունները առավել արդյունավետ օգտագործել ռազմավարական պլանավորման, ռիսկերի գնահատման և բարելավման գործընթացներում:

Փորձագիտական խումբը կարևորում է պաշտոնական կայքէջի դերը՝ որպես տեղեկատվության հիմնական հարթակ, որտեղ հասանելի են կրթական ծրագրերն ու կառավարման մարմինների որոշումները: Դրական է նաև թվայնացված համակարգերի բաց լինելը այլ հաստատությունների համար: Այդուհանդերձ, օտար լեզուներով տեղեկատվության սահմանափակ հասանելիությունը նվազեցնում է համալսարանի միջազգային հաղորդակցման և հանրային թափանցիկության արդյունավետությունը: Մարդկային ռեսուրսների սահմանափակությունները կարող են խոչընդոտել համալսարանի միջազգային ճանաչելիության բարձրացմանը և արտաքին շահակիցների հետ կայուն համագործակցային կապերի զարգացմանը:

Փորձագիտական խմբի համար տեսանելի է Facebook-յան հարթակում բուհի բարձր ակտիվությունը և հետևորդների մեծ քանակը, ինչը տեղեկատվության տարածման արդյունավետ միջոց է: Դրական է նաև հետադարձ կապի տարբեր խողովակների առկայությունը: Սակայն, համակարգված վերլուծությունների բացակայությունը՝ թե ինչ հարցերով կամ պահանջներով է հասարակությունը դիմում բուհին, փաստում է, որ հետադարձ կապը դեռևս չի ծառայում որպես զարգացման գործիք: Մոցիալական այլ հարթակներում (Instagram, Youtube, Linkedin) անկանոն ակտիվությունը կարող են հանգեցնել շահակիցների տարբեր խմբերի հետ կապի թուլացմանը:

Փորձագիտական խումբը բարձր է գնահատում ՀԱԱՀ-ի գործունեությունը որպես մասնագիտական խորհրդատվական կենտրոն, հատկապես կարճաժամկետ դասընթացների և վերապատրաստումների միջոցով: Ինկուբատորների և իննովացիոն հաբերի առկայությունը, ինչպես նաև ստարտափների ֆինանսավորման հաջողված փորձը վկայում են բուհի կողմից գիտելիքի առևտրայնացման և գյուղատնտեսության թվայնացմանն ուղղված իրական քայլերի մասին: Սա ոչ միայն բարձրացնում է բուհի հանրային հեղինակությունը, այլև ստեղծում է կայուն նախադրյալներ գիտության և արտադրության կապի ամրապնդման համար, ինչը կարևոր է երկրի ագրարային ոլորտի զարգացման համար:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանն ունի հաշվետվողականության հստակ կառուցվածք, ապահովում է հիմնական գործընթացների թափանցիկությունը պաշտոնական կայքի և սոցիալական ցանցերի միջոցով, իրականացնում է գիտելիքի և արժեքների լայնածավալ փոխանցում հասարակությանը՝ հատկապես նորարարական ինկուբատորների և խորհրդատվական դասընթացների միջոցով, ինչպես նաև քայլեր է ձեռնարկում շահակիցների հետ հետադարձ կապի ապահովման ուղղությամբ՝ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն **բավարարում է** չափանիշ 8-ի պահանջներին:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 8-ի պահանջներին գնահատում է **բավարար**:

IX. ԱՐՏԱՔԻՆ ԿԱՊԵՐԸ ԵՎ ՄԻՋԱԳԱՅՆԱՑՈՒՄԸ

Չափանիշ: Արտաքին կապերի միջոցով ՄՈՒՀ-ը խրախուսում է փորձի փոխանակումը և զարգացումը՝ նպաստելով հաստատության միջազգայնացմանը:

Փաստեր

ա. Փորձի փոխանակմանը, զարգացմանը և միջազգայնացմանը նպաստող միջավայր ստեղծելու նպատակով ՄՈՒՀ-ում գործում է արտաքին կապերի հաստատումը խրախուսող քաղաքականություն ու ընթացակարգեր:

Ինչպես 2020-2024 թթ Ռազմավարական պլանում, այնպես էլ ներկայիս Ռազմավարական ծրագրի նախագծում համալսարանի միջազգայնացումը շեշտադրված է որպես հիմնական առաջնային ուղղություն: Առկա է ՀԱԱՀ Արտաքին կապերի և միջազգայնացման համագործակցության քաղաքականություն 2024-2029 թթ, որտեղ ամփոփված են միջազգային համագործակցության ոլորտում հիմնական նպատակներն ու խնդիրները: Նպատակներն են՝ արտերկրում համալսարանի հեղինակության բարձրացում, համալսարանում և արտասահմանյան առաջատար բուհերում գործող ՄԿԾ-ների ներդաշնակեցում, ժամանակակից մարտահրավերներին համապատասխանող հետազոտության և կրթական ծրագրերի իրականացում, սովորողների և ՊԴ անձնակազմի շարժունության ապահովում Հայաստանից արտերկիր և հակառակը, կրթական ծրագրերի և գիտական ձեռքբերումների արտահանում, ինչպես նաև ՀԱԱՀ-ը դարձնել արտերկրից ժամանած գյուղատնտեսության ոլորտի ուսանողների ուսուցման տարածաշրջանային կենտրոն:

Փորձագիտական հանդիպումներից պարզ դարձավ, որ համալսարանը միջազգայնացումը դիտարկում է ոչ միայն որպես համագործակցության, այլև զարգացման և ռեսուրսների ներգրավման գործիք: Միաժամանակ տարիներին համալսարանը վերանայել է միջազգային համագործակցության մոտեցումները՝ միջազգային ծրագրերի քանակական աճից անցում կատարելով առավել նպատակային համագործակցությունների: Մասնավորապես՝ առաջնահերթ են դիտարկվում լաբորատոր բազայի զարգացումը, կրթական ծրագրերի բարելավումը և մասնագիտական կարողությունների զարգացումը, ինչի արդյունքում համագործակցության համար ընտրվում են հիմնականում ագրարային ոլորտի կամ համանման կրթական ծրագրեր իրականացնող բուհեր:

Միջազգային կապերի դեպարտամենտն ունի տարեկան գործողությունների պլաններ, որոնցում ներառված գործողությունները բխում են համալսարանի գործառնական պլաններից: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ պլաններում սահմանված ԳԱՑ-երը հիմնականում կրում են քանակական բնույթ և չեն արտացոլում միջազգայնացման գործընթացների ակնկալվող բովանդակային

արդյունքները: Մասնավորապես՝ որպես ցուցանիշներ սահմանվում են համագործակցության հուշագրերի, ներգնա և արտագնա շարժունությունների, ինչպես նաև միջազգային համագործակցությունների թվաքանակը՝ առանց ակնկալվող ազդեցության և արդյունքների հստակեցման:

Միաժամանակ վերջին տարիների հաշվետվություններում ներկայացվում են միջազգային գործունեության վերաբերյալ տարբեր քանակական տվյալներ, իրականացված գործողություններ, շարժունությունների ցուցանիշներ, ինչպես նաև աշխատանքի արդյունավետության և SWOT վերլուծություններ: Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ ներկայացվող արդյունքները հիմնականում կրում են քանակական և նկարագրական բնույթ, իսկ միջազգայնացման գործընթացների արդյունավետության, բովանդակային արդյունքների և համալսարանի զարգացման վրա դրանց ազդեցության համակարգային գնահատում չի իրականացվում:

բ. ՄՈՒՀ-ի արտաքին կապերի և միջազգայնացման ապահովման ենթակառուցվածքը երաշխավորում է կանոնակարգված գործընթաց:

Համալսարանում միջազգայնացման գործընթացները համակարգվում են Միջազգային կապերի դեպարտամենտի կողմից: Առկա է Արտաքին կապերի դեպարտամենտի կանոնադրություն, որը հաստատվել է 2016 թ. -ին: Առկա է Միջազգային կապերի դեպարտամենտի աշխատանքի արդյունավետության գնահատման և որակի ապահովման ընթացակարգ, հաստատված 2025 թ. -ին, որի նպատակն է մշտադիտարկման և քննարկումների միջոցով գնահատել Դեպարտամենտի գործունեության արդյունավետությունը, բացահայտել ուժեղ և թույլ կողմեր, ու բազմակողմանի վերլուծության միջոցով նպաստել Դեպարտամենտի աշխատանքի բարելավմանը՝ Համալսարանի ռազմավարական ծրագրի դրույթների համապատասխան:

Դեպարտամենտի հիմնական գործառնություններն են՝ միջազգային համագործակցությունների որոնումը, պայմանագրերի կնքումը և իրականացումը, մասնավորապես երկկողմանի շարժունության ապահովումը, ՄԿԾ-ներում միջազգային փորձի ներդրումը, լրացուցիչ ֆինանսական մուտքերի ապահովումը և ռեսուրսների ձեռքբերումը միջազգային ծրագրերի միջոցով: Դեպարտամենտը ակտիվ աշխատանքներ է իրականացնում միջազգային տարբեր ծրագրերի դիմելու, ինչպես նաև միջազգային համագործակցությունների ոլորտն ընդլայնելու հարցում: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ Միջազգային կապերի դեպարտամենտը պարբերաբար քննարկումներ է իրականացնում համալսարանի տարբեր ստորաբաժանումների հետ՝ վեր հանելու կրթական ծրագրերի, վերապատրաստումների, շարժունության և այլ զարգացման ուղղությունների հիմնական կարիքները: Այս մոտեցման շրջանակում միջազգային ծրագրերում ներգրավվել են համալսարանի բոլոր հինգ ֆակուլտետները, ինչպես նաև մարզային մասնաճյուղերը և քոլեջը: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ վերջին տարիներին համալսարանն իրականացրել է շուրջ 14 միջազգային ծրագիր, իսկ միջազգային շարժունության հիմնական գործընթացներն ապահովվել են Էրասմուս+ ծրագրերի շրջանակում: Վերջին երկու տարիներին համալսարանը կնքել և վերահաստատել է նոր միջազգային համագործակցության պայմանագրեր. 2024–2025

ուստարում Էրասմուս+ ՀԳ1 ծրագրի շրջանակում կնքվել է 13 նոր պայմանագիր, իսկ 2023–2024 ուստարում՝ 27:

գ. ՄՈՒՀ-ն արդյունավետորեն համագործակցում է տեղական և միջազգային հաստատությունների և կառույցների հետ:

Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ արտաքին համագործակցությունների ձևավորման գործընթացում համալսարանն առաջնահերթություն է տալիս միջազգային համագործակցություններին՝ դրանք դիտարկելով կրթական, գիտական և ռեսուրսային զարգացման կարևոր գործիք: Ըստ ինքնավերլուծության՝ ՀԱԱՀ-ն ունի ավելի քան 100 համագործակցության համաձայնագրեր և հուշագրեր տեղական ու արտերկրյա բուհերի և կազմակերպությունների հետ, որոնցից վերջին երեք տարիներին 22-ը կնքվել կամ վերակնքվել են՝ ընդգրկելով 11 երկիր, 18 համալսարան և 3 կազմակերպություն:

Միջազգային ծրագրերի շրջանակում իրականացվել են դասախոսների վերապատրաստումներ, լաբորատոր բազայի և նյութատեխնիկական ռեսուրսների զարգացմանն ուղղված աշխատանքներ, կրթական ծրագրերի և դասընթացների վերանայում, նոր կրթական ծրագրերի մշակում, ինչպես նաև շարժունության և միջազգային համագործակցությունների խթանում: Մասնավորապես՝ AFISHE Էրասմուս+ ՀԳ2 ծրագրի շրջանակում իրականացվել են դասախոսների վերապատրաստումներ, իսկ T-GREEN Էրասմուս+ ՀԳ2 ծրագրի արդյունքում մշակվել են երկու նոր կրթական ծրագրեր: Նույն ծրագրի շրջանակում վերանայվել են նաև առանձին դասընթացներ և ուսումնառության վերջնարդյունքներ: Ավստրիական զարգացման գործակալության, Վիեննայի Բոկու համալսարանի, ICARE հիմնադրամի և ոլորտային գործընկերների համագործակցությամբ ներդրվել է «Օրգանական գյուղատնտեսություն» մագիստրոսական կրթական ծրագիրը:

Փաստաթղթերի ուսումնասիրությունից պարզվեց, որ Էրասմուս+ ՀԳ1 ծրագրի շրջանակում արտագնա շարժունությանը 2022–2023 ուստարում մասնակցել են 87 աշխատակից և 8 ուսանող, 2023–2024 ուստարում՝ 36 աշխատակից և 8 ուսանող, իսկ 2024–2025 ուստարում՝ 52 աշխատակից և 15 ուսանող: Եղել են նաև ներգնա շարժունության դեպքեր, մասնավորապես՝ 2024–2025 ուստարում համալսարանն ունեցել է 2 ներգնա ուսանող: Միաժամանակ 2024–2025 ուստարում 16 ուսանող և 95 աշխատակից մասնակցել են միջազգային գիտաժողովների, աշխատաժողովների և վերապատրաստումների, որոնք ֆինանսավորվել են հիմնականում Էրասմուս+, DAAD, «Հորիզոն Եվրոպա», «Գլոբալ զարգացման նախաձեռնություն» և այլ ծրագրերի շրջանակում:

Միջազգային կապերի դեպարտամենտը պայմանագրերի արդյունավետության մոնիթորինգի արդյունքները ներառում է տարեկան հաշվետվություններում՝ ներկայացնելով համագործակցությունների արդյունքները և առկա խնդիրները: Սակայն վերջին երեք ուսումնական տարիների հաշվետվությունների ուսումնասիրությունից պարզվեց, որ արձանագրվող խնդիրները հիմնականում պահպանվում են նույնը և էական վերանայումների չեն ենթարկվել: Դրանք վերաբերում են օտար լեզուների իմացության մակարդակի բարձրացմանը, ֆակուլտետներում շարժունության համակարգողների նշանակմանը, դասախոսների կարողությունների զարգացմանը միջազգային ծրագրերին

դիմելու ուղղությամբ, ինչպես նաև օտար լեզուներով դասընթացների բազայի ձևավորմանը:

դ. ՄՈՒՀ-ն ապահովում է ներքին շահակիցների օտար լեզվի իմացության անհրաժեշտ մակարդակ՝ միջազգայնացման արդյունավետությունը բարձրացնելու համար:

ՀԱԱՀ-ն կարևորում է օտար լեզուների իմացությունը՝ որպես միջազգային համագործակցությունների և ծրագրերի իրականացման անհրաժեշտ նախապայման: Ըստ համալսարանի տրամադրած տվյալների՝ անգլերենին տիրապետում են գիտաշխատողների 76.7%-ը, վարչական աշխատողների 71%-ը, դասալսանողների 42%-ը և ուսումնաօժանդակ աշխատողների 21%-ը: Միաժամանակ ներկայացված չեն տվյալներ օտար լեզուների իմացության մակարդակների վերաբերյալ, ինչպես նաև համալսարանը չի կիրառել լեզվական կարողությունների գնահատման օբյեկտիվ և ստանդարտացված գործիքներ, ինչը սահմանափակում է ներկայացված տվյալների հավաստիության գնահատումը: Նույն խնդիրը վերաբերում է նաև ուսանողներին. ըստ համալսարանի տրամադրած տվյալների՝ ուսումնառության ընթացքում բոլոր ուսանողները տիրապետում են անգլերենի A2 մակարդակին, սակայն փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ նշված տվյալը ևս չունի հստակ և օբյեկտիվ գնահատման հիմք: Միաժամանակ փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ օտար լեզուների փաստացի իմացության մակարդակը դեռևս բավարար չէ համալսարանի կողմից ձևավորված միջազգային համագործակցությունների և ծրագրերի ամբողջ ներուժն արդյունավետ իրացնելու համար: Փաստաթղթերի ուսումնասիրությունից պարզվեց, որ օտար լեզուների իմացության խնդիրը Միջազգային կապերի դեպարտամենտի հաշվետվություններում արձանագրվում է առնվազն վերջին երեք տարիների ընթացքում՝ որպես միջազգայնացման հիմնական սահմանափակումներից մեկը: Մասնավորապես՝ մի շարք համագործակցությունների և շարժունության ծրագրերի շրջանակում մրցութային տեղերը մնացել են թափուր՝ ուսանողների և դասախոսների անգլերենի ոչ բավարար մակարդակի պատճառով, իսկ որոշ դեպքերում միջազգային ծրագրերին և վերապատրաստումներին բազմակի մասնակցել են նույն աշխատակիցները:

Դատողություն: Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում, որ ՀԱԱՀ-ն միջազգայնացումը դիտարկում է ոչ միայն որպես արտաքին համագործակցության ուղղություն, այլև որպես համալսարանի զարգացման ռազմավարական գործիք: Վերջին տարիներին համալսարանը միջազգային համագործակցությունների ձևավորման հարցում ցուցաբերել է առավել նպատակային մոտեցում՝ միջազգային ծրագրերը ծառայեցնելով կրթական ծրագրերի արդիականացմանը, նոր կրթական նախաձեռնությունների ներդրմանը, նյութատեխնիկական բազայի բարելավմանը: Այս մոտեցումը նպաստել է, որ միջազգայնացման գործընթացները ծառայեցնել համալսարանի ռազմավարական առաջնահերթությունների և ոլորտային կարիքների հետ: Դրական է նաև, որ միջազգային համագործակցությունների շրջանակում համալսարանը փորձել է ներգրավել ոչ միայն կենտրոնական կառույցները, այլև մարզային մասնաճյուղերը և քոլեջը՝ միջազգայնացման գործընթացները տարածելով հաստատության տարբեր մակարդակներում:

Միաժամանակ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ միջազգայնացման գործընթացների արդյունավետության բարձրացման համար անհրաժեշտ է բարելավել արդյունքահենք պլանավորման և գնահատման մեխանիզմները: Ներկայումս միջազգայնացման գնահատումը հիմնականում հիմնված է քանակական ցուցանիշների վրա, մինչդեռ միջազգային համագործակցությունների ազդեցությունը կրթական ծրագրերի որակի, դասավանդման բարելավման, հետազոտական կարողությունների զարգացման, ինչպես նաև համալսարանի մրցունակության բարձրացման վրա դեռևս ամբողջությամբ չի գնահատվում: Այս առումով համալսարանի համար կարևոր է ձևավորել առավել համակարգված գնահատման մոտեցումներ, որոնք հնարավորություն կտան ոչ միայն արձանագրել իրականացված գործունեությունը, այլև գնահատել դրա իրական ազդեցությունն ու արդյունքները: Միաժամանակ նման մոտեցումների ինստիտուցիոնալացումը հնարավորություն կտա ձևավորելու հստակ ընթացակարգեր, պահանջներ և արդյունավետության գնահատման միասնական չափանիշներ, որոնք կապահովեն գործընթացների շարունակականությունն ու կայունությունը՝ անկախ կադրային փոփոխություններից:

Փորձագիտական խումբը նաև նշում է, որ միջազգայնացման գործընթացների հետագա զարգացման հիմնական սահմանափակումներից շարունակում է մնալ օտար լեզուների կարողությունների ոչ բավարար մակարդակը: Չնայած համալսարանը գիտակցում է խնդրի կարևորությունը, առկա մեխանիզմները դեռևս չեն ապահովում միջազգային ծրագրերում շահակիցների լայն և հավասար մասնակցություն: Այս տեսանկյունից կարևոր է ձևավորել օտար լեզուների զարգացման առավել համակարգված քաղաքականություն՝ ներդնելով լեզվական կարողությունների գնահատման օբյեկտիվ գործիքներ, նպատակային վերապատրաստումներ և միջազգային ծրագրերում ներգրավվածության ընդլայնման խթանող մեխանիզմներ: Սա հնարավորություն կտա առավել արդյունավետ իրացնելու միջազգային համագործակցությունների ներուժը և միջազգայնացման գործընթացները դարձնելու համալսարանի զարգացման ավելի կայուն և ներառական բաղադրիչ:

Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանը միջազգայնացման գործընթացները դիտարկում է որպես զարգացման ռազմավարական առաջնահերթություն, ձևավորել է միջազգային համագործակցությունների ակտիվ ցանց, իրականացրել է կրթական ծրագրերի արդիականացման, մարդկային և նյութատեխնիկական ռեսուրսների զարգացմանն ուղղված մի շարք նախաձեռնություններ, ինչպես նաև ապահովել է միջազգային ծրագրերում և շարժունության գործընթացներում որոշակի ներգրավվածություն, փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն **բավարարում է** չափանիշ 9-ի պահանջները:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 9-ի պահանջներին գնահատում է **բավարար:**

X. ՈՐԱԿԻ ՆԵՐՔԻՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

Չափանիշ: ՄՈՒՀ-ն ունի որակի ապահովման ներքին համակարգ, որը նպաստում է հաստատության բոլոր գործընթացների շարունակական բարելավմանը և որակի մշակույթի ձևավորմանը:

Փաստեր

Չափորոշիչ ա. ՄՈՒՀ-ն ունի որակի ապահովման քաղաքականություն ու ընթացակարգեր:

Համալսարանի Որակի ապահովման ներքին համակարգի ձեռնարկը հաստատվել է դեռևս 2012 թվականին և մինչ օրս չի վերանայվել: Ձեռնարկում սահմանվում են որակի ապահովման համակարգը, դրա հիմնական ընթացակարգերը, համակարգում ներգրավված ստորաբաժանումների և կառույցների գործառնությունները: Փաստաթուղթն անդրադառնում է կրթական ծրագրերի հաստատման, մշտադիտարկման և պարբերական վերանայման գործընթացներին, կրթական ծրագրերի մոնիթորինգին, ուսանողների ուսումնառության գնահատման և գիտելիքների ստուգման մեխանիզմներին, դասախոսական կազմի և անձնակազմի որակի ապահովման, վերապատրաստումների, կառավարման գործընթացների, ինչպես նաև որակի գնահատման և չափման մեթոդներին ու արդյունքների հրապարակմանը: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ տարբեր տարիների ընթացքում մի շարք գործընթացներ ենթարկվել են փոփոխությունների, սակայն նշված ձեռնարկը չի վերանայվել և արդիականացվել: Միաժամանակ պատասխանատու ստորաբաժանումը գիտակցվում է փաստաթղթի արդիականացման անհրաժեշտությունը, և ներկայումս մշակման փուլում է ձեռնարկի նոր նախագիծը:

Հարկ է նաև նշել, որ որակի ապահովման համակարգը կարգավորող մի շարք այլ փաստաթղթեր (օրինակ՝ որակի ապահովման հայեցակարգը և քաղաքականությունը, ներքին ապահովման համակարգի վերանայման քաղաքականությունը, շահակիցների ներգրավվածության կարգը) մշակվել և ներդրվել են մինչև 2016 թվականը ներառյալ և դրանից հետո չեն վերանայվել: Նշված փաստաթղթերը շարունակում են կիրառվել և պահպանել իրենց գործնական նշանակությունը, քանի որ հիմնական մեխանիզմները չեն փոփոխվել: Միաժամանակ արձանագրվել է, որ դրանց կիրառման մոտեցումներն ու գործիքները ժամանակի ընթացքում փոփոխվել են: Մասնավորապես՝ վերանայվել է դասալսումների գնահատման թերթիկը, իսկ կրթական ծրագրերի մշտադիտարկման ներկայիս գործընթացները լիովին չեն համընկնում գործող փաստաթղթերում սահմանված կարգերի հետ:

ՈԳԱԿ-ն իր գործունեությունը ծավալում է տարեկան գործառնական պլանների հիման վրա: Առկա է 2023, 2024, 2025 թթ-ի համար կազմվել է գործառնական պլաններ, ընդ որում 2024 և 2025 թթ-ի համար դրանք նույնն են:

բ. որակի ներքին ապահովման գործընթացների կառավարման նպատակով ՄՈՒՀ-ը տրամադրում է մարդկային, նյութական և ֆինանսական ռեսուրսներ:

ՀԱԱՀ-ում որակի ներքին ապահովման գործընթացները համակարգվում են ՀԱԱՀ որակի գնահատման և ապահովման կենտրոնի կողմից, որի կազմում գործում են Որակի

ապահովման և Կրթական բարեփոխումների բաժինները: Յուրաքանչյուր բաժնում նախատեսված է 3 հաստիք: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ Կրթական բարեփոխումների բաժնի սոցիոլոգի հաստիքը թափուր է, ընդ որում համալսարանը տվյալ խնդիրը պայմանավորում է աշխատավարձերի ցածր լինելով և մասնագիտական կադրերի պահպանման դժվարությամբ: Կենտրոնի բաժինների աշխատակիցների գործառնությունները սահմանված են պաշտոնների անձնագրերով, իսկ առանձին ուղղություններով՝ մասնավորապես ինքնավերլուծությունների և հետազոտությունների իրականացման շրջանակում, աշխատանքները կրում են համագործակցային բնույթ:

ՈԳԱ կենտրոնն ապահովված է անհրաժեշտ աշխատանքային տարածքներով և հիմնական նյութատեխնիկական ռեսուրսներով, ինչպես նաև իր գործունեության իրականացման նպատակով օգտագործում է համալսարանի ընդհանուր ենթակառուցվածքային հնարավորությունները: Միաժամանակ փորձագիտական այցից պարզվեց, որ համալսարանում որակի ապահովման գործընթացների ֆինանսավորման վերաբերյալ առանձին պլանավորում և ծախսերի գնահատում չի իրականացվում: Որպես հիմնական ծախսեր դիտարկվում են աշխատակիցների աշխատավարձերը և ընթացիկ աշխատանքային պայմանների ապահովումը:

ՈԳԱ կենտրոնի աշխատակիցները զարգացնում են իրենց մասնագիտական կարողությունները թե՛ ՈԱԱԿ-ի կողմից կազմակերպվող վերապատրաստումներին և աշխատաժողովներին մասնակցելու, թե՛ միջազգային ծրագրերում ներգրավվելու միջոցով՝ հնարավորություն ստանալով ուսումնասիրելու արտասահմանյան բուհերի որակի ապահովման փորձն ու գործընթացները:

ՀԱԱՀ ՈւԽ-ում գործում է նաև Որակի վերահսկման և ապահովման հանձնաժողով, որի հիմնական նպատակն է աջակցել որակի ներքին ապահովման մեխանիզմների տարածմանը և կրթության որակի շարունակական բարելավմանը: Հանձնաժողովի կազմում ընդգրկված են հիմնականում ՈԱԱԿ-ի վերապատրաստումներին և փորձագիտական գործընթացներին մասնակցած ուսանողներ, վերջիններս հիմնականում աջակցել են հարցումների կազմակերպման աշխատանքներում, սակայն ներկայումս ակտիվ գործունեություն չեն ծավալում և տեսանելի արդյունքեր առկա չեն:

գ. ներքին և արտաքին շահակիցները ներգրավված են որակի ապահովման գործընթացներում:

ՄՈՒՀ-ում որակի ապահովման գործընթացներում ներքին և արտաքին շահակիցների ներգրավումն ապահովվում է տարբեր մեխանիզմներով, որոնք ներառում են հարցումներ, ֆոկուս խմբեր, մասնակցություն աշխատանքային խմբերին և խորհուրդներին, ինչպես նաև ինքնավերլուծության և ինքնագնահատման գործընթացներ: Որակի ապահովման և կառավարման գործընթացներում շահակիցների ներգրավվածության կարգում հստակեցված են ներքին և արտաքին շահակիցների (ուսանողներ, պրոֆեսորադասախոսական կազմ, շրջանավարտներ, գործատուներ) ներգրավման ձևերն ու մեխանիզմները: Արտաքին շահակիցները, մասնավորապես գործատուները, ներգրավված են համալսարանի տարբեր մասնագիտությունների

ուղղություններով ձևավորված Արդյունաբերական խորհուրդների գործունեության մեջ: Փորձագիտական այցից պարզ դարձավ, որ առանձին դեպքերում առկա են այդ խորհուրդների ակտիվ ներգրավվածության օրինակներ, երբ ավարտական աշխատանքների թեմաները ներկայացվում են խորհուրդների կողմից:

ՀԱԱՀ-ում որակի ապահովման գործընթացների շրջանակում իրականացվում են տարբեր հետազոտություններ և գնահատումներ՝ ներգրավելով ուսանողներին, դասախոսներին, գործատուներին, ասպիրանտներին, ամբիոնների վարիչներին և այլ ներքին ու արտաքին շահակիցների: Հետազոտություններն ուղղված են եղել դասավանդման որակի, կրթական ծրագրերի արդյունավետության, ուսանողների և աշխատակիցների բավարարվածության, պրակտիկաների կազմակերպման, դասախոսների մասնագիտական կարիքների և կրթական գործընթացների տարբեր բաղադրիչների ուսումնասիրմանը:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ համալսարանում ձևավորվել են տեղեկատվության հավաքագրման բազմաբնույթ մեխանիզմներ (հարցումներ, ֆոկուս խմբեր, առանձին մշտադիտարկումներ), որոնք հնարավորություն են տալիս վեր հանելու կրթական գործընթացների մի շարք խնդիրներ և զարգացման կարիքներ: Մասնավորապես՝ ուսանողների կողմից դասախոսների գնահատման արդյունքներում արձանագրվել են դասընթացների բարդության, գործնական և լաբորատոր աշխատանքների սահմանափակ լինելու, ինչպես նաև դասավանդման մեթոդների և գնահատման օբյեկտիվության վերաբերյալ խնդիրներ: Դասախոսների կարիքների վերհանման ուսումնասիրություններում ընդգծվել են գիտահետազոտական գործունեության ֆինանսավորման, նյութատեխնիկական բազայի թարմացման և վերապատրաստումների անհրաժեշտության հետ կապված հարցեր:

Սակայն փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ իրականացվող հետազոտությունները և գնահատումները ոչ բոլոր դեպքերում են իրականացվում միասնական և հստակ մեթոդաբանական հիմքով: Մի շարք փաստաթղթերում բացակայում են հետազոտությունների իրականացման ժամկետների, կիրառված մեթոդների, ընտրանքի և մասնակիցների կազմի վերաբերյալ ամբողջական նկարագրություններ:

Միաժամանակ իրականացվող հետազոտություններում վերլուծական բաղադրիչը դեռևս սահմանափակ է: Արդյունքները հիմնականում ներկայացվում են ամփոփ կամ նկարագրական ձևով՝ առանց տարբեր տարիների, կրթական ծրագրերի, շահակիցների խմբերի և ցուցանիշների համադրական ու դինամիկ վերլուծության: Առանձին դեպքերում նաև ամբողջովին չեն բացահայտվում խնդիրների պատճառահետևանքային կապերը և առաջարկվող լուծումների հիմնավորվածությունը: Օրինակ՝ «Օրգանական գյուղատնտեսություն» պիլոտային ծրագրի շրջանակում իրականացված հետազոտությունում դասախոսների և ուսանողների մոտիվացիայի պակասը պայմանավորվել է երկրի քաղաքական իրավիճակով և համավարակով, մինչդեռ որպես հիմնական լուծում առաջարկվել է շարժունության ծրագրերի ընդլայնումը՝ առանց հստակ հիմնավորման, թե առաջարկվող միջոցառումն ինչպես պետք է նպաստի արձանագրված խնդրի հաղթահարմանը:

ՈԳԱ կենտրոնի համակարգմամբ իրականացվել է նաև կրթական ծրագրերի ինքնավերլուծության և ինքնագնահատման գործընթաց՝ ըստ ծրագրային հավատարմագրման չափանիշների և չափորոշիչների: Փորձագիտական այցից պարզվեց, որ գործընթացն ամբողջական իրականացվել է միայն 5 կրթական ծրագրի համար: Ինքնավերլուծությունների արդյունքում որպես հիմնական խնդիրներ առանձնացվել են դասավանդման մեթոդների արդյունավետության, գնահատման թեստային համակարգի կիրառման, ինչպես նաև լաբորատոր աշխատանքների ոչ լիարժեք իրականացման հետ կապված հարցերը: Մասնավորապես՝ շահակիցները նշել են, որ որոշ առավել կիրառական ուղղվածություն ունեցող կրթական ծրագրերում թեստային գնահատման համակարգը լիարժեք չի ապահովում ուսանողների գործնական կարողությունների գնահատումը: Բացի այդ, արձանագրվել է, որ առկա լաբորատոր հնարավորությունները լիարժեք չեն կիրառվում անհրաժեշտ հումքի և լաբորատոր նյութերի պակասի պատճառով: Չնայած այն հանգամանքին, որ խնդիրը բացահայտվել և արձանագրվել է որակի ապահովման գործընթացների շրջանակում, դրա հաղթահարման ուղղությամբ համակարգային լուծումներ դեռևս չեն կիրառվել. համալսարանը սահմանափակումները հիմնականում պայմանավորում է գնումների գործընթացների և գործող կարգավորումների բարդությամբ, որոնք, ըստ ներկայացված պարզաբանումների, թույլ չեն տալիս ապահովել անհրաժեշտ նյութերի օպերատիվ և շարունակական ձեռքբերումը:

Միաժամանակ ՈԳԱ կենտրոնը նախաձեռնողականություն է ցուցաբերել որակի ապահովման և կրթական գործընթացների բարելավմանն ուղղված վերապատրաստումների կազմակերպման հարցում: Վերջին տարիներին իրականացվել են վերապատրաստումներ՝ կապված կրթական ծրագրերի մշակման և մշտադիտարկման, որակի ապահովման ներքին և արտաքին համակարգերի, ներքին աուդիտի, առարկայական ծրագրերի կազմման և կրեդիտների հաշվարկի հետ: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզ դարձավ, որ վերապատրաստումների ուղղությունները հիմնականում պայմանավորված են եղել համալսարանում իրականացվող գործընթացներով և դրանց շրջանակում բացահայտված խնդիրներով:

դ. որակի ներքին ապահովման համակարգը պարբերաբար վերանայվում է:

Համալսարանը 2016 թ.-ին մշակել և ներդրել է Որակի ներքին ապահովման համակարգի վերանայման քաղաքականությունը և ընթացակարգերը փաստաթուղթ, որտեղ նկարագրվում է որակի ապահովման համակարգի վերանայման գործընթացը: Փորձագիտական այցից և ուսումնասիրություններից պարզվեց, որ ըստ այդ մոտեցումների համընդհանուր ուսումնասիրություններ և որակի ներքին ապահովման համակարգի բարեփոխումներ չեն իրականացվել: Սակայն առկա են գործընթացների և գործիքակազմերի մասնակի փոփոխություններ:

ՈԳԱ կենտրոնը կարևորում է ներքին հաշվետվողականության մեխանիզմների և գործառնական պլանավորման գործընթացների բարելավումը, ինչպես նաև SWOT վերլուծությունների կիրառումը՝ մասնագիտությունների և ստորաբաժանումների գործունեության արդյունավետության գնահատման, խնդիրների վերհանման և բարելավման ուղղությունների մշակման նպատակով: Փորձագիտական ուսումնասիրություններից պարզվեց, որ ներքին աուդիտների շրջանակում ըստ

մասնագիտությունների իրականացվել են SWOT վերլուծություններ, սակայն նշված մոտեցումը դեռևս ամբողջությամբ չի ներդրվել ստորաբաժանումների գործունեության պլանավորման և գնահատման գործընթացներում:

Փորձագիտական ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ որակի ներքին ապահովման համակարգի վերանայումները հիմնականում ուղղված են եղել կիրառվող գործիքակազմերի տեխնիկական և կազմակերպական կատարելագործմանը: Մասնավորապես՝ թղթային տարբերակից անցում է կատարվել առցանց հարթակների կիրառում (օրինակ՝ հարցումների իրականացում և ամփոփում Google Forms-ի միջոցով), ինչպես նաև հարցաշարերի վերանայում՝ դրանց մշակման գործընթացում կիրառելով արհեստական բանականության հնարավորությունները: Մասնավորապես՝ հստակ չէ, թե հարցաշարերի որ բաղադրիչներն են ենթակա վերանայման, ինչ խնդիրներ պետք է լուծվեն այդ փոփոխությունների միջոցով և ինչպիսի նոր կամ առավել արժեքավոր տեղեկատվություն է ակնկալվում ստանալ դրանց կիրառման արդյունքում:

ՀԱԱՀ-ն ներգրավված է եղել նաև մի շարք միջազգային ծրագրերում, որոնք ուղղված են եղել նաև որակի ապահովման և կառավարման ոլորտում փորձի փոխանակմանը և կարողությունների զարգացմանը: Մասնավորապես, Ֆուլդայի և Կասսելի (Գերմանիա) համալսարանների հետ «Կրթության որակ և համապատասխանություն» ծրագրի շրջանակում իրականացված համագործակցությունը հնարավորություն է ընձեռել ծանոթանալու որակի ապահովման ոլորտում միջազգային փորձին և մոտեցումներին: Միևնույն ժամանակ, կրթական բարեփոխումների բաժինը ուսումնասիրել է նաև այլ բուհերի փորձը (Տեխնիկոն Վիեննա կիրառական գիտությունների համալսարան, Շմալկալդենի և Հելլբրոնի կիրառական գիտությունների համալսարաններ, Կանադայի տեխնոլոգիական ինստիտուտ և այլն), ինչը նպաստել է որակի ապահովման գործընթացների վերաբերյալ գիտելիքների և պատկերացումների ընդլայնմանը: Այնուամենայնիվ, փորձագիտական խմբի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ իրականացված ուսումնասիրությունների արդյունքները դեռևս չեն հանգեցրել հաստատության ներքին որակի ապահովման համակարգի բարելավումների:

ե. որակի ապահովման ներքին համակարգն ապահովում է բավարար հիմքեր որակի ապահովման արտաքին գնահատման գործընթացների համար:

ՀԱԱՀ-ի համար, այս ինքնավերլուծությունը ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման չափանիշների և չափորոշիչների ինքնավերլուծության իրականացման երրորդ փորձն է: Փորձագիտական այցից պարզվեց, որ ինքնավերլուծության իրականացման նախորդ փորձը հիմք է հանդիսացել այս գործընթացն առավել հեշտ կազմակերպելուն: Ինքնավերլուծությանը կից ներկայացված են մեծ ծավալի տվյալներ, որոնք տրամադրվել են բուհի կողմից ինչպես նախնական գնահատման փուլում, այնպես էլ փորձագիտական այցի ընթացքում, ինչը թույլ է տվել ամբողջական պատկերացում կազմել բուհի գործունեության վերաբերյալ և որոշակիացնել կանխավ եղած որոշ հակասական տվյալները: Չնայած ռեկտորի հաշվետվությունները պարունակում են որոշ տվյալներ, սակայն դրանք լիարժեք չեն ինքնավերլուծության իրականացման համար, ուստի ինքնավերլուծություն իրականացնելիս հավաքագրում են համապատասխան տվյալներ ստորաբաժանումներից: Ինքնավերլուծությունը թույլ է տվել որոշ խնդիրներ բացահայտելու, որոնք հետագա

բարելավումների հիմք կարող են հանդիսանալ: Սակայն որոշ չափանիշներում թույլ է արտահայտված վերլուծական մոտեցումը:

զ. որակի ապահովման ներքին համակարգն ապահովում է ՄՈՒՀ-ի գործունեության թափանցիկությունը՝ տրամադրելով ՄՈՒՀ-ի գործընթացների որակի մասին տեղեկատվություն՝ ներքին և արտաքին շահակիցների համար:

Համալսարանը որակի ապահովման գործընթացների շրջանակում իրականացնում է տեղեկատվության հրապարակում՝ ապահովելով գործունեության որոշակի թափանցիկություն: Պաշտոնական կայքում հասանելի են ՈԳԱ կենտրոնի գործունեության վերաբերյալ առանձին հաշվետվություններ և վերլուծություններ: Միևնույն ժամանակ, փորձագիտական խումբը նշում է, որ որակի ապահովման գործընթացների վերաբերյալ տեղեկատվությունը կայքում պարբերական չի հրապարակվում. մասնավորապես, 2021 թ.-ից հետո հրապարակվել են միայն 2 փաստաթուղթ՝ 2024 և 2025 թվականներին: Որակի ապահովման գործընթացների արդյունքները ներկայացվում են նաև Գիտական խորհրդի և ռեկտորատի նիստերում, իսկ դրանց տարածումը դեպի լայն շահակիցներ իրականացվում է ֆակուլտետների և ուսանողական ներկայացուցչության միջոցով: Միևնույն ժամանակ, փորձագիտական խմբի դիտարկումները ցույց տվեցին, որ ներքին շահակիցների տեղեկացվածությունը որակի ապահովման գործընթացների վերաբերյալ ամբողջական չէ, և ՄՈՒՀ-ում նշված մեխանիզմի արդյունավետության գնահատմանն ուղղված ուսումնասիրություններ չեն իրականացվել:

Դատողություն: Դրական է, որ համալսարանը դեռևս 2012 թ.-ից ներդրել է որակի ապահովման համակարգի ձեռնարկ և դրան առնչվող մի շարք հիմնարար փաստաթղթեր, որոնք ընդգրկում են որակի ապահովման գործընթացների լայն շրջանակ: Միաժամանակ, փորձագիտական խումբը մտահոգիչ է համարում, որ նշված ձեռնարկը և կից քաղաքականությունները շուրջ 10 տարի չեն վերանայվել, ինչի արդյունքում դրանք բավարար չափով չեն արտացոլում համալսարանում ներկայում իրականացվող մի շարք գործընթացներ, այդ թվում՝ դասալսումների, ՄԿԾ մշտադիտարկման և բարելավման ընթացակարգերի փաստացի տրամաբանությունը: Այս իրավիճակը սահմանափակում է որակի ապահովման գործընթացների միասնական և կանոնակարգված իրականացումը, ինչպես նաև կարող է դժվարացնել իրականացվող բարեփոխումների շարունակականությունը և ինստիտուցիոնալ ամրապնդումը: Ուստի կարևոր է ապահովել որակի ապահովման ձեռնարկի և հարակից քաղաքականությունների պարբերական վերանայումը՝ դրանք համապատասխանեցնելով փաստացի իրականացվող գործընթացներին, համալսարանի ռազմավարական առաջնահերթություններին և որակի մշակույթի զարգացման ներկա կարիքներին:

Փորձագիտական խմբի համար տեսանելի է, որ համալսարանը կարևորում է ՈԱ կենտրոնի դերը՝ տրամադրելով անհրաժեշտ տարածքային և նյութական պայմաններ, ինչպես նաև սահմանելով հստակ հաստիքացուցակ: Դրական է նաև աշխատակիցների մասնագիտական զարգացմանն ուղղված միջազգային համագործակցությունը: Այդուհանդերձ, ֆինանսավորման առանձին պլանավորման բացակայությունը և կադրային

հոսունությունը (սոցիոլոգի թափուր հաստիքը՝ պայմանավորված ցածր աշխատավարձով) կարող են ազդել համակարգի երկարաժամկետ կայունության վրա: Որակի ապահովման գործընթացների համար անհրաժեշտ ֆինանսական ռեսուրսների առավել հստակ պլանավորումն ու գնահատումը հնարավորություն կտան ապահովելու հետազոտական և վերլուծական գործառնությունների առավել շարունակական և արդյունավետ իրականացումը:

Փորձագիտական խումբը կարևորում է, որ համալսարանում ձևավորվել են տեղեկատվության հավաքագրման բազմաբնույթ մեխանիզմներ (հարցումներ, ֆոկլուս խմբեր) և ներդրվել են Արդյունաբերական խորհուրդներ: Սակայն խնդրահարույց է հետազոտությունների թույլ մեթոդաբանական հիմքը և վերլուծական բաղադրիչի սակավությունը: Արդյունքների նկարագրական բնույթը և պատճառահետևանքային կապերի թույլ վերհանումը թույլ չեն տալիս կայացնել հիմնավորված կառավարչական որոշումներ: Սա հանգեցնում է նրան, որ բացահայտված խնդիրները մնում են չլուծված, քանի որ որակի ապահովման գործընթացները դեռևս չեն դարձել համակարգային լուծումների գեներատոր:

Փորձագիտական խումբը դրական է համարում որակի ներքին ապահովման համակարգի վերանայման քաղաքականության առկայությունը և տեխնիկական գործիքակազմի արդիականացումը: Սակայն նկատելի է, որ համակարգի բովանդակային և որակական վերանայումներ գրեթե չեն իրականացվել: Միջազգային ծրագրերից ստացված փորձի ներդրման դանդաղ տեմպերը և SWOT վերլուծությունների ոչ համընդհանուր կիրառումը ստորաբաժանումների մակարդակում փաստում են, որ ՊԻԳԲ շրջափուլը դեռևս ամբողջական չէ: Սա կարող է հանգեցնել համակարգի լճացմանը, որտեղ փոփոխությունները կրում են կոսմետիկ, այլ ոչ թե բովանդակային բնույթ:

Դրական է, որ համալսարանն ունի ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման երեք փորձ, ինչը նպաստել է տվյալների հավաքագրման գործընթացի հեշտացմանը: Սակայն փորձագիտական խումբն արձանագրում է, որ ներկայացված ինքնավերլուծության մեջ վերլուծական բաղադրիչը դեռևս թույլ է արտահայտված: Ընթացիկ հաշվետվությունների և ինքնավերլուծության հիմքում դրված տվյալների անկատարությունը կարող է խոչընդոտել բուհի թույլ և ուժեղ կողմերի վերաբերյալ օբյեկտիվ պատկերացման ձևավորմանը, ինչն իր հերթին նվազեցնում է արտաքին գնահատման արդյունավետությունը որպես զարգացման հիմք:

Փորձագիտական խումբը դրական է գնահատում որոշ վերլուծությունների հրապարակումը կայքում և շահակիցների նախընտրելի հարթակների բացահայտումը: Սակայն տեղեկատվության հրապարակման ոչ պարբերական բնույթը և օտար լեզվով տեղեկատվության բացակայությունը սահմանափակում են համալսարանի թափանցիկությունն ու միջազգային գրավչությունը: Շահակիցների թերի տեղեկացվածությունը որակի ապահովման գործընթացների մասին կարող է նվազեցնել վստահությունը համակարգի նկատմամբ և թուլացնել հետադարձ կապի մեխանիզմները, ինչը վտանգում է որակի մշակույթի համընդհանուր ներդրումը:

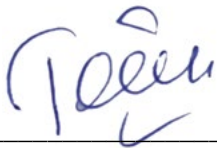
Եզրահանգում: Հաշվի առնելով, որ Հայաստանի ազգային ազդարային համալսարանն ունի որակի ապահովման ձևավորված համակարգ, քաղաքականություն և գործիքակազմ,

որոնք, չնայած արդիականացման կարիքին, ապահովում են գործընթացների շարունակականությունը, որակի ապահովման գործառույթների իրականացման համար տրամադրում է անհրաժեշտ նյութական և վերապատրաստված մարդկային ռեսուրսներ, ներդրել է շահակիցների ներգրավման բազմազան մեխանիզմներ, ինչպես նաև հիմնվելով ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման նախորդ փորձառության դրական ազդեցության և բուհի գործունեության թափանցիկության ապահովմանն ուղղված նպատակային քայլերի վրա՝ փորձագիտական խումբը գտնում է, որ ՀԱԱՀ-ն **բավարարում է** չափանիշ 10-ի պահանջներին:

Եզրակացություն: Փորձագիտական խումբը Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարանի ինստիտուցիոնալ կարողությունների համապատասխանությունը չափանիշ 10-ի պահանջներին գնահատում է **բավարար:**

ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ ԸՍՏ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ

ՉԱՓԱՆԻՇ	ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
1. Առաքելություն և նպատակներ	Բավարարում է
2. Կառավարում ու վարչարարություն	Չի բավարարում
3. Մասնագիտության կրթական ծրագրեր	Չի բավարարում
4. Ուսանողներ	Բավարարում է
5. Պրոֆեսորադասախոսական և ուսումնաօժանդակ կազմ	Բավարարում է
6. Հետազոտություն և զարգացում	Չի բավարարում
7. Ենթակառուցվածք և ռեսուրսներ	Բավարարում է
8. Հասարակական պատասխանատվություն	Բավարարում է
9. Արտաքին կապեր և միջազգայնացում	Բավարարում է
10. Որակի ներքին ապահովման համակարգ	Բավարարում է

Արմենուհի Սարգսյան
Փորձագիտական խմբի ղեկավար

30-ը հունիսի 2026թ.

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԻ ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

1. Արմենուհի Սարգսյան - 2006 թ.-ին ավարտել է Գյումրու Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանակավարժական ինստիտուտը՝ «Մաթեմատիկա» մասնագիտությամբ: 2011 թ.-ին շնորհվել է ֆիզմաթ գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան: 2007-2011 թթ.-ին եղել է ԳՊՄԻ-ի «Մաթ. անալիզ և դիֆ. հավասարումներ» ամբիոնի դասախոս, 2011-2014 թթ.՝ նույն ամբիոնի ասիստենտ, 2014-2017 թթ.՝ «Բարձրագույն մաթեմատիկայի և մաթեմատիկայի դասավանդման մեթոդիկայի» ամբիոնի դոցենտ, 2017 թ.-ից առ այսօր՝ «Մաթեմատիկայի, ֆիզիկայի և ՏՏ» ամբիոնի դոցենտ: 2012-2016 թթ.-ին եղել է ԳՊՄԻ-ի Հետբուհական և լրացուցիչ կրթության բաժնի վարիչ: 2017-2018 թթ.-ին եղել է ՇՊՀ-ի Որակի ապահովման և կառավարման կենտրոնի տնօրեն, իսկ 2018-2023 թթ.-ին՝ Գիտական քաղաքականության, որակի ապահովման և կառավարման կենտրոնի տնօրեն: Մի շարք գիտական նախագծերում հանդիսացել և հանդիսանում է ավագ գիտական աշխատող, առաջատար գիտական աշխատող կամ գիտական նախագծի ղեկավար: 2017 և 2019 թթ.-ին դասախոսությամբ հանդես է եկել Անգլիայի Քիլի համալսարանում, Erasmus+ շարժունության ծրագրի շրջանակներում: 2018-2023 թթ.-ին ՇՊՀ-ի Գիտական տեղեկագիր հանդեսի խմբագրական խորհրդի նախագահի տեղակալն է, մինչ այդ (հիմնման պահից) հանդիսացել է պատասխանատու քարտուղար: 2019 թ.-ից ներգրավված է ՈԱԱԿ-ի կողմից իրականացվող ինստիտուցիոնալ հավատարմագրման գործընթացներում որպես փորձագետ: Ներգրավված է եղել 14 բարձրագույն և միջին մասնագիտական հաստատությունների գործընթացներում, ընդ որում դրանցից 11-ում՝ որպես փորձագիտական խմբի ղեկավար: 2023 թ.-ից ներգրավված է Ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտում իրականացվող գիտական նախագծում, որը նախ ֆինանսավորվում էր FAST հիմնադրամի կողմից, իսկ աժմ՝ ՀՀ բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի կողմից: 2024 թ.-ից ներգրավված է Ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտում իրականացվող Գիտության կոմիտեի կողմից ֆինանսավորվող գիտական երկակի նշանակություն ունեցող ծրագրում: Հանդիսանում է Գիտության կոմիտեի կողմից ֆինանսավորվող «Գիտական արդյունավետության խթանման դրամաշնորհային ծրագիր 2025» մրցույթի նախագծի ղեկավար, ՇՊՀ-ի առաջատար գիտաշխատող, դոցենտ: Ունի 57 գիտական հրատարակումներ:

2. Հեղինե Գևորգյան-2016թ.-ին ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի Կենսաբանության ֆակուլտետի բակալավրիատը՝ «Կենսաքիմիա» մասնագիտությամբ՝ ստանալով ուսուցչի որակավորում: 2018թ.-ին ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի Կենսաբանության ֆակուլտետի մագիստրատուրան «Կենսաքիմիա» մասնագիտությամբ: 2021թ.-ին ստացել է կենսաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան Գ.00.04 «Կենսաքիմիա» մասնագիտությամբ՝ պաշտպանելով «Պրոտոնային FOF1-ԱԵՖագի եւ մրջնաթթուջրածինլիազի փոխազդեցությունը ածխածնի տարբեր աղբյուրների եւ դրանց խառնուրդների խմորման ընթացքում» թեմայով

ատենախոսությունը: Աշխատում է Երեւանի պետական համալսարանի Կենսաբանության ֆակուլտետի Կենսաբանության գիտահետազոտական ինստիտուտի «Մանրէաբանության, կենսաէներգետիկայի եւ կենսատեխնոլոգիայի» լաբորատորիայում՝ որպէս գիտաշխատող, նույն ֆակուլտետի կենսաքիմիայի, մանրէաբանության և կենսատեխնոլոգիայի ամբիոնում՝ որպէս ասիստենտ, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու:

3. Վահան Կոբեյան- 2008 թ.-ին ավարտել է Հայաստանի Պետական Ագրարային Համալսարանի Հողաբարելավում, վերամշակում և հողապահպանություն, ջրային պաշարների համալիր օգտագործում և պահպանում մասնագիտությունը: 2011 թ.-ին ստացել է տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան: 2015թ.-ից մինչ օրս աշխատում է ՋԻՆՋ ՍՊԸ-ում՝ որպէս առաջատար ինժեներ, ծրագրի ղեկավար: 2018թ.-ից մինչ օրս աշխատում է ԴԵԼՏԱՇԻՆ ՍՊԸ-ում՝ որպէս տնօրեն: Աշխատում է Ճարտարապետության և շինարարության հայաստանի ազգային համալսարանում՝ որպէս ջրային համակարգերի, հիդրոտեխնիկայի և հիդրոէներգետիկայի ամբիոնի վարիչ: Հեղինակ է 6 գիտական աշխատությունների և 1 մեթոդական աշխատանքի:

4. Լյուդովիկ Բոնում- 2002թ.-ին ավարտել է Կանի համալսարանի «Ընդհանուր կենսաբանություն» բակալավրի աստիճանը: 2005թ.-ին ստացել է Օռլեանի համալսարանի մագիստրոսի աստիճան: 2009 թ.-ին ստացել է Օռլեանի համալսարանի Օրգանիզմների ֆիզիոլոգիա և կենսաբանության գիտությունների դոկտորի աստիճան: 2012թ.ից մինչև 2020թթ. աշխատել է Կլերմոն Օվերնի համալսարանում՝ որպէս կենսաբանության ֆակուլտետի դոցենտ: 2021թ.-ից մինչ օրս Կլերմոն Օվերն համալսարանի, բույսերի մոլեկուլային ֆիզիոլոգիա հետազոտական խմբի ղեկավար, պրոֆեսոր է:

5. Խաչիկ Ավետիսյան- 2025 թվականին ավարտել է Վարդենիսի «Բադեյան» պետական քոլեջը՝ «Բանկային գործ» մասնագիտությամբ: Ներկայումս սովորում է Հայաստանի ֆրանսիական համալսարանում՝ «Կառավարում» կրթական ծրագրի առաջին կուրսում: Տիրապետում է անգլերեն, ռուսերեն և ֆրանսերեն լեզուներին:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՅՑԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԸ

	30.03.2026	Մեկնարկ	Ավարտ	Տևողություն
1.	Հանդիպում ՀԱԱՀ ռեկտորի և պրոռեկտորների հետ	09:30	10:50	80 րոպե
2.	Հանդիպում դեկանների հետ	11:05	11:55	50 րոպե
3.	Հանդիպում ինքնավերլուծությունն իրականացրած աշխատանքային խմբի հետ	12:10	12:50	40 րոպե
4.	Ընդմիջում, փորձագիտական խմբի քննարկումներ	13:00	14:00	60 րոպե
5.	Հանդիպում կառավարման խորհրդի ներկայացուցիչների հետ	14:10	15:10	60 րոպե
6.	Հանդիպում գործատուների հետ	15:20	16:10	50 րոպե
7.	Հանդիպում շրջանավարտների հետ (10-12 հոգի)	16:20	17:10	50 րոպե
8.	Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն և փորձագիտական խմբի փակ հանդիպում	17:20	19:00	100 րոպե

	31.03.2026	Մեկնարկ	Ավարտ	Տևողություն
1.	Ռեսուրսների դիտարկում	09:30	12:50	200 րոպե
2.	Ընդմիջում, փորձագիտական խմբի քննարկումներ	13:00	14:00	60 րոպե
3.	Հանդիպում ամբիոնների վարիչների հետ (10-12 հոգի)	14:10	15:10	60 րոպե
4.	Հանդիպում հիմնական և համատեղությամբ աշխատող պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչների հետ (10-12 հոգի)	15:20	16:20	60 րոպե
5.	Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն և փորձագիտական խմբի փակ հանդիպում	16:30	18:30	120 րոպե
6.	Դասալսում ¹⁷	18:40	19:30	50 րոպե

	01.04.2026			Մեկնարկ	Ավարտ	Տևողություն
1.	Հանդիպում «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» մասնագիտության կրթական ծրագրի պատասխանատու լի/ների հետ	Հանդիպում «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա» մասնագիտության կրթական ծրագրի	Հանդիպում «Հողային և ջրային ռեսուրսների կառավարում» մասնագիտության կրթական ծրագրի	09:30	10:30	60 րոպե

¹⁷ Դասալսումներ իրականացվել են նաև մինչև փորձագիտական այցը

		պատասխանատուի/ների հետ	պատասխանատուի/ների հետ			
2.	Հանդիպում «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» մասնագիտության կրթական ծրագրի դասախոսների հետ	Հանդիպում «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա» մասնագիտության կրթական ծրագրի դասախոսների հետ	Հանդիպում «Հողային և ջրային ռեսուրսների կառավարում» մասնագիտության կրթական ծրագրի դասախոսների հետ	10:45	11:45	60 րոպե
3.	Հանդիպում «Պարենամթերքի տեխնոլոգիա» մասնագիտության ուսանողների հետ	Հանդիպում «Ջերմատնային ագրոտեխնոլոգիա» մասնագիտության ուսանողների հետ	Հանդիպում «Հողային և ջրային ռեսուրսների կառավարում» մասնագիտության ուսանողների հետ	12:00	13:00	60 րոպե
4.	Ընդմիջում, փորձագիտական խմբի քննարկումներ			13:10	14:10	60 րոպե
5.	Հանդիպում ստորաբաժանումների ղեկավարների հետ (Ուսումնական գործընթացի կառավարման վարչություն, ՏՏ կենտրոն տնօրեն, ՈԳԱ կենտրոնի տնօրեն, Մարդկային ռեսուրսների կառավարման բաժին, Գլխավոր հաշվապահ, Հասարակայնության հետ կապերի բաժնի վարիչ, Ընդհանուր բաժնի վարիչ, Տնտեսական գործընթացներ, Հրատարակչական բաժնի վարիչ, Կարիերայի զարգացման բաժնի վարիչ, Միջազգային կապերի դեպարտամենտ, Գիտական աշխատանքների համակարգման բաժին, մասնաճյուղերի տնօրեններ)			14:20	15:40	80 րոպե
6.	Հանդիպում ուսանողների հետ			15:50	16:50	60 րոպե
7.	Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն և փորձագիտական խմբի փակ հանդիպում			17:00	19:00	120 րոպե

	02.04.2026թ.	Մեկնարկ	Ավարտ	Տևողություն
1.	Հանդիպում Որակի ապահովման կենտրոնի աշխատակիցների հետ	09:30	10:30	60 րոպե
2.	Բաց հանդիպում	10:40	11:30	50 րոպե
3.	Հանդիպում փորձագիտական խմբի կողմից ընտրված կազմի հետ	11:40	12:30	50 րոպե

4.	Ընդմիջում, փորձագիտական խմբի քննարկումներ	12:40	13:40	60 րոպե
5.	Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն և փորձագիտական խմբի փակ հանդիպում	13:50	17:20	220 րոպե
6.	Հանդիպում ՀԱԱՀ ռեկտորի և ղեկավար անձնակազմի հետ, այցի ամփոփում	17:30	18:00	30 րոպե

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՎԱԾ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՑԱՆԿ

N	Փաստաթղթի անվանում	Չափանիշ
1.	ՌԾ նոր նախագծի մշակման նպատակով շահակիցների հետ քննարկումների արձանագրություններ (հոգաբարձուների խորհրդի արձանագրությունից քաղվածք)	1
2.	Բուհի կարճաժամկետ գործողությունների պլանը 2025 թվականի համար	1
3.	2020–2024 թվականների ռազմավարական զարգացման ծրագրի իրականացման պլանը և ժամանակացույցը	1
4.	ԳԱՑ-երի ուղղությամբ բուհի կողմից իրականացված վերլուծություններ (Դիտարկում են տարեկան հաշվետվությունները)	1
5.	Ամբիոնների և այլ կառուցվածքային ստորաբաժանումների գործունեության պլաններն ու հաշվետվությունները (2021–2026թթ.)	2
6.	Կառուցվածքային ստորաբաժանումների և գիտական կենտրոնների ղեկավարների ցանկը՝ նշելով պաշտոնավարման ձևը (հիմնական կամ ժամանակավոր պաշտոնակատար)	2
7.	Բուհի վերջին երեք տարիների բյուջեն և իրականացված ծախսերը	2
8.	Ճգնաժամային իրավիճակների գործոնների վերաբերյալ իրականացված վերլուծությունները (համաձայն ինքնավերլուծության հաշվետվության)	2
9.	Երեք կրթական ծրագրերի (բակալավրիատ և մագիստրատուրա) շրջանակում իրականացվող պրակտիկաների ծրագրերը, ուսանողական օրագրերը, ստացած գնահատականները և պաշտպանության հաշվետվությունները:	3
10.	Երեք կրթական ծրագրերով (բակալավրիատ և մագիստրատուրա) ուսանողներին տրվող առաջադրանքներ, ինքնուրույն, գործնական աշխատանքներ, նախագծային աշխատանքներ	3
11.	«Մենդարդյունաբերության էկոնոմիկա», «Մենդի անվտանգություն և փորձաքննություն», «Պանրագործություն, կարագագործություն» առարկաների շրջանակում ուսանողների կողմից կատարված ինքնուրույն աշխատանքները:	3
12.	Արդյունաբերական խորհուրդների կարծիքը կրթական ծրագրերի ուղղությամբ	
13.	Ներկայացված երեք ՄԿԾ-ների փաթեթներ՝ բակալավրիատ, մագիստրատուրա	

14.	Ուսանողների քանակը՝ ըստ կրթական ծրագրերի	4
15.	Շրջանավարտների տվյալների բազա (միայն excel-ի ֆայլն է)	4
16.	Շրջանավարտների հետ տարվող աշխատանքների պլան և հաշվետվություն	4
17.	Ուսանողական խորհրդի (ՈւԽ) և ուսանողական գիտական ընկերության (ՈւԳԸ) հաստատված կանոնադրություններ (կանոնադրությունները հաստատված չեն)	4
18.	ՈւԽ-ի գործունեության պլաններն ու հաշվետվությունները՝ վերջին երեք տարվա համար (առկա են միայն 2022 և 2023թ. համար, բուհին հաշվետվություն չեն տրամադրում)	4
19.	Մագիստրատուրա ընդունվելու պահանջներ	4
20.	Վերջին երեք տարվա դիմորդների և ընդունվածների քանակական ցուցանիշները՝ ըստ մասնագիտական կրթական ծրագրերի	4
21.	Ուսանողների տեղափոխությունների ցուցանիշները հեռակա կրթությունից առկա կրթության համակարգ՝ ըստ մասնագիտական կրթական ծրագրերի	4
22.	Դասալսուսների արդյունքներ	5
23.	2020 թվականից մինչ օրս մրցութային կարգով ընդունված դասախոսական կազմի ցանկը և համապատասխան մրցույթների արձանագրությունները:	5
24.	Հաստիքացուցակները՝ վերջին երեք տարիների համար	5
25.	Վերջին երեք տարիների ընթացքում մեթոդական և մասնագիտական վերապատրաստումների մասնակցած դասախոսների ցանկը/տեղական և միջազգային/ ներառյալ անունը, ազգանունը, ամբիոնը, դասավանդվող առարկաները, վերապատրաստման թեման, ժամանակահատվածը և կազմակերպությունը	5
26.	Վերջին հինգ տարիների ընթացքում բուհում պաշտպանած ասպիրանտների ցանկը (03.04.2026)	5
27.	Միջազգային հետազոտական ծրագրերի ցանկ ըստ ամբիոնների, գիտական կենտրոնների	6
28.	Ուսանողների քանակ, որոնք ներգրավված են գիտական ծրագրերում	6
29.	Տեսանյութեր, նկարներ ստորաբաժանումների ռեսուրսների վերաբերյալ	7
30.	Պաշտոնական կայքէջի, սոցիալական էջերի ակտիվության վերլուծություն	8
31.	Գործատուների հետ կնքված պայմանագրերի օրինակներ և գործող պայմանագրերի ցանկը՝ ըստ մասնագիտական կրթական ծրագրերի	9
32.	Որակի ապահովման ստորաբաժանման կողմից իրականացված հետազոտությունները և վերլուծությունները (համապատասխան փաստաթղթերի ամբողջական փաթեթը)	10
33.	Բենչմարքինգի շրջանակում իրականացված համագործակցության փաստաթղթերը հետևյալ բուհերի հետ՝ • Ֆուլդայի և Կասսելի համալսարաններ (Գերմանիա), • Վիեննայի բնական ռեսուրսների և բնական գիտությունների համալսարան (BOKU, Ավստրիա), • Կաստելո Բրանկոյի պոլիտեխնիկական ինստիտուտ (Պորտուգալիա),	10

	• Պորտոյի համալսարան (Պորտուգալիա), • Կրետեի և Արևմտյան Ատիկայի համալսարաններ (Հունաստան), • Ռուսեի «Անգել Կանչև» համալսարան (Բուլղարիա), • Մարկեի պոլիտեխնիկական համալսարան (Իտալիա)	
--	--	--

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՎԱԾ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐ

1. Գրադարան
2. Լաբորատորիաներ
3. Լսարաններ
4. Մասնաշենքեր
5. Ջերմատուն

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. ՄՈՒՀ-Ի ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

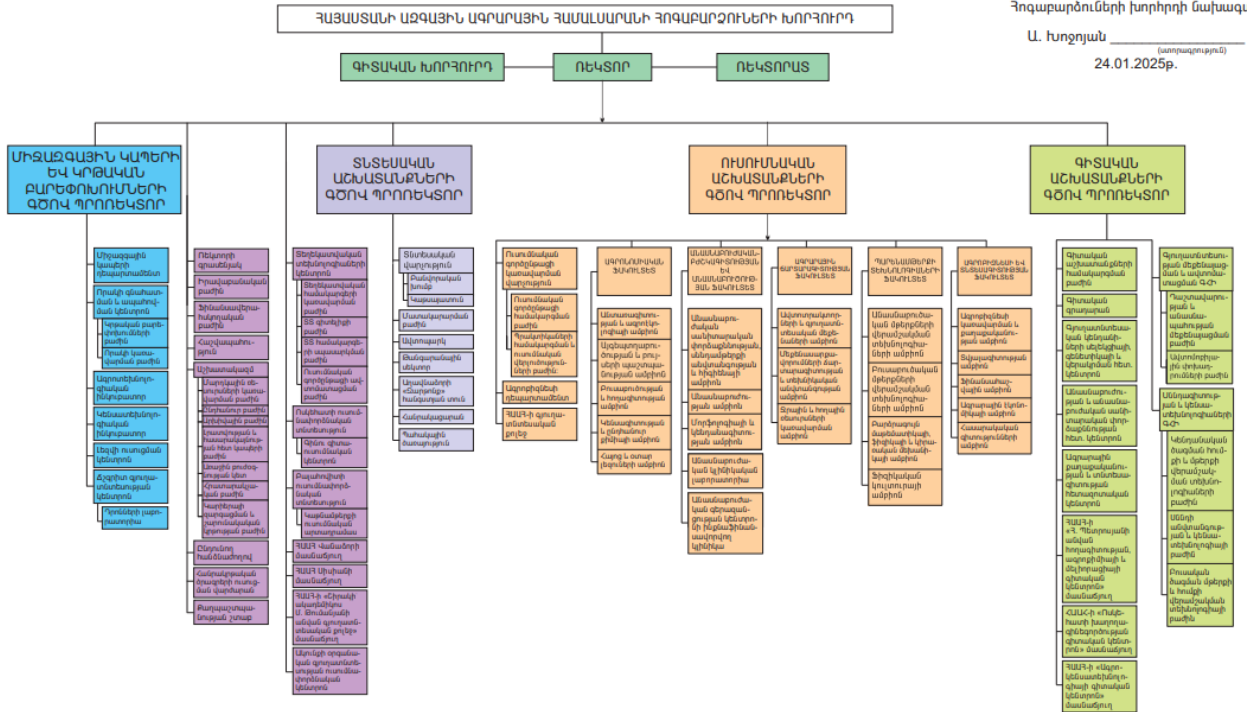
ՀԱՄԱԴ-Ի ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱԴ-Ի
Հոգաբարձուների խորհրդի նիստում
Հոգաբարձուների խորհրդի նախագահ

Ա. Խոջոյան

(ստորագրություն)

24.01.2025թ.

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6. ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- ՀՀ- Հայաստանի Հանրապետություն
- ՈԱԱԿ-Մանագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոն
- ՀԱԱՀ-Հայաստանի ազգային ագրարային համալսարան
- ՄՈՒՀ-մասնագիտական ուսումնական հաստատություն
- ԳԱՑ-գործունեության արդյունավետության առանցքային ցուցանիշներ
- ՊԻԳԲ-պլանավորում-իրականացում-գնահատում-բարելավում
- ՌԾ-ռազմավարական ծրագիր
- ՈԱՇ-որակավորումների ազգային շրջանակ
- ՄԱԿ-միավորված ազգերի կազմակերպություն
- ԿԳՄՄՆ-Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն
- ՈԻԽ-ուսանողական խորհուրդ
- ՈԻԳԸ-ուսանողական գիտական ընկերություն

13. ԲՏՃՄ-Բնագիտություն, Տեխնոլոգիա, Ճարտարագիտություն, Մաթեմատիկա
14. ԾԻԳ- ծրագրերի իրականացման գրասենյակ
15. ՈԳԱԿ-Որակի գնահատման և ապահովման կենտրոն
16. ՄԿԴ-Միջազգային կապերի դեպարտամենտ
17. ՈԳԱ- Որակի գնահատման և ապահովման կենտրոն
18. ՄԿԾ-մասնագիտության կրթական ծրագիր
19. ՊԴ-պրոֆեսորադասախոսական կազմ